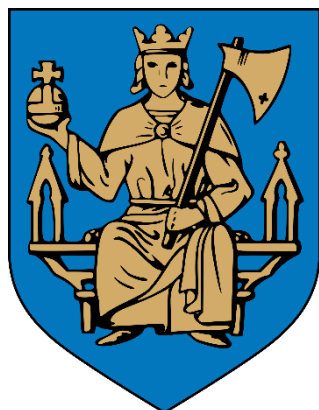
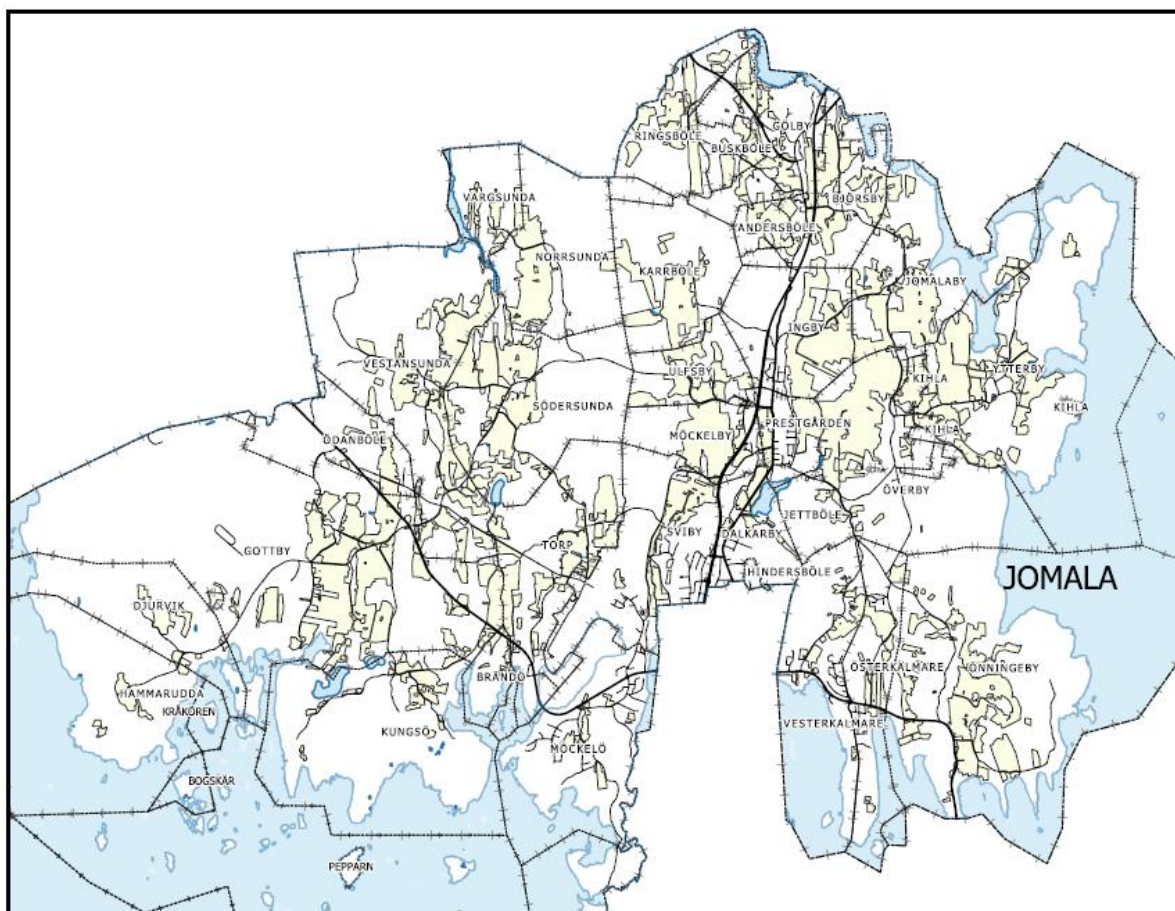

JOMALA
KOMMUN

KOMMUNÖVERSIKTEN

Innehållsförteckning

1. INLEDNING	1
1.1 Bakgrund och syfte med kommunöversikten.....	1
1.2 Kommunöversiktens rättsverkan.....	1
1.3 Kommunöversiktens utformning	1
1.4 Översiktsarbetet.....	1
1.5 Beskrivning av området	1
2. PLANÖVERSIKT.....	2
2.1 Jomala centralort.....	2
2.1.1 Antagna detaljplaner och detaljplaneändringar inom DGP1 och 1a:	2
2.1.2 Områden inom Jomala centralort med beslut om ny detaljplanering:	5
2.2 Kalmarnäs	6
2.2.1 Antagna detaljplaner och detaljplaneändringar inom Kalmarnäs:	6
2.2.2 Områden inom DGP2 med beslut om ny detaljplanering:	7
2.3 Möckelö.....	7
2.3.1 Antagna detaljplaner och detaljplaneändringar inom Möckelö:	8
2.3.2 Områden inom Möckelö med beslut om ny detaljplanering:	9
2.4 Vester- och Österkalmare	9
2.4.1 Antagna detaljplaner och detaljplaneändringar inom Vester- och Österkalmare:	10
2.4.2 Områden inom Vester- och Österkalmare med beslut om ny detaljplanering:.....	12
2.5 Sviby och Torp	12
2.5.1 Antagna detaljplaner och detaljplaneändringar inom Sviby och Torp:	13
2.5.2 Områden inom Sviby och Torp med beslut om ny detaljplanering:.....	15
2.6 Brändö	15
2.6.1 Områden inom Brändö med tidigare beslut om detaljplanering:	15
2.7 Önningeby	15
2.8 Överby	15
2.9 Södersunda	15
2.10 Antagna detaljplaner utanför delgeneralplanområde	16
2.10.1 Områden där beslut om detaljplanering har fattats utanför delgeneralplan:	19
3. OMRÅDEN FÖR SAMHÄLLSTEKNISK FÖRSÖRJNING	20
3.1 Områden för energiproduktion (EE).....	20
3.2 Vindkraftsområden	20
3.3 Områden avsedda för samhällsteknisk försörjning (ES).....	21
4 SKYDDADE OMRÅDEN	22

4.1	Inrättade naturreservat och natura 2000 områden.....	22
4.2	Naturskyddsområden	23
4.3	Fredade naturminnen.....	23
4.4	Skyddsvärda biotoper	24
4.5	Fasta fornlämningar	36
4.6	Fredade maritima kulturlämningar	54
4.7	Byggnadsminnen.....	56
4.9	Vattenskyddsområden.....	57
4.9	Särskilda skydds- och bevarandeområden (S1 – S29).....	58
4.10	Kulturhistoriskt värdefulla miljöer (K1 – K37)	68
4.11	Kulturhistoriskt skyddsvärd vägmiljö (K2.3).....	79
5	INFRASTRUKTUR.....	80
5.1	Huvudvägar (T)	80
5.2	Fastställda vägplaner.....	80
5.3	Sjöfartsområden	80
5.4	Småbåtsleder	80
5.5	Vandringsled	80
6	OMRÅDEN MED SÄRSKILDA BESTÄMMELSER I BYGGNADSORDNINGEN.....	81
7	UTVECKLINGSTRIANGELN.....	82
7.1	Befolkningsutveckling	83
8	SPECIALOMRÅDE (SO).....	83
9	AVSLUTNING OCH UPPFÖLJNING	84

1. INLEDNING

1.1 Bakgrund och syfte med kommunöversikten

Enligt kommunstyrelsens beslut, *planlägningsprogram 2022* (11.4.2022, 59§), är kommunöversikten högt i prioriteringsordningen. Kommunstyrelsen beslöt den 11.4.2022, 59§, att översiktsplanen ska ses över och uppdateras vid behov minst vart 5:e år. Kommunöversikten antogs senast av kommunfullmäktige i Jomala den 14.04.2015, 29§ varför den nu finns med i prioriteringsordningen.

Plan- och bygglagen (ÅFS 2008:102) förutsätter att alla kommuner har en heltäckande kommunöversikt. I kommunöversikten ska anges områden i behov av planläggning, vilket tidigare motsvarade områden med oplanerad tätbebyggelse och områden där tätbebyggelse är att vänta.

Kommunöversikten ska enligt Plan- och bygglagen informera kommunens och landskapets invånare om hur kommunfullmäktige planerar den långsiktiga utvecklingen av kommunen.

1.2 Kommunöversiktens rättsverkan

I enlighet med Plan- och bygglagen för landskapet Åland (ÅFS 2008:102) ska kommunöversikten ange riktningen för den långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön samt ge vägledning för beslut om användningen av mark- och vattenområden och om hur bebyggelsen ska användas, förändras och bevaras.

Kommunöversiktens ändamål, enligt Plan- och bygglagens 15§: till vägledning för beslut i plan- och byggfrågor ska varje kommun utarbeta en heltäckande kommunöversikt. Då kommunöversikten är vägledande har den ingen direkt rättslig verkan.

1.3 Kommunöversiktens utformning

Kommunöversikten består av en kartdel och en textdel.

1.4 Översiktsarbetet

Den data som sammanställts i denna beskrivning med tillhörande översiktskarta uppfyller de kriterier som Plan- och bygglagens 16§ ställer på en kommunöversikt. Alla skyddsvärda områden och objekt i Jomala kommun, inklusive fornminnen, maritima fornminnen, byggnadsminnen, naturreservat, Natura 2000-områden, kulturhistoriskt värdefulla områden, kulturhistoriskt värdefulla vägar, särskilda skydds och bevarandeområden samt skyddsvärda biotoper av skyddsklass 1, har kartlagts i den övergripande kartan. Data över dessa objekt är inhämtad från landskapsregeringen 2022 samt till viss del tagen från den tidigare kommunöversikten. I kommunöversikten sammanställs även kommande delgeneralplaneändringar och nya områden där beslut om detaljplanering har fattats. Antagna delgeneralplaner och detaljplaner har presenterats i enlighet med deras status den 29.09.2023.

1.5 Beskrivning av området

Kommunöversikten omfattar hela Jomala Kommun.

2. PLANÖVERSIKT

2.1 Jomala centralort

DGP1: Delgeneralplan för Jomala centralort

Delgeneralplan för Dalkarby, Hindersböle enstaka hemman, Ingby, Jettböle, Prestgården och del av Möckelby. Antagen av kommunfullmäktige den 27.01.2015, 4§. Laga kraft den 29.07.2016.

DGP1 uppdatering av delgeneralplanen pågående:

Kommunstyrelsen beslöt 17.6.2019, 136 § att godkänna en motion från kommunfullmäktige om en delgeneralplaneändring för centralorten. Ärendet har varit upp till KST ett flertal gånger och har återremitterats till planläggningen för justering. Samråd hölls 6.2.2020, slutsatsen blev att området skulle inventeras ytterligare för djur, natur och fornlämningar. Inventeringarna utfördes under 2021. Landskapsregeringens miljöbyrå konstaterade i ett utlåtande 21.01.2022 att naturinventeringen var otillräcklig då den inte innehöll organismer såsom mossor, lavar, svampar, ryggrads- och ryggradslösa djur. Under november 2022 skickades en anbudsförfrågan gällande kompletterande inventering ut till ett flertal utförare. Ingen av de tillfrågade utförarna har lämnat anbud. Ärendet är under utredning.

DGP1a: Delgeneralplaneändring för centralorten i Jomala. Ändring av markanvändning på SÅHD tomten. Antagen av kommunfullmäktige 18.09.2018, 40§. Laga kraft 26.10.2018.

2.1.1 Antagna detaljplaner och detaljplaneändringar inom DGP1 och 1a:

- *Detaljplan omfattande en del av Prestgården och Ingby byar.* Fastställd 22.1.1970, 91§.
- *Detaljplan omfattande en del av Prestgården.* Fastställd 29.06.1971, 112§.
- *Södra Ingby. Detaljplan omfattande del av Ingby by.* Planen är fastställd 28.03.1974, 55§.
- *Detaljplaneändring i kvarter 42231, Prestgården by.* Fastställd 22.05.1974, 62§.
- *Detaljplaneändring i kvarter 42234, Prestgården by.* Fastställd 19.09.1974, 58§.
- *Detaljplaneändring i kvarter 42227 i Prestgården by.* Fastställd 19.04.1977, 30§.
- *Detaljplaneändring i kvarter 42229 och 42230, Prestgården by.* Fastställd 28.02.1979, 158§.
- *Detaljplaneändring av vägområdet mellan kvarter 42232 och 42233 i Prestgården by.* Fastställd 23.10.1979, 165§.
- *Detaljplaneändring i kvarter 42226 i Prestgården by.* Fastställd 23.04.1980, 107§.
- *Detaljplaneändring för 4221 och 4222 kvarteret jämte angränsande parkområde i Prestgården by.* Planen är fastställd 27.07.1981, 132§.
- *Detaljplaneändring för fastighet Stenbacka 1:5 och Sandbacka 1:6 i Ingby by samt fastighet Åsgården 8:1, Tolvan 11:3, Jordbävningen 11:4 i Prestgården by.* Fastställd 20.05.1983, 65§.

- *Detaljplaneändring för Sandbacka 1:6 i Ingby by samt fastighet Tolvan 11:3 och Jordbävningen 11:4 i Prestgården by. Planen är fastställd 18.09.1984, 32§.*
- *Detaljplaneändring för kvarter 42221 i Prestgården by. Fastställd 27.09.1985.*
- *Södra Ingby. Detaljplaneändring för kvarter del av kvarter 4132, Ingby by. Fastställd 25.02.1987.*
- *Detaljplaneändring berör kvarter 4223-4224 och en del av kvarter 4225 samt till dem anslutande väg-, trafik-, park- och lantbruksområde, Prestgården by. Fastställd 29.10.1987.*
- *Detaljplaneändring i kvarter 42223 och parkområde. Genom detaljplaneändringen bildas kvarter 42223 och 42225 samt väg- och parkområden, Prestgården by. Fastställd 25.10.1988, 141§.*
- *”Södra Ingby”. Detaljplaneändring för kvarter 4135 och 4136 i Ingby by. Fastställd 05.11.1990, 106§.*
- *Detaljplan för kvarteren 4136, 41311–41314 samt områden för park, idrott, väg och trafik, Ingby by. Planen är antagen 19.03.1991, 49§. Laga kraft 26.04.1991.*
- *Detaljplan och ändring av detaljplan för en del av Ingby by. Kvarter 4131, 4138 och 4139 samt väg- och lekplanområde. Ändringen berör kvarter 4131 samt vägområde. Antagen av kommunfullmäktige 22.10.1991, 152§. Laga kraft 29.11.1991.*
- *”Dalkarby industriområde”. Detaljplan för del av Dalkarby och Hindersböle byar. Kvarter 4053, 4054, 4056–40511 samt till dem anslutande väg-, trafik-, park-, faro- och specialområden. Antagen av kommunfullmäktige 07.01.1992, 15§. Laga kraft 14.02.1992.*
- *Detaljplaneändring för kvarter 4051, 4052 och 4055, del av kvarter 4053 och 4054 samt fornminnes-, park-, och vägområden, Dalkarby by. Planen är antagen 23.08.1994, 97§. Laga kraft 30.09.1994.*
- *Detaljplan för kvarter 41316 samt områden för park, Ingby by. Planen är antagen av kommunfullmäktige 27.11.1995, 170§. Laga kraft 29.12.1995.*
- *Detaljplaneändring för kvarter 42233 och en del av kvarter 42231 och 42234 samt park- och vägområden, Prestgården by. Planen är antagen av kommunfullmäktige 13.01.1998, 14§. Laga kraft 17.02.1998.*
- *Detaljplaneändring för kvarter 41314 samt lekplatsområde, Ingby by. Antagen av kommunfullmäktige 26.01.1999, 14§. Laga kraft 01.03.1999.*
- *Detaljplan för fastigheter 4:32 och 5:119, en del av fastigheter 1:23, 6:81 och 3:97 i Sviby by samt för fastigheten 3:174 i Dalkarby by. Genom detaljplanen bildas kvarter 4244...42411 samt trafik-, väg- och parkområden. Detaljplaneändring för kvarter 40511 samt för trafik-, väg, park- och fornminnesområde i Dalkarby by. Genom detaljplaneändringen bildas kvarter 40513 och 40514 av kvarter 4059. Planen är antagen av kommunfullmäktige 24.08.1999, 89§. Laga kraft 27.09.1999.*
- *Detaljplaneändring för kvarter 41311 i Ingby by. Planen är antagen av kommunfullmäktige 16.05.2000, 64§. Laga kraft 20.06.2000.*
- *Detaljplan för kvarter 4191... 4193 samt park-, lek- och vägområden, Möckelby by. Antagen av kommunfullmäktige 12.12.2000, 128§. Laga kraft 16.01.2001.*

- *Detaljplaneändring för kvarter 4191... 4193 samt park- och vägområden, Möckelby by.* Planen är antagen av kommunfullmäktige 19.06.2002, 59§. Laga kraft 23.07.2002.
- *Detaljplaneändring för tomter 1 och 2 i kvarter 4222 i Prestgården by.* Antagen av KFG 17.05.2005, 38§. Laga kraft 21.06.2005.
- *Detaljplaneändring för kvarter 40514 samt trafik-, väg-, fornminnes- och parkområden.* Sviby och Dalkarby byar. Planen är antagen av kommunfullmäktige 17.12.2002, 121§. Laga kraft 20.01.2003.
- *Detaljplaneändring för del av kvarter 40513, Dalkarby by.* Antagen av kommunfullmäktige den 21.03.2006, 19§. Laga kraft 25.04.2006. Detaljplaneändringen har upphävts.
- *Detaljplan för del av fastighet Österås 11:0. Detaljplaneändring för Tomt 1 i kv. 4139 och för lantbruksområde i Ingby by.* Planen är antagen av kommunfullmäktige 16.05.2006, 40§. Laga kraft 20.06.2006.
- *Detaljplan för fastigheten 3:15 och del av 6:4 i Ingby by.* Antagen av kommunfullmäktige 16.01.2007, 10§. Laga kraft 20.02.2007.
- *Detaljplaneändring för del av kvarter 42234 samt detaljplan för vägområde i Prestgården by.* Antagen av kommunfullmäktige 10.04.2007, 27§. Laga kraft 15.05.2007.
- *Detaljplaneändring för kvarter 42239 samt parkområde i Prestgården by.* Planen är antagen av kommunfullmäktige 27.01.2009, 10§. Laga kraft 03.03.2009.
- *Detaljplaneändring för del av kvarter 4131, Ingby.* Planen är antagen av kommunfullmäktige 16.03.2010, 19§. Laga kraft 20.04.2010.
- *Detaljplaneändring för del av kvarteret 4053 och park- och idrottsområde.* I ändringen utvidgas kvartersområde och bildas två områden för samhällsteknisk försörjning. Antagen av kommunfullmäktige 14.09.2011, 47§. Laga kraft 18.10.2011.
- *Detaljplaneändring för tomt 1 och 2 i kvarter 4191 samt vägområde.* I detaljplanen sammanslås tomterna till en ny tomt nr 9, användningen ändras och exploateringsstalet höjs. Antagen av kommunfullmäktige 31.1.2012, 26§. Laga kraft 05.03.2012.
- *Detaljplaneändring för fastighet 9:35 och del av 9:40.* I detaljplaneändringen bildas ett nytt kvarter 42240. Kvarteren 42232 och 42238 upphävs, idrottsområde och del av parkområde ändras till kvartersområde. Antagen av kommunfullmäktige 12.06.2012, 74§. Laga kraft 16.07.2012.
- *Detaljplaneändring för del av kvarter 42240 samt parkområde.* I detaljplaneändringen ändras parkområde till kvartersområde så att tomt 2 i kvarter 42240 förstoras. Antagen av kommunfullmäktige 11 juni 2013, 58§. Laga kraft 15.7.2013.
- *Detaljplaneändring för del av kvarter 42221 (13:50) i Prestgården by.* Genom detaljplaneändringen bildas parkområde. Antagen av kommunstyrelsen 25.01.2014, 13§. Laga kraft 31.3.2014.
- *”PAF”, detaljplaneändring för kvarter 40511 och del av kvarter 40513 samt för park- och trafikområden.* Genom detaljplaneändringen ändras markanvändningen för kv. 40511, park- och trafikområden samt uppdateras

planbeteckningarna. Antagen av kommunstyrelsen 24.6.2014, 176§. Laga kraft den 28.07.2014.

- *Detaljplaneändring för kvarter 4055 i Dalkarby by, Mariehamns Bioenergi AB.* Genom detaljplanen bildas kvarter 40515-40517 samt gatu- och parkområde. Antagen av kommunstyrelsen 04.04.2015, 56§. Laga kraft 04.08.2016 förutom för tomt 2 i kvarter 4055.
- *Detaljplaneändring för del av kvarter 42227.* Genom detaljplanen bildas park- och gatuområde vid samlingshuset i Prestgården by. Antagen av kommunstyrelsen 15.05.2017, 99§. Laga kraft 22.06.2017.
- *Detaljplaneändring för tomt 2 i kvarter 4055.* Antagen av kommunstyrelsen 04.06.2018, 128§. Laga kraft genom högsta förvaltningsdomstolens beslut den 04.11.2022, H3185/2022.
- *Detaljplaneändring för kvarter 42220.* Avseende ändrad markanvändning för SÅHD- tomten i Prestgården by. Antagen av kommunstyrelsen 04.02.2019, 16§, beslutet har vunnit laga kraft 11.03.2019.
- *Detaljplaneändring för kvarter 42220.* Avseende ändrad markanvändning för SÅHD-tomten i Prestgården by. Antagen av kommunstyrelsen 10.05.2021, 89§, beslutet har vunnit laga kraft 17.06.2021.
- *Detaljplan för del av fastigheterna Backas 6:4 och Fridhem 3:44.* I detaljplanen bildas de nya kvarteren 41318-41324 samt fornminnes-, park-, jordbruks- och gatuområden. Detaljplaneändring av lantbruksområde som ändras till gatu- och parkområde. Antagen av kommunstyrelsen 23.08.2022, 132§, beslutet har vunnit laga kraft 12.10.2022.
- *Detaljplaneändring för tomt 2 i kvarter 4055.* Genom detaljplanen ändras markanvändningen. Antagen av kommunstyrelsen 04.06.2018, 128§. Laga kraft efter beslut i förvaltningsdomstolen den 04.11.2022.
- *Detaljplaneändring för del av kvarter 42227 avseende parkområdet bredvid samlingshuset i Prestgården by.* Genom detaljplaneändringen möjliggörs byggnation av multiarena, fotbollsplan, förråd samt en GC väg där servicetrafik är tillåten. Antagen av kommunstyrelsen den 24.04.2023, 68§. Laga kraft 01.06.2023.

2.1.2 Områden inom Jomala centralort med beslut om ny detaljplanering:

- *Detaljplan för fastighet 2:79 Vattenverket.* Genom detaljplanen fastställs specialområde för samhällsteknisk försörjning (ES) med tillhörande skyddsgrönområde (EP). Byggrutan placeras och e-talet sätts till 0,5. Kommunstyrelsen godkände 24.04.2023, 66§ anhållan om detaljplan.
- *Detaljplaneändring för fastighet 4:70 Travebo.* Genom detaljplaneändringen utvidgas kvarteret 4056 norrut och idrottsområde för häststallar minskas samt del av parkområde ändras till strövområde där det blir tillåtet att placera solpaneler och hålla naturbete. Kommunstyrelsen godkände 27.02.2023, 23§ anhållan om detaljplaneändring.
- *Detaljplan för fastighet 8:6 och 1:15 Vikingadalen.* Kommunstyrelsen godkände den 11.09.2023, 173§ anhållan om detaljplanläggning, detaljplanens målsättningar redovisas i ett nästa skede.

2.2 Kalmarnäs

DGP2: Delgeneralplan för Kalmarnäs

Kommunfullmäktige antog den första delgeneralplanen för Kalmarnäs 18.09.2001, 63§. Planen blev fastställd av landskapsregeringen 26.02.2002.

Den 01.11.2010, 317§ fattade kommunstyrelsen ett beslut om att delgeneralplanen för Kalmarnäs skulle uppdateras. Kommunfullmäktige antog planen 17.06.2014, 41§. Besvär lämnades in gentemot kommunstyrelsens beslut 14.07.2014. Kommunstyrelsen beslutade 18.08.2014, 201§ att den antagna planen skulle träda i kraft på alla delar förutom på fastighet Västerås 4:63. Ålands förvaltningsdomstol upphävde antagandet genom ett beslut 30.07.2015 (78/2015). Argumenten till upphävandet var att utredningen över planområdets naturförhållanden inte var tillräckligt tillförlitlig för att göra en bedömning av den antagna delgeneralplanens konsekvenser för områdets natur.

Ett nytt förslag till ändring av Kalmarnäs delgeneralplan jämte beskrivning den 17.12.2018 presenterades för kommunstyrelsen den 04.02.2019. Samråd hölls den 21.03.2019. Kommunstyrelsen beslutade den 17.06.2019, 122§ att ställa ut planen till allmänt påseende. Under utställningstiden inkom 11 synpunkter som behandlades av kommunstyrelsen den 25.11.2019, 247§ varpå man föreslog att kommunfullmäktige skulle anta planen. Kommunfullmäktige beslutade den 10.12.2019, 85§ att återremittera ärendet till kommunstyrelsen för att vidare utreda möjligheten till fler byggrätter för bostäder inom planområdet. Kommunstyrelsen beslutade den 17.08.2020, 137§ att ge planläggaren i uppdrag att revidera förslaget till delgeneralplan och att det därefter skulle läggas ut till allmänt påseende under 30 dagar. Planen var utställd 12.10-10.11.2020 varpå det inkom 8 anmärkningar mot planen. Kommunstyrelsen beslutade den 15.03.2021, 47§ att framlägga planen till kommunfullmäktige för beslut om att anta förslaget till delgeneralplan för Kalmarnäs med beaktande av de ändringar som planläggaren genomfört. Kommunfullmäktige antog delgeneralplanen den 30.03.2021, 18§. Laga kraft 08.05.2021.

2.2.1 Antagna detaljplaner och detaljplaneändringar inom Kalmarnäs:

- *Detaljplan för en del av Vester- och Österkalmare byar. Kvarter I-XIII samt till dem anslutande väg-, trafik-, park-, idrotts- och lantbruksområden.* Antagen av kommunfullmäktige 14.02.1992, 16§. Planen är fastställd 14.02.1992.
- *Detaljplan för kvarter 4367-43614 och trafik-, väg-, park- och lekområden. Detaljplaneändring för kvarter 4365 och del av kvarter 4366, Österkalmare by.* Planen är antagen av kommunfullmäktige 19.09.2000, 85§. Laga kraft 24.10.2000.
- *Detaljplaneändring för del av kvarter 4366 samt för väg- och parkområden, Österkalmare by.* Antagen av kommunfullmäktige 11.06.2001, 217§. Laga kraft 28.06.2001.
- *Detaljplaneändring för fastigheten 3:34 och del av 3:16 i Vesterkalmare. Detaljplaneändring för fastigheten 3:153 och del av 0:3 i Österkalmare.* Antagen av kommunfullmäktige 16.08.2005, 55§. Laga kraft 03.11.2005.
- *Detaljplaneändring för del av kvarter 4364 samt trafik- och parkområde. I ändringen utvidgas trafik- och gatuområde.* Kommunfullmäktige godkände förslaget till detaljplan 25.1.2011, 11§. Laga kraft 17.05.2013.

- *Detaljplaneändring för kvarter 4316 och 4317.* I detaljplaneändringen ändras del av kvartersområde till parkområde. Antagen av kommunfullmäktige 12.11.2013, 88§. Laga kraft 16.12.2013.
- *Detaljplan, Kalmarnäs II, Vesterkalmare by.* Genom detaljplanen bildas kvarter 43134 – 43140 samt park- och gatuområden. Antagen av kommunfullmäktige 24.06.2014, 177§. Laga kraft 29.10.2015.
- *Detaljplan för kvarteren 43142 – 43146 samt jord-, skogsbruks-, ströv- och trafikområden.* I detaljplanen fastställs markanvändning och tomtindelning inom området. Antagen av kommunstyrelsen den 27.03.2023, 47§. Laga kraft 08.05.2023.

2.2.2 Områden inom DGP2 med beslut om ny detaljplanering:

- *Detaljplan för fastigheten Granåsen 170-436-1-43.* Genom detaljplanen bildas kvarter 43626-43630 för småhus, radhus samt park-, ströv-, och trafikområden. Kommunstyrelsen beslutade den 13.06.2022, 103§ att godkänna anhållan om detaljplan.

2.3 Möckelö

DGP3: Delgeneralplan för hela Möckelö och en del av Sviby

Delgeneralplanen för hela Möckelö och en del av Sviby antogs av kommunfullmäktige 15.9.1998 och fastställdes av Landskapsregeringen 07.09.2004. Rättelse av planen fastställdes 01.03.2005.

DGP3a (västra Möckelö): Ändring av del av Möckelö delgeneralplan. Antogs av kommunfullmäktige den 20.10.2009, 74§. Laga kraft den 30.03.2011.

DGP3b (delar av södra Möckelö): Ändring av delar av Möckelö delgeneralplan. Ändringen antogs av kommunfullmäktige den 15.12.2011, 90§. Laga kraft 18.01.2012.

DGP3a (västra Möckelö): Kommunstyrelsen fattade beslut om ändring av delgeneralplanen för del av Möckelö 29.01.2017, 8§ med tillägget att områdena för närrekreation inom planområdet föreslås ändras så att fritidsbebyggelse möjliggörs. Kommunstyrelsen fattade beslut 17.06.2019, 123§ om att hålla samråds enligt 30 § Plan- och bygglagen gällande förslaget till ändrad delgeneralplan av Möckelö jämte beskrivningen av den 10.06.2019. Kommunstyrelsen beslöt 16.12.2019, 267§, att göra de föreslagna ändringarna av förslaget och beslutar därefter att det ska läggas fram till allmänt påseende under perioden 30.01-28.02.2020. Kommunstyrelsen beslutar den 23.11.2020, 242§ att föreslå för kommunfullmäktige att planen ska antas efter mindre revideringar. Kommunfullmäktige beslutar den 08.12.2020, 86§, att anta delgeneralplaneändringen. Ärendet är för närvarande under besvär och har inte vunnit laga kraft. Argumenten till besväret är bland annat att kommunen inte anses ha iakttagit rättsprinciperna om tillitsskydd och jämlikhet samt att man inte tillräckligt redovisat planens påverkan på miljön, landskapsbilden samt hur sociala och kulturella aspekter påverkas av delgeneralplanen.

DGP3c (centrala Möckelö): Ändring av Möckelö delgeneralplan. Ändringen medförde att fastigheten anpassades för att inhysa antingen handel eller idrottsverksamheter. Antagen av kommunfullmäktige den 8.12.2020 § 85. Laga kraft den 19.01.2021.

DGP3d (norra Möckelö): OX2 Energipark. Kommunstyrelsen godkände anhållan om delgeneralplan- och detaljplaneändring på fastighet 170-420-12-1 den 27.03.2023, 48§.

2.3.1 Antagna detaljplaner och detaljplaneändringar inom Möckelö:

- *Detaljplan för del av fastigheten RN 3:4 i Möckelö by.* Planen är fastställt 3.9.1974.
- *Detaljplan för kvarter 4201–42011 samt park-, väg- och trafikområde, Möckelö by.* Ändring av bestämmelserna. Antagen av kommunfullmäktige 19.9.2000, 86§. Laga kraft 24.10.2000.
- *Detaljplaneändring för kvarteren 4206 och 4207, Möckelö by.* Antagen av kommunfullmäktige 19.11.2007, 433§. Laga kraft 28.12.2007.
- *Detaljplaneändring för kvarteren 4208–42011 och väg-, trafik- och parkområden, Möckelö by.* Antagen av kommunfullmäktige 11.12.2007, 102§. Laga kraft 15.01.2008.
- *Detaljplaneändring för kvarter 4209, Möckelö Norra.* Antagen av kommunfullmäktige 26.10.2010, 74§. Laga kraft 29.11.2010.
- *Detaljplan, del av fastigheten 12:2, Möckelö.* Antagen av kommunfullmäktige 17.8.2010, 61§. Laga kraft 20.09.2010.
- *Detaljplaneändring för del av kvarter 4202 i Möckelö by.* Genom detaljplaneändringen ändras tomtgräns mellan tomterna 2 och 3, gräns mot gatuområde för tomterna 1 och 2, samt läggs till en tomt nr 13. Antagen av kommunfullmäktige 15.12.2011, 90§. Laga kraft 18.01.2012.
- *Detaljplaneändring för kvarter 4206.* I detaljplaneändringen utvidgas kvarter 4206. Antagen av kommunfullmäktige 6.11.2012, 104§. Laga kraft 10.12.2012.
- *Detaljplaneändring för del av kvarter 4205. (CleanGas)* Genom detaljplaneändringen delas tomt 1 till tomt 4 och 5, ändras markanvändningen för tomt 5 och bildas parkområde. Antagen av kommunfullmäktige 26.03.2013, 26§. Laga kraft 29.04.2013.
- *”Pellas I”. Detaljplan för fastigheterna 3:39, 3:42, 3:44 och en del av fastighet 3:50 i Möckelö by samt detaljplaneändring för lantbruksområde.* Genom detaljplanen bildas kvarter 42029-42033 samt gatu- och parkområde. Antagen av kommunfullmäktige 16.11.2015, 249§. Laga kraft 23.12.2015.
- *Detaljplan för fastigheterna 2:55, 2:61 och 2:62 och del av 2:84 samt vägområde i Möckelö by.* Genom detaljplanen utvidgas kvarter 4205 och det bildas trafik-, gatu- och parkområden. Antagen av kommunfullmäktige 19.06.2017, 146§. Laga kraft 27.07.2017.
- *”S-Market rondellen”. Detaljplan för del av fastighet Mariehamn-Berghamn 895:0:1. Detaljplaneändring för kvarter 4209 samt park- och trafikområde.* Genom detaljplaneändringen ändras kvarter 4209, parkområdet minskas och trafikområdet förstoras. Antagen av kommunstyrelsen 11.09.2017, 184§. Laga kraft 20.10.2017.

- *"Möckelö strand". Detaljplaneändring för tomt 2 och 3 i kvarter 42026 samt parkområde i Möckelö by.* Genom detaljplaneändringen ändras tomtindelningen och kvarter 42026 utvidgas. Antagen av kommunstyrelsen 06.11.2017, 254§. Laga kraft 15.12.2017.
- *"Feja". Detaljplaneändring för tomt 1 i kvarter 4206.* Genom detaljplaneändringen delas tomten, gatuområde införlivas till tomtområdet och exploateringsstalet höjs. Antagen av kommunstyrelsen 27.11.2017, 275§. Laga kraft 09.01.2018.
- *"Motorfordonsbyrån". Detaljplaneändring för del av kvarter 4205 samt del av park- och trafikområde i Möckelö by.* Genom detaljplaneändringen ändras tomt 4 och 5, parkområdet minskas och trafikområdet förstoras. Antagen av kommunstyrelsen 06.03.2018, 42§. Laga kraft 16.04.2018.
- *"Möckelö strand". Detaljplaneändring för del av kvarter 42021.* Genom detaljplaneändringen ändras byggnadsytorna och parkeringsplatserna flyttas. Antagen av kommunstyrelsen 20.08.2018, 167§. Laga kraft 02.10.2018.
- *Detaljplaneändring för del av kvarter 42030-42033.* Genom detaljplaneändringen ändras tomtstorlek och beteckningen från egnahemshus BE till radhus och kopplade byggnader BR. Antagen av kommunstyrelsen 17.06.2019, 125§. Laga kraft 23.07.2019.
- *Detaljplaneändring där markanvändningen på S-Market tomten ändras.* Genom detaljplaneändringen tas gatuområde bort och kvartersområde för handel, förvaltning och service utvidgas. Antagen av kommunstyrelsen 10.05.2021, 90§. Laga kraft 17.06.2021.
- *Detaljplaneändring för del av kvarter 4206.* Genom detaljplaneändringen utvidgas markanvändningen. Antagen av kommunstyrelsen 12.04.2021, 66§. Laga kraft 21.12.2021.

2.3.2 Områden inom Möckelö med beslut om ny detaljplanering:

- *"Mjöldahlsvägen". Detaljplan för fastigheterna 2:68, 2:42, 2:64, 4:82, 4:56, 4:77 samt 2:102 i Möckelö by.* Genom detaljplanen bildas kvarteren 42035-42040 samt småbåtshamn, ströv-, park-, gatu- och trafikområden. Inventeringar är beställda, arbetet utförs under våren till hösten 2023.
- *"GC-väg Småholmavägen". Detaljplaneändring för tomt 1-4 i kvarter 42026 samt parkområde i Möckelö by.* Genom detaljplanen ändras prickmarken i kvarter 42026, gatuområdet utvidgas och gc-vägens placering fastställs. Kommunstyrelsen beslutade den 24.04.2023, 67§ att godkänna anhållan om detaljplanering.
- *"OX2 Energipark".* Kommunstyrelsen godkände anhållan om delgeneralplan- och detaljplaneändring på fastighet 170-420-12-1 den 27.03.2023, 48§.

2.4 Vester- och Österkalmare

DGP4: Delgeneralplan för delar av Vester- och Österkalmare

Delgeneralplanen för norra Vester- och Österkalmare är antagen av kommunfullmäktige 16.05.2006, 41§ och är fastställd av landskapsregeringen 07.11.2006.

2.4.1 Antagna detaljplaner och detaljplaneändringar inom Vester- och Österkalmare:

- *"Norra Kalmarnäs". Detaljplan för en del av Vesterkalmare och Österkalmare byar. Kvarter I-XIII samt till dem anslutande väg-, trafik-, park-, idrotts- och lantbruksområden. Antagen av kommunfullmäktige 14.2.1992, 16§.*
- *"Skrapängen". Detaljplan för fastighet 4:47, Vesterkalmare. I detaljplanen bildas kvarter 4318-43112 samt park- och vägområde. Antagen av kommunfullmäktige 18.8.1998, 88. Laga kraft 22.9.1998.*
- *"Åberg". Detaljplan för en del av fastigheterna 1:3 och 1:44, Österkalmare. I detaljplanen bildas nya kvarter 43615 och 43616 samt väg- och parkområden. Antagen av kommunfullmäktige 14.8.2003, 73§. Laga kraft 15.07.2004.*
- *Detaljplan för fastigheter 1:1 och del av 1:44, Österkalmare. I detaljplanen bildas nya kvarter 43617-43622 samt väg-, park- och lantbruksområden. Kommunfullmäktige har antagit planen 15.03.2005, 24§. Laga kraft 16.04.2005.*
- *"Solberget". Detaljplan för fastigheterna 2:14, 3:42, 3:54, 3:69 och 3:78 samt del av fastigheterna 0:3, 3:16 och 8:0 i Vesterkalmare. Detaljplan för del av fastigheterna 3:41, 3:55, 3:56 och 3:150 i Österkalmare. I detaljplanen bildas nya kvarteren 43113...43126 och trafik-, väg- park-, lek- och idrottsområden. Planen är antagen av kommunfullmäktige 16.08.2005, 54§. Laga kraft 03.11.2005.*
- *Detaljplan för fastigheterna 2:1 och del av 1:4, 2:8. Detaljplaneändring för del av fastigheterna 1:3 och 1:44, Österkalmare (Kvarteren 43615, 43621-43622 och tomt 1 i kvarter 43620). I detaljplanen bildas ett nytt kvarter 43623. Planen är antagen av kommunfullmäktige 03.10.2006, 68§. Laga kraft 07.11.2006.*
- *Detaljplaneändring för kvarteret 43117. I detaljplanen ändras taklutningen. Antagen av kommunstyrelsen 7.5.2007, 192§. Laga kraft 12.6.2007. Detaljplaneändringen gäller inte.*
- *Detaljplaneändring för kvarteren 43118 och 43121. I detaljplanen ändras taklutning, våningsantal och exploateringsstal. Kommunfullmäktige har antagit planen 22.05.2007, 51§. Laga kraft 27.06.2007.*
- *Detaljplaneändring för kvarteret 43123. I detaljplanen ändras kvarterets våningsantal, exploateringsstal och taklutning. Kommunfullmäktige har antagit planen 11.12.2007, 103§. Laga kraft 15.01.2008. Detaljplaneändringen är upphävd och gäller inte.*
- *Detaljplaneändring kvarter 43122 och 43126 och del av 43114 samt parkområde, Vesterkalmare. Planen är antagen av kommunfullmäktige 16.06.2009, 48§. Laga kraft 21.07.2009. Detaljplaneändringen gäller inte.*
- *Detaljplaneändring för kvarter 43123. I detaljplanen ändras kvartersdelens användningsändamål. Antagen av kommunfullmäktige 16.03.2010, 18§. Laga kraft 20.04.2010. Detaljplaneändringen gäller inte.*
- *"Norra Solberget". Detaljplan för del av fastigheten 2:14, 8:0 och 8:24. I detaljplanen bildas nya kvarteren 43127... 43133 och väg-, park- och lekområden. Detaljplaneändring för del av parkområde. I detaljplaneändringen utvidgas kvarteret 43122. Antagen av kommunfullmäktige 29.04.2010, 37§. Laga kraft 03.06.2010.*

- *Detaljplan för fastighet 4:59 Nedre Tommases. Genom detaljplanen bildas kvarteren 4319 och 43134 samt väg- och parkområden. Antagen av kommunfullmäktige 14.9.2011, 56§. Laga kraft 18.10.2011.*
- *Detaljplaneändring för kvarter 43122 och parkområde. I detaljplanen ändras kvartersgränser och bildas ett nytt kvarter 43141. Antagen av kommunfullmäktige 26.03.2013, 40§. Laga kraft 29.04.2013.*
- *Detaljplan för fastigheten Hagen 3:41 och en del av fastighet Norrbacka 3:56. Genom detaljplanen bildas kvarter 43615 och gatuområden. Kommunfullmäktige antog planen 11.7.2013, 60§. Laga kraft 15.07.2013.*
- *Detaljplaneändring för del av kvarter 4364 samt trafik- och parkområde. I ändringen utvidgas trafik- och gatuområde. Kommunfullmäktige godkände förslaget till detaljplan 25.01.2011, 11§. Laga kraft 17.05.2013.*
- *"Solberget". Detaljplaneändring för kvarter 43113-43121 och 43123-43125 i Vesterkalmare by. Ändringen gäller planbestämmelserna på BE-9, BE-10, BR-2 och BV-områdena. Enligt den nya bestämmelsen ska tomterna inhägnas med staket, mur eller häck mot park- och gatuområden. Antagen av kommunfullmäktige 08.06.2015, 131§. Laga kraft 13.07.2015.*
- *"Solberget II". Detaljplaneändring för kvarter 43127-43133 i Vesterkalmare by. Ändringen gäller planbestämmelse för BE-område. Enligt den nya bestämmelsen ska tomt inhägnas med staket, mur eller häck mot park- och gatuområden. Antagen av kommunstyrelsen 17.12.2015, 287§. Laga kraft 25.01.2016.*
- *"Solberget". Detaljplaneändring för kvarter 43141 samt parkområde i Vesterkalmare by. Genom detaljplaneändringen ändras markanvändningen och kvarter 43141 utvidgas. Antagen av kommunstyrelsen 19.06.2017, 145§. Laga kraft 27.07.2017.*
- *"Solberget". Upphävande av detaljplan för del av parkområde som bevaras i naturtillstånd i Vesterkalmare by. Genom upphävandet blir området utan detaljplan. Antagen av kommunstyrelsen 11.09.2017, 183§. Laga kraft 20.10.2017.*
- *"Solberget". Detaljplaneändring för en del av kvarter 43123 i Vesterkalmare by. Genom detaljplaneändringen ändras detaljplanebestämmelserna för en del av kvarter 43123 som ändras från radhus BR-2 till kvartersområde för bostadsvåningshus, radhus eller andra kopplade bostadshus BVR. Antagen av kommunstyrelsen 04.06.2018, 127§. Laga kraft 16.07.2018.*
- *"Solberget, norra". Detaljplaneändring för kvarter 43131-43133 i Vesterkalmare by. Genom detaljplaneändringen ändras markanvändningen i kvarter 43132, på tomt 1 i kvarter 43131 samt på tomt 1 och 2 i kvarter 43133. Parkområde ändras till gatuområde. Antagen av kommunstyrelsen 18.05.2020, 76§. Laga kraft 26.06.2020.*
- *"Lager 43". Detaljplaneändring för kvarter 43615. Genom detaljplaneändringen ändras gata till kvartersmark med körförbindelse. Dörrar och portar i metall medges. Antagen av kommunstyrelsen 24.04.2023, 69§. Laga kraft 01.06.2023.*

2.4.2 Områden inom Vester- och Österkalmare med beslut om ny detaljplanering:

- *"Solberget, Solkatten"*. Detaljplaneändring för kvarteren 43131 och 43133 på Solberget i Vesterkalmare by. Enligt målsättningarna innebär detaljplaneändringen att beteckningen från egnahemsbebyggelse BE ändras till radhusbebyggelse BER, våningstalen för kvarteren ändras, exploateringsstalet höjs från 0,2 till 0,25 samt att byggnaderna anpassas till terrängen. Kommunstyrelsen godkände den 27.03.2023, 46§ målsättningarna för detaljplaneändringen.

2.5 Sviby och Torp

DGP5: Delgeneralplan för Sviby och Torp

Den heltäckande delgeneralplanen för Sviby och Torp är antagen av kommunfullmäktige 24.06.2008, 73§. Fastställd av landskapsregeringen 17.04.2012.

DGP5a: Delgeneralplaneändring för del av Sviby och Torp byar samt detaljplanering av fastighet Norra Bergshöjden 3:105 i Sviby. Kommunstyrelsen i Jomala har den 15.02.2021, 23§ fastställt målsättningarna för delgeneralplaneändringen. Syftet med ändringen är att möjliggöra byggnation i den södra delen av planändringsområdet. Samråd hölls 15.09.2021 där det framkom ett flertal ändringssynpunkter som den externa planläggaren beaktade i ett ändrat planförslag. Kommunstyrelsen beslutade 08.11.2021 att framlägga förslaget till allmänt påseende i 30 dagar. Under utställningstiden 29.11-28.12.2021 inkom ett antal anmärkningar, den externa planläggaren bemötte anmärkningarna och tog på nytt fram ett ändrat planförslag. Ändringarna var av teknisk karaktär och gällde markering av regionala huvudvägar samt krav om ljudreduktionstal för yttre skal på nya bostadshus. Kommunstyrelsen beslutade den 24.01.2022, 10§ att föreslå inför kommunfullmäktige att anta planförslaget. Kommunfullmäktige antog planen med ett enhälligt beslut den 22.03.2022, 9§. Efter antagandet har det lämnats in besvär i ärendet. Kommunen har bemött grunderna till besväret och menar att samtliga punkter i beslutsfattandeprocessen följt den lagstadgade praxisen och att kommunfullmäktige har befogenhet att fatta beslut i frågan.

DGP5b: Delgeneralplaneändring för en del av delgeneralplanen för Sviby och Torp byar vad gäller del av fastigheten Mansas 7:14 i Torp by. Ändringen innebär att rätten att stycka 2 bostadstomter flyttas från ett område söder till ett område norr om Uthängsvägen. Antagen av kommunfullmäktige 22.03.2022, 8§. Laga kraft 03.05.2022.

DGP5c: Delgeneralplaneändring för en del av Sviby och Torp byar samt detaljplanering av fastigheterna 3:166, 3:167 och 3:97-M637. Ändringen berör kvarter 42410 och är beläget strax väster om Kantarellen. Kommunstyrelsen godkände anhållan om ändring av delgeneralplan och detaljplan den 24.01.2022, 11§ under förutsättningen att planläggningens utlåtande och slutsatser följs i planarbetet. En kompletterande anhållan godkändes den 11.09.2023, 171§ av kommunstyrelsen, där planområdet utvidgas för att möjliggöra byggnation av flerfamiljshus väster om padelhallen, detta sker genom att byggrätten på tomt 10 i kvarter 42444 flyttas och byts mot parkområdet väster om padelhallen.

2.5.1 Antagna detaljplaner och detaljplaneändringar inom Sviby och Torp:

- *Detaljplan för fastigheter 4:32 och 5:119, en del av fastigheter 1:23, 6:81 och 3:97 i Sviby by samt för fastigheten 3:174 i Dalkarby by.* Genom detaljplanen bildas kvarter 4244...42411 samt trafik-, väg- och parkområden. Detaljplaneändring för kvarter 40511 samt för trafik-, väg, park- och fornminnesområde i Dalkarby by. Genom detaljplaneändringen bildas kvarter 40513 och 40514 av kvarter 4059. Planen är antagen av kommunfullmäktige 24.08.1999, 89§. Laga kraft 27.09.1999.
- *Detaljplaneändring för kvarter 4241-4243 samt väg- och parkområden i Sviby by.* I detaljplaneändringen upphävs kvarteren 4241 och 4242. Ett nytt kvarter 42412 bildas.
- *Detaljplan för en del av fastighet 3:47 i Möckelby by och för en del av fastighet 871:1 i Sviby by.* I detaljplanen ändras byagränsen mellan Sviby och Möckelby. Fastighet 3:47 flyttas till Sviby och införlivas med kvarteret 42412. Kvarter 4241 och 4242 upphävs och kvarter 42412 bildas. Antagen av kommunfullmäktige 24.08.1999, 90§. Laga kraft 27.09.1999. Därmed slopas "Detaljplan för fastighet 6:2 och 10. Medelst detaljplan bildas kvarter 4241...4243 samt park- och vägområden".
- *Detaljplaneändring för kvarter 40514 samt trafik-, väg-, fornminnes- och parkområden i Sviby och Dalkarby.* Planen är antagen av kommunfullmäktige 17.12.2002, 121§. Laga kraft 20.01.2003.
- *"Norra Bergshöjden". Detaljplan för del av fastighet Nybondas 3:103 i Sviby.* Genom detaljplanen bildas kvarteren 42414-42428 samt jord-, skogsbruks-, park- och vägområden. Planen är antagen av kommunfullmäktige 16.08.2005, 50§. Laga kraft 20.9.2005.
- *"Norra Bergshöjden". Detaljplaneändring för del av kvarteren 42414, 42416-42418 och 42420 samt för väg- och parkområden i Sviby.* Detaljplaneändringen omfattar delar av fastighet Nybondas 3:103. I detaljplaneändringen tilläggs två tomter till kvarteren 42417, väg till nya tomter ordnas, kvartersgränser ändras samt parkområden förstoras. Antagen av kommunfullmäktige 21.03.2006, 20§. Laga kraft 25.04.2006.
- *Detaljplaneändring för kvarteren 4245...4247 och väg- och parkområden i Sviby.* I detaljplaneändringen ändras FA-1- områden till HF och PN-områden till EP och HF. Kvarteret 4244 införlivas med 4246. Planen är antagen av kommunfullmäktige 16.09.2008, 79§. Laga kraft 21.10.2008.
- *Detaljplaneändring för kvarteren 4245 och 4247 samt parkområden i Sviby.* I detaljplaneändringen ändras parkområde PN till kvartersområde HF och del av kvartersområde HF till vägområde. Kvartersnummer 4247 slopas. Antagen av kommunstyrelsen 09.02.2009. Laga kraft 17.03.2009.
- *Detaljplaneändring för kvarter 4249 och 42410, del av 4248 samt väg- och parkområden i Sviby.* Antagen av kommunfullmäktige 15.9.2009, 59§. Laga kraft 20.10.2009.
- *Detaljplan för fastighet Postterminalen 5:122 och Hangaren 2:63 i Sviby by.* Genom detaljplanen bildas kvarter 42447 samt park-, skydds- och vägområden. Planen är antagen av kommunfullmäktige 15.09.2009, 58§. Laga kraft 20.10.2009.

- *Detaljplan Kasberget, Sviby by.* Planen är antagen av kommunfullmäktige 17.03.2009, 26§. Laga kraft 21.04.2009.
- *Detaljplaneändring för Kasberget i Sviby.* Antagen av kommunfullmäktige 17.12.2009, 100§. Laga kraft 21.01.2010.
- *Detaljplaneändring för södra delen av Kasbergets byggnadsplan i Sviby.* Antagen av kommunfullmäktige 29.04.2010, 39§. Laga kraft 03.06.2010.
- *"Skallfogdas". Detaljplan för kvarter 42413 samt skyddsgrönområden.* Detaljplanen omfattar fastigheterna 6:73–6:75, 6:83–6:86 och 6:92 samt del av 4:40 och 6:93 i Sviby by. Genom detaljplanen bildas ett nytt kvarter 42413 samt skyddsgrönområden. Antagen av kommunfullmäktige 26.3.2013, 27§. Laga kraft 29.04.2013.
- *Detaljplaneändring kvarter för 42441 i Sviby by.* Detaljplaneändringen innebär att planbestämmelserna ändras från BE till BE-9 för kvarter 42438, 42442 samt för tomterna 1-4 i kvarter 42441. Antagen av kommunstyrelsen 25.3.2013, 95§. Laga kraft 29.04.2013.
- *Detaljplaneändring för tomt 5 i kvarter 42418, "Norra Bergshöjden" i Sviby.* I detaljplaneändringen flyttas byggnadsytans gräns 2 meter norrut. Antagen av kommunstyrelsen den 08.04.2013, 127§. Laga kraft 13.05.2013.
- *"Maxinge". Detaljplaneändring för kvarter 4248 samt parkområden.* Antagen av kommunstyrelsen 12.5.2014, 132§. Laga kraft 16.06.2014.
- *"Norra Bergshöjden". Detaljplaneändring för kvarter 42424-42428 i Sviby by.* Genom detaljplaneändringen ändras planbeteckning och våningstal. Antagen av kommunfullmäktige 23.03.2015, 48§. Laga kraft 01.05.2015.
- *"Dalbo affärsfastigheter". Detaljplaneändring för kvarter 4245 och 4246 samt gatuområde i Sviby by.* I detaljplaneändringen ändras del av affärsområde HF i kvarter 4246 till parkeringsområde HFP. Antagen av kommunstyrelsen 14.05.2018, 97§. Laga kraft 25.06.2018.
- *"Dalbo affärsfastigheter". Detaljplaneändring för del av kvarter 4245 och del av parkområde i Sviby by.* Detaljplaneändringen innebär att parkområde ändras till kvartersområde i kvarter 4245. Antagen av kommunstyrelsen 29.10.2018, 223§. Laga kraft 04.12.2018.
- *"Maxinge". Detaljplaneändring för kvarter 4248 samt parkområden i Sviby by.* Genom detaljplaneändringen förstoras kvartersområdet 4248. Antagen av kommunstyrelsen 13.09.2021, 160§. Laga kraft 23.10.2021.
- *"Dalbo affärsfastigheter". Detaljplaneändring för kvarter 4246 och en del av kvarter 4245 samt skyddsgrönområde i Sviby by.* Genom detaljplaneändringen ändras skyddsgrönområde till kvartersmark. I kvarter 4246 ändras tomtindelning och våningstal. Antagen av kommunstyrelsen 07.12.2022, 236§. Laga kraft 16.01.2023.
- *"Kantarellen". Detaljplan för fastighet 5:125. Detaljplaneändring för kvarteret 42411 samt gatu- och parkområden.* Antagen av kommunstyrelsen 07.12.2022, 232§. Laga kraft 16.01.2023.
- *"Flygfjälens ställager". Detaljplan för fastighet 8:0 i Sviby by.* Genom detaljplanen bildas det nya kvarteret 42451. Antagen av kommunstyrelsen 07.12.2022, 198§. Laga kraft 16.01.2023.
- *"Crestum Flygfältshuset". Detaljplan för fastighet Flygfältshuset 12:1 och del av Framnäs 6:82 i Sviby by.* Genom detaljplanen bildas kvarteren 42446-

42450 samt park- och gatuområden. Antagen av kommunstyrelsen den 19.06.2023, 124§. Laga kraft 28.07.2023.

2.5.2 Områden inom Sviby och Torp med beslut om ny detaljplanering:

- *"Jakopas och Backas"*. Detaljplan för fastigheterna Jakopas 5:121 och Backas 5:9 i Sviby by. Genom detaljplanen bildas kvarter 42451-42457 samt jord- och skogsbruks-, park- och trafikområden. Målsättningarna för detaljplanen godkändes av kommunstyrelsen 29.11.2021, 227§.
- *"Padelhallen"*. Detaljplaneändring i kvarter 42410 på fastighet 3:166, 3:167 och 3:97. Syftet är att bygga ut padelhallen med två nya banor genom att flytta/byta grönområdet samt höja e-talet till samma nivå som omkringliggande affärsområdena har. Kommunstyrelsen godkände anhållan om detaljplaneändring den 24.01.2022, 11§. En kompletterande anhållan godkändes den 11.09.2023, 171§ av kommunstyrelsen, där planområdet utvidgas för att möjliggöra byggnation av ett flerfamiljshus väster om padelhallen.

2.6 Brändö

DGP6: Delgeneralplan för Brändö

Delgeneralplanen för Brändö är antagen av kommunfullmäktige 15.11.2016, 77§, beslutet vann laga kraft den 24.12.2016. Delgeneralplanen var framlagd till allmänt påseende mellan den 30.06.2016 – 29.07.2016.

2.6.1 Områden inom Brändö med tidigare beslut om detaljplanering:

- Kommunstyrelsen beslutade att godkänna anhållan om detaljplan för fastighet Skrinet 2:52 den 02.12.2013, 333§. Ärendet har därefter återtagits och är inte längre aktuellt.

2.7 Önningeby

Kommunstyrelsen beslutade den 30.10.2023, 198§ att godkänna anhållan om upprättande av en ny delgeneralplan för Önningeby. I ett nästa skede ska delgeneralplanens målsättningar presenteras för kommunstyrelsen.

2.8 Överby

Kommunstyrelsen beslutade den 30.10.2023, 200§ att godkänna anhållan om upprättande av en ny delgeneralplan för Överby. I ett nästa skede ska delgeneralplanens målsättningar presenteras för kommunstyrelsen.

2.9 Södersunda

Kommunstyrelsen beslutade den 30.10.2023, 199§ att godkänna anhållan om upprättande av en ny delgeneralplan för Södersunda. I ett nästa skede ska delgeneralplanens målsättningar presenteras för kommunstyrelsen.

2.10 Antagna detaljplaner utanför delgeneralplanområde

DP1 Detaljplan för del av Kungsö, ”Möskatan”

- *Detaljplan för kvarter 4181-4189 samt väg-, park-, idrotts- samt jord- och skogsbruksområde.* Detaljplanen är antagen av kommunfullmäktige 24.06.2003, 57§. Laga kraft 29.07.2003.

Antagna detaljplaneändringar inom området DP1:

- *Detaljplaneändring för del av kvarter 4184.* Genom detaljplaneändringen bildas tomt 10 i kvarter 4184. Antagen av kommunfullmäktige 22.08.2006, 56§. Laga kraft 26.09.2006.
- *Detaljplanändring för kvarteret 4185 samt jord- och skogsbruksområde.* I detaljplanen upphävs kvarteret 4185, bildas ett nytt jord- och skogsbruksdominerat område L-2 och ändras bestämmelsen på L-1-område. Antagen av kommunfullmäktige 22.10.2009, 73§. Laga kraft 24.11.2009.
- *Detaljplaneändring för del av fastigheten 4:49.* Områdets användning ändras från jord- och skogsbruk till egnahemsområde. Antagen av kommunfullmäktige 08.11.2011, 77§. Laga kraft 12.12.2011.
- *Detaljplaneändring för del av kvarter 4184.* Genom detaljplaneändringen ändras tomtindelningen för tomterna 7, 8 och 10 i kvarter 4184. Antagen av kommunfullmäktige 11.09.2012, 80§. Laga kraft 15.10.2012.
- *Detaljplaneändring för del av kvarter 4186.* I detaljplanen delas två egnahemstomter av följande fastigheter: 3:61, 3:62, 3:63, 3:75, 3:77 och 3:78 samt vägområdets gränser ändras. Antagen av kommunfullmäktige 26.8.2014, § 59, beslutet har vunnit laga kraft 29.09.2014.
- *Detaljplaneändring för tomt 1 i kvarter 4184.* Genom detaljplaneändringen flyttas byggnadsytan. Antagen av kommunstyrelsen 25.01.2016, 4§. Laga kraft 02.03.2016.
- *Detaljplaneändring för del av kvarter 4186 samt gatuområde.* I detaljplaneändringen ingår fastigheterna 3:36, 3:46, 3:47, 3:65, 3:77, 3:93, 3:94, 3:103, 3:111 och 3:112. Förutom dessa hör mindre delar av fastigheterna 3:61, 3:62, 3:63, 3:75 och 3:78 till gatuområdet. I detaljplaneändringen ändras antalet tomter och gatuområdets gränser justeras. Antagen av kommunstyrelsen 11.06.2019, 25§. Laga kraft 16.07.2019.

DP1a Detaljplan för del av fastigheter 4:46 och 4:52, Kungsö ”Möskatan”

- *Detaljplan för del av fastigheter 4:46 och 4:52.* I detaljplanen bildas nya kvarter 41818-41821, utvidgas kvarter 4187 och bildas park-, väg- och jord- och skogsbruksområden. Kommunfullmäktige antog planen den 11.11.2014, 78§. Laga kraft 22.12.2014.

DP2 Detaljplan för del av Kungsö och Gottby, ”Kungsö II”

- *Detaljplan för fastigheterna 3:30, 3:48, 3:52, 3:53 och 3:55, för en del av fastigheter 1:12, 2:23, 3:34, 3:107, 3:109 och 4:39 i Kungsö by samt för en del av fastighet 5:30 i Gottby by.* I detaljplanen bildas kvarter 41810-41817 samt jord- och skogsbruks-, väg- och vattenområde. Detaljplanen är antagen av kommunfullmäktige 24.9.2002, 83§. Laga kraft 29.10.2002.

DP3 Detaljplan för del av Hammarudda by, ”Hamnöra”

- *Detaljplan för Hamnöra, Hammarudda by. Genom detaljplanen bildas kvarter 4111, område för småbåtshamn samt jordbruksområde. Detaljplanen omfattar fastigheterna 3:1, 3:3-3:7, 878:1 och 878:2 samt del av 876:1. Antagen av kommunfullmäktige 24.06.2008, 74§. Laga kraft 29.07.2008.*

DP4 Detaljplan för del av Jomalaby by, ”Jomala gård”

- *Detaljplan för fastighet 5:16 samt del av fastighet 6 i Jomala by. Fastställd 22.10.1985.*

Antagna detaljplaneändringar inom DP4 Jomala gård:

- *Detaljplaneändring för del av fastighet 6:0, del av samfällt område 878:1 och fastighet 5:16. Detaljplan för del av fastighet 6:0 samt för fastighet 7:2. Antagen av kommunfullmäktige 25.2.2014, 12§. Laga kraft 03.11.2014.*

DP 5 Detaljplan för del av Vester- och Österkalmare byar ”Norra Kalmarnäs”

- *Detaljplan för en del av Vester- och Österkalmare byar. Kvarter I-XIII samt till dem anslutande väg-, trafik-, park-, idrotts- och lantbruksområden. Delar av detaljplanen (DP 5) ingår även i delgeneralplanen för Kalmarnäs (GP 2). Antagen av kommunfullmäktige 14.02.1992, 16§. Laga kraft 14.02.1992.*

Antagna detaljplaneändringar inom DP5 ”Norra Kalmarnäs”:

- *Detaljplaneändring för en del av kvarter 4314, 4362 och 4361 samt för kvarter 4364, 4366, väg- och lekplatsområden, Vester- och Österkalmare byar. Planen är antagen av kommunfullmäktige 18.06.1996, 99§. Laga kraft 24.07.1996.*
- *Detaljplaneändring för en del av kvarter 4315, Vesterkalmare by. Antagen av kommunfullmäktige 22.06.1998, 295§. Laga kraft 24.07.1998.*
- *Detaljplan för kvarter 4367...43614 och trafik-, väg-, park- och lekområden. Detaljplaneändring för kvarter 4365 och del av kvarter 4366, Österkalmare by. Planen är antagen av kommunfullmäktige 19.09.2000, 85§. Laga kraft 24.10.2000.*
- *Detaljplaneändring för en del av kvarter 4366 samt för väg- och parkområden, Österkalmare by. Planen är antagen av kommunfullmäktige 11.06.2001, 217§. Laga kraft 28.06.2001.*
- *Del av ”Solberget”. Detaljplan för fastigheterna 2:14, 3:42, 3:54, 3:69 och 3:78 samt del av fastigheterna 0:3, 3:16 och 8:0 i Vesterkalmare. Byggnadsplan för del av fastigheterna 3:41, 3:55, 3:56 och 3:150 i Österkalmare. Planen är antagen av kommunfullmäktige 16.08.2005, 54§. Laga kraft 03.11.2005.*
- *Detaljplaneändring för fastigheten 3:34 och del av 3:16 i Vesterkalmare. Detaljplaneändring för fastigheten 3:153 och del av 0:3 i Österkalmare. Planen är antagen av kommunfullmäktige 16.08.2005, 55§. Laga kraft 03.11.2005.*
- *Detaljplaneändring för del av kvarter 4365. Planen är antagen av kommunfullmäktige 21.03.2006, 21§. Laga kraft 25.04.2006.*

- *Detaljplaneändring för del av kvarter 4364 samt trafik- och parkområde.* I ändringen utvidgas trafik- och gatuområde. Kommunfullmäktige godkände förslaget till detaljplan 25.01.2011, 11§. Laga kraft 17.05.2013.
- *Detaljplaneändring för kvarter 4311, 4313 och del av 4314 samt park-, simstrand- och gatuområden.* I ändringen införlivas strandpark till egnahemsfastigheter, bildas område för byggnader och anläggningar för samhällsteknisk försörjning, simstrand ändras till parkområde. Antagen av kommunfullmäktige 30.08.2016, 64§. Laga kraft 07.10.2016.
- *Detaljplaneändring för kvarter 4363.* I detaljplaneändringen ändras lantbruksområde till kvartersområde och gatan Wikargränd förlängs. Antagen av kommunstyrelsen 17.09.2019, 45§. Laga kraft 22.10.2019.

DP6 Detaljplan för del av Björnsby by, "Björkslingan"

- *Detaljplan för del av fastigheten 6:15.* I detaljplanen bildas nya kvarteren 4021-4026 samt gatu-, park-, skyddsgrön- och jordbruksområden. Antagen av kommunfullmäktige 15.09.2009, 60§. Laga kraft 20.10.2009.

Antagna detaljplaneändringar inom DP6 "Björkslingan":

- *Detaljplaneändring för kvarter 4024 och 4025.* Ändringen gäller taklutning i de nämnda kvarteren. Antagen av kommunstyrelsen 19.08.2013, 228§. Laga kraft 23.09.2013.

DP7 Detaljplan för del av Gölby by, "Gölby I och II"

Gölby I:

- *Detaljplan för kvarter 4101 samt parkområde. Detaljplaneändring för kvarter 4102-4107 samt park-, idrotts- och vägområden i Gölby by.* Slopning av detaljplan för delar av fastigheterna 1:23 och 1:42. Planen är antagen 31.03.1992, 79§. Laga kraft 08.05.1992.

Gölby II:

- *Detaljplan för fastighet 1:23. Genom detaljplanen bildas kvarter 4108-41010 samt park- och vägområden. Detaljplaneändring för kvarter 4104 och parkområde.* Genom detaljplaneändringen ändras parkområde till kvartersområde (kv. 4105) och tomtgränser och planbestämmelserna i kvarter 4104. Planen är antagen av kommunfullmäktige 15.03.2005, 25§. Laga kraft 16.04.2005.

DP8 Detaljplan för del av Gottby by

- *Detaljplan för en del av fastigheten 9:22.* Genom detaljplanen bildas kvarter-, ströv- och hamnområden. Kommunfullmäktige antog planförslaget 15.6.2010, 52§. Laga kraft den 19.07.2010.

DP9 Detaljplan för Önningeby Säg

- *Detaljplan för fastigheterna 10:24 och 10:21 i Önningeby by.* Genom detaljplanen bildas kvarter 4351 samt park-, skydds- och fornminnesområden. Antagen av kommunfullmäktige 11.06.2013, 61§. Laga kraft 15.07.2013.

DP10 Detaljplan för Trädgårdshallen, Gölby by

- *Detaljplan för fastigheten 6:39 samt del av 6:31 i Gölby by. Genom detaljplanen bildas kvarter 41010, park- och fornminnesområde samt jord- och skogsbruksdominerat område. Antagen av kommunfullmäktige 10.12.2013, 119§. Laga kraft 12.01.2014.*

DP11 Detaljplan för Söderskog 6:8, Björsby by

- Planen omfattar del av fastigheten Söderskog 6:8, västra skiftet. Genom detaljplanen bildas kvarteren 4027-40211 samt park- och gatuområden mm. Antagen av kommunfullmäktige 10.12.2013, 120§. Laga kraft 13.01.2014.

DP12 Detaljplan Karlskem, Överby by

- Detaljplan för fastighet 3:12 och för del av fastigheter 4:16 och 4:64. I detaljplanen bildas nya kvarteren 4371...4374 och gatu- och parkområden. Antagen av kommunfullmäktige den 26.03.2013, 42§. Laga kraft den 29.04.2013.

DP13 Detaljplan för kvarter 4352-4359, Önningeby by

- Detaljplan för fastigheterna Pellas Lemström 8:3, Solsidan 8:50 och Viken 1:4. Genom detaljplanen bildas kvarteren 4352-4359 samt jord- och skogsbruks-, ströv- och trafikområden i Önningeby by. Antagen av kommunstyrelsen den 24.04.2023, 70§. Laga kraft den 12.06.2023.

2.10.1 Områden där beslut om detaljplanering har fattats utanför delgeneralplan:**DP14 Detaljplaneändring för del av Kungsö och Gottby, ”Kungsö II”**

- Kommunstyrelsen beslutade 04.04.2016, 59§ att godkänna anhållan om detaljplanering för del av fastigheten Kungsövik 1:21 i Kungsö by, under förutsättningen att hela eller delar av grannfastigheten näset 3:30 inkluderas i detaljplanearbetet.

DP15 Detaljplan fastigheten Utskogen 7:19 i Vestansunda by, Ålands Renhållning

- Kommunstyrelsen godkände anhållan om detaljplanering 19.11.2012, 360§. Kommunstyrelsen beslöt 18.11.2013, § 303, att anta målsättningarna för detaljplanen. Ärendet är för närvarande vilande.

3. OMRÅDEN FÖR SAMHÄLLSTEKNISK FÖRSÖRJNING

3.1 Områden för energiproduktion (EE)

EE1 Tingsbacka, Ringsböle

Kraftnät Åland har en reservanläggning med gasturbiner benämnd Tingsbacka, i Ringsböle by. Härifrån utgår ledningar som kan försörja hela Åland med el. Reservkraftens kapacitet ska alltid stå i nivå med behovet av effekt vid ett normalt effektuttag vintertid och ska kontinuerligt byggas ut i takt med el-energiökningen. Åland har efter de senaste investeringarna 41 MW i reservkraft uppbyggt av gasturbiner i Tingsbacka, tillräcklig nominell reservkraft erfarenhetsmässigt sett.

Befintliga elledningar finns inritade i kommunöversikten. Elledningsgatorna är inte redovisade men ledningsägaren, stamnätsbolaget Kraftnät Åland Ab, har för sina ledningar rätt till ledningsgatorna för vilka markägarna erhållit ersättning. Den aktuella ledningsrätten inskränker markägarnas nuvarande och framtida markanvändning och binder även vid ett ägarbyte den nya markägaren.

EE2 Mariehamns Bioenergi, Dalkarby

Kvartersområde för byggnader och anläggningar för energiförsörjning. Området är avsett för produktion av värmeenergi, där den huvudsakliga energikällan utgörs av biobränsle. Anläggningens effekt får maximalt uppgå till 10 MW.

EE3 Biogasanläggning/fjärrvärmeanläggning, Prestgårdenby

På platsen finns en anläggning för framställande av biogas samt en fjärrvärmeanläggning.

3.2 Vindkraftsområden

I en strävan att öka Ålands självförsörjningsgrad av förnyelsebar energi har ÅEA undersökt möjligheterna att starta elproduktion genom vindkraft. *Projekt Stenarna* ligger delvis i västra Jomala, utanför den inre gränsen för havsbandzonen. Platsen har bra vindförhållanden. Sedan år 2009 har projektet fullständiga tillstånd att uppföra vindkraftverk.

I den havsplan som är framtagen av Ålands landskapsregering daterad 22.03.2021 så finns det inga lämpliga storskaliga zoner för havsbaserad vindkraft inom Jomala kommuns vattenområden. Kriterierna för storskaliga zoner är att djupet ska vara mellan 10-70 m, vindförhållanden ska vara goda med en medelvindhastighet på 8 m/s, 100m ovanför havsytan samt att områden mindre än 5 km² inte anses lämpliga.

3.3 Områden avsedda för samhällsteknisk försörjning (ES)

ES1 Kalder, Gölby

På området finns en regleringsdamm som placerades dit i början på 1970-talet, då det beslutades att sjöarna Långsjön-Markusbölefjärden skulle användas som vattentäkt. Dammen behövs eftersom sjöarna via smala konstgjorda sund och vikar hade förbindelse med Lumparn, vilket gjorde att salthalten i vattnet var för hög (för dricksvatten). Dammluckan öppnas då vattenståndet i Långsjön tenderar att stiga över dämningsskänsen och om skillnaden mellan dammens hög- och lågvatten är minst -0,1 m. Sänkningsgränsen får inte understiga -0,70 m.

ES2 HVDC station, Ytterby

På området har det byggts en HVDC (High Voltage Direct Current) station med överföringskapacitet på 100MW. Stationen förser Åland med likström från Finland.

ES3 Transformatorstation, Dalkarby

ES4 Transformatorstation, Hindersböle

ES5 Kraftnätsstation, Hindersböle

ES6 Vattenverk, Dalkarby

ES7 Avloppspumpstation, Prestgårdenby

ES8 Område avsatt för samhällsteknisk service, Österkalmare/Kalmarnäs

ES9 Avloppspumpstation, Vesterkalmare

ES10 Avloppspumpstation, Vesterkalmare/Kalmarnäs

ES11 Pumpstation, Österkalmare/Kalmarnäs

3.4 Mastområden (EM)

EM1 Mastområde, Sviby fågelberget

EM2 Mastområde, Sviby fågelberget

EM3 Mastområde, Österkalmare

EM4 Mastområde, Överby

EM5 Mastområde, Ödanböle

EM6 Mastområde, Gottby

EM7 Mastområde, Ytterby

EM8 Mastområde, Sviby flygfältet

EM9 Mastområde, Hammarudda

EM10 Mastområde, Vargsunda

4 SKYDDADE OMRÅDEN

4.1 Inrättade naturreservat och natura 2000 områden

NR står för naturreservat, dessa är skyddade enligt landskapsförordningen om naturvård (ÅFS 2023:88). N står för Natura 2000 område, dessa ingår i ett europeiskt nätverk som särskilda skyddsområden.

NR1/N1 Moren, Västansunda by (ÅFS 2002:62)

Området utgör en särskilt skyddsvärd biotop enligt landskapsförordningen om naturvård (2023:88). Ett myrkomplex med Ålands artrikaste extrem rikkärr, förutom att även andra typer av kärr ingår i det förhållandevis begränsade området.

Området ingår i det europeiska nätverket Natura 2000 som särskilt skyddsområde.

NR2/N2 Jomalaöjen, Jomalaby by (ÅFS 2014:49)

Området är bevuxet med naturskog men har också inslag av hassellund och strandäng. Naturskogen ska utvecklas fritt medan skötselåtgärder kan bli aktuella på de kulturpräglade delarna av området. Området ingår i det europeiska nätverket Natura 2000 som särskilt skyddsområde och efter EU-kommissionens godkännande även som särskilt bevarandeområde (SAC).

NR3/N3 Iriskärret, Prestgården by (ÅFS 1981:45)

På anhållan av markägaren har landskapsstyrelsen, i syfte att skydda i första hand ett säreget bestånd av gul svärdsilja, med stöd av 5 och 7 §§ landskapslagen om naturvård (1977:41) beslutat att inrätta ett ca 2 hektar stort, på karta inritat och i terrängen utpålat område underlydande fastighet Prästgården RN:o 1:3 i Prestgården by i Jomala kommun till naturreservat. Området ingår i det europeiska nätverket Natura 2000 som särskilt skyddsområde.

NR4/N4 Lövdal, Dalkarby (ÅFS 1974:57)

På anhållan av vederbörande ägare har landskapsstyrelsen med stöd av 9 § landskapslagen den 31 december 1924 om naturskydd inom landskapet Åland (1924:33) beslutat att ett med markägarna överenskommet och utpålat, ca 0,5 ha stort område benämnt Lövdal och underlydande fastighet Södergård RN:o 2:66 i Dalkarby i Jomala kommun skall vara fredat för all slags åverkan.

Området ingår i det europeiska nätverket Natura 2000 som särskilt skyddsområde.

NR5/N5 Ramsholmen (ÅFS 1975:31)

Ramsholmen är Ålands första naturreservat och representerar gammal kulturmark med delvis hävda lövängar, hagar, lundar och strandängar. Naturvårdens huvudmålsättning är att bevara en kulturframkallad naturtyp. Artrikedomen är stor, botaniskt främst vårblostande kärlväxter men även en del slättergynnande arter förekommer. Landskapsstyrelsen har med stöd av 3§ landskapslagen den 31.12.1924 om naturskydd inom landskapet Åland (1924:33) och med stöd av Ålands landskapsnämnds kungörelse angående fredning av Ramsholmen i Jomala socken den 27.10.1925 (1925:36). Området är ca 13 ha stort och ingår i det europeiska nätverket Natura 2000 som särskilt skyddsområde.

N6 Kasberget, Dalkarby (2.1.2016)

Natura 2000-område enligt habitatdirektivet, Special Area of Conservation (SAC). Exploatering som påverkar detta område får ej förekomma utan landskapsregeringens tillstånd. Området är ca 9,6 ha stort.

N7 Utängarna, Gottby by

Gammal ängs- och betesmark som är i igenväxningsfas med underväxta hasslar och hamlade björkar där granen nu dominerar. Här finns en av Ålands största förekomst av guckusko. Arten förekommer fläckvis inom två områden. (Ålands NATURA 2000, del II nr 51)

4.2 Naturskyddsområden

Inom område för naturskydd ryms även områden för fågelskydd enligt Jaktlagen (1985:31) för landskapet Åland.

SN1 Lilla och stora Råttgrundet i Slemmern, Vesterkalmare by (ÅFS 2003:62)

Fågelskyddsområde där det råder landstigningsförbud under tiden 15 mars - 31 juli. Eftersom vattenområde ingår är det förbjudet att med högre hastighet än sju knop framföra motorbåt och annan liknande motordriven farkost inom området.

4.3 Fredade naturminnen

Samtliga fredade naturminnen ligger inom område med delgeneral- eller detaljplan. Enligt Ålands landskapsregering finns det inom Jomala kommun 3 lagstadgat fredade naturminnen. Utöver dessa har flertalet naturminnen konstaterats vid delgeneralplanering av Kalmarnäs.

Objekt ID (sn5): Möckelö, Björk, fredad sedan 13.05.1970. Laggrund landskapslagen om naturskydd (1924:33).

Objekt ID (sn7): Jettböle, 4 askar, fredade sedan 06.07.1981. Laggrund landskapslagen om naturvård (1977:41).

Objekt ID (sn8): Jettböle, 4 askar, fredade sedan 06.07.1981. Laggrund landskapslagen om naturvård (1977:41).

Objekt ID (sn2, sn3, sn4, sn6, sn9, sn10, sn11, sn12, sn13, sn14 och sn15): Kalmarnäs, 2 av objekten avser de fridlysta växterna alm och oxel. Varav resterande är övriga sårbara växter såsom 9 växtplatser för gulmåra och 2 askar.

4.4 Skyddsvärda biotoper

Här upptas de områden (SB) och objekt (sb) som är skyddade enligt skogs- och naturvårdslagen (ÅFS 1998:83, ÅFS 1998:82), se även landskapsförordningen (2023:88) om naturvård och om skogsvård (1998:86). Biotoperna är oftast små men viktiga att bevara eftersom de bidrar till en mer varierad och innehållsrik natur.

Inom de redovisade skyddade biotoperna ingår inte, av praktiska skäl, träd på bergsimpediment, stränder samt barrskogsbevuxna öar mindre än 10 ha. Dessa är skyddade enligt skogsvårdslagen. Likväl är biotopinventeringen som gjorts inte heltäckande, även om en biotop inte finns redovisad så är den skyddad enligt lagen. Text med kursiv stil utgör citat ur inventeringen.

SB1	Trädfattig myr, Gottby
<i>Areal:</i>	<i>1,36 ha</i>
<i>Biotoptyp:</i>	<i>Trädfattig mosse eller myr</i>
<i>Beskrivning:</i>	<i>Öppen starrmyr som är glest bevuxen med tvinvuxna tallar och björkar.</i>
<i>Behandling:</i>	<i>Myren och dess närmiljö lämnas orörd. Dikning, avverkning, röjning, körning med skogsmaskiner samt andra åtgärder som kan förstöra livsmiljön kräver tillstånd från landskapsregeringens miljöbyrå.</i>
SB2	Trädfattig mosse/kärr, Jomala Stormossen, Gottby/Djurvik byar
<i>Areal:</i>	<i>35,91 ha</i>
<i>Biotoptyp:</i>	<i>Trädfattig mosse eller myr samt kärr med fridlysta växter.</i>
<i>Beskrivning:</i>	<i>Stor öppen vitmosse som är bevuxen med små tvinvuxna tallar. Myrens närmiljö utgörs av stora ytor med tallbevuxen rismyr. Myren befinner sig i naturtillstånd förutom ett litet område som dikats i den norra delen. Förekomst av död ved. Centralt på platsen har det även identifierats ett stort kärr som är levnadsmiljö för fridlysta och hotade växter.</i>
<i>Behandling:</i>	<i>Mossen och dess närmiljö lämnas i fortsättningen orörd. Dikning, avverkning, röjning, körning med skogsmaskiner</i>

Övrigt:	samt andra åtgärder som kan förstöra livsmiljön kräver tillstånd från landskapsregeringens miljöbyrå. Mossen är en av de största bevarade torvmarkerna på Åland.
SB3	Trädfattig myr, Djurvik by
Areal:	0,32 ha
Biotoptyp:	Trädfattig mosse eller myr
Beskrivning:	Liten grund trädfattig myr intill skogsvägen.
Behandling:	se SB1.
SB4	Trädfattig myr, Djurvik/Hammarudda byar
Areal:	2,27 ha
Biotoptyp:	Trädfattig mosse eller myr
Beskrivning:	Långsmal myr som är glest bevuxen med tvinvuxna tallar och björkar. Myren befinner sig i nära naturtillstånd, död ved förekommer i form av torrträd.
Behandling:	se SB1.
Övrigt:	En elledning går över myren.
SB5	Trädfattig myr, Djurvik by
Areal:	0,5 ha
Biotoptyp:	Trädfattig mosse eller myr
Beskrivning:	Liten myr som är glest bevuxen med tvinvuxna tallar. Myren befinner sig i naturtillstånd, död ved förekommer i form av torrträd.
Behandling:	se SB1.
SB6	Trädfattig myr, Djurvik by
Areal:	0,77 ha
Biotoptyp:	Trädfattig mosse eller myr
Beskrivning:	Liten myr som är bevuxen med enstaka små tallar och björkar. Död ved förekommer i form av torrträd.
Behandling:	se SB1.
SB7	Trädfattig myr, Hammarudda by
Areal:	3,71 ha
Biotoptyp:	Trädfattig mosse eller myr
Beskrivning:	Myr som är glest bevuxen med tvinvuxna tallar, björk, pors och vide. Död ved förekommer i form av torrträd. Myren och dess närmiljö är delvis påverkad av avverkning.
Behandling:	se SB1.
SB8	Trädfattig myr, Hammarudda by
Areal:	1,33 ha
Biotoptyp:	Trädfattig mosse eller myr

Beskrivning: Myr som är bevuxen med tvinvuxna tallar. Myren befinner sig i nära naturtillstånd, död ved förekommer i form av torrträd. Körspår i den norra kanten.
Behandling: se SB1.

SB9 Stenåker, Hammarudda by
Areal: 1,1 ha
Biototyp: Stenåker större än 0,5 ha
Beskrivning: Stor, öppen stenåker i bergssluttning. Stenåkern befinner sig i naturtillstånd förutom enstaka mindre gropar o.d. Röjt/gallrat längs den nordvästra kanten av stenåkern.
Behandling: Stenåkern och dess närmiljö lämnas orörd. Avverkning, körning med skogsmaskiner, stentäkt, vägbyggen samt andra åtgärder som kan förstöra livsmiljön kräver tillstånd från landskapsregeringens miljöbyrå.

SB10 Trädfattig myr, Larmyran, Gottby
Areal: 4,73 ha
Biototyp: Trädfattig mosse eller myr
Beskrivning: Stor myr som är bevuxen med tvinvuxna tallar och björkar. Riklig förekomst av död ved. Myren är påverkad av utdikning, tallplantor och björk har slagit upp främst i den norra delen av myren. Trots utdikningen har naturvärden bevarats i myren.
Behandling: Myren och dess närmiljö lämnas i fortsättningen orörd. Dikning, avverkning, röjning, körning med skogsmaskiner samt andra åtgärder som kan förstöra livsmiljön kräver tillstånd från landskapsregeringens miljöbyrå.

SB11 Trädfattig myr, Gottby
Areal: 1,93 ha
Biototyp: Trädfattig mosse eller myr
Beskrivning: Myr som är glest bevuxen med tvinvuxna tallar och björkar. Myren befinner sig i nära naturtillstånd. Död ved förekommer rikligt i form av torrträd.
Behandling: se SB10.

SB12 Trädfattig myr, Gottby
Areal: 1,03 ha
Biototyp: Trädfattig mosse eller myr
Beskrivning: Liten myr som är bevuxet med tvinvuxna tallar, en och björk. Brunmossor, växer ställvis i bottenkiktet. Norra delen av myren är påverkad av avverkning.
Behandling: se SB10.

SB13 Rikkärr, Nyhaga, Gottby
Areal: 3,37 ha
Biototyp: Rikkärr

Beskrivning: Öppet vassbevuxet rikkärr som längs kanterna är bevuxet med tvinvuxna tallar, en och björk. Rikkärret är påverkat av utdikning men har bevarat en förhållandevis rik flora. Den särskilt skyddsvärda arten ängsstarr har påträffats i kärret.

Behandling: Rikkärret och dess närmiljö lämnas i fortsättningen orört. Dikning, avverkning, röjning, körning med skogsmaskiner samt andra åtgärder som kan förstöra livsmiljön kräver tillstånd från landskapsregeringens miljöbyrå.

SB14

Bäck, Gottby

Areal: 0,59 ha

Biotoptyp: Bäck

Beskrivning: Kort avsnitt av liten skogsbäck med en naturligt slingrande fåra. I den södra delen försumpad närmiljö bevuxen med al och gran. Förekomst av död ved. Avverkat längs den norra delen av bäckfåran, skyddszon lämnad.

Behandling: Kontakta miljöbyrån.

SB15

Hassellundar, Gottby

Areal: 0,35 ha

Biotoptyp: Hassellundar (EN), torra eutrofa lundar (EN).

Beskrivning: Värdeklass II; En viktig biotop för naturens mångfald (lund).

Behandling: Kontakta miljöbyrån.

SB16

Öppna flacka klippor av sura bergarter, Gottby

Areal: 0,20 ha

Biotoptyp: Särskilt hänsynskrävande biotop

Beskrivning: Öppna flacka klippor av sura bergarter nära kusten (NT), träd på bergsimpediment med en lägre skoglig produktion än tvinmark.

Behandling: Kontakta miljöbyrån.

SB17

Trädfattig myr, Västansunda by

Areal: 2,29 ha

Biotoptyp: Trädfattig mosse eller myr

Beskrivning: Myr som är bevuxen med tvinvuxna tallar. Myren befinner sig i naturtillstånd, död ved förekommer i form av torrträd.

Behandling: se SB1.

SB18

Trädfattig myr, Kungsö by

Areal: 0,89 ha

Biotoptyp: Trädfattig mosse eller myr

Beskrivning: Myr som är glest bevuxen med tvinvuxna tallar. Död ved förekommer i form av torrträd. Myren och dess omgivning är påverkad av avverkning.

Behandling: se SB10.

SB19	Trädfattig myr, Kungsö by
<i>Areal:</i>	0,83 ha
<i>Biotoptyp:</i>	Trädfattig mosse eller myr
<i>Beskrivning:</i>	Myr som är glest bevuxen med tvinvuxna tallar. Död ved förekommer rikligt i form av torrträd. Myrens omgivning är påverkad av avverkning.
<i>Behandling:</i>	se SB1.
SB20	Trädfattig myr, Kungsö by
<i>Areal:</i>	0,67 ha
<i>Biotoptyp:</i>	Trädfattig mosse eller myr
<i>Beskrivning:</i>	Liten myr som är glest bevuxen med tvinvuxna tallar. Myren befinner sig i naturtillstånd förutom den västra delen som är påverkad av avverkning.
<i>Behandling:</i>	se SB1.
SB21	Torvmark, Kungsö by
<i>Areal:</i>	5,37 ha
<i>Biotoptyp:</i>	Trädfattig mosse eller myr
<i>Beskrivning:</i>	Stor öppen torvmark med en gungfly-yta som till största delen är bevuxen med vitmossor och vass. I den norra delen öppna vattenytor omgivna av lågvuxen vide.
<i>Behandling:</i>	Torvmarken och dess närmiljö lämnas orörd. Dikning, avverkning, röjning, körning med skogsmaskiner samt andra åtgärder som kan förstöra livsmiljön kräver tillstånd från landskapsregeringens miljöbyrå.
SB22	Trädfattig myr, Kungsö by
<i>Areal:</i>	1,13 ha
<i>Biotoptyp:</i>	Trädfattig mosse eller myr
<i>Beskrivning:</i>	Myr som är glest bevuxen med tvinvuxna tallar, även öppna, våta partier. Myren befinner sig i naturtillstånd, död ved förekommer i form av torrträd.
<i>Behandling:</i>	se SB1.
SB23	Trädfattig myr, Orrmyran, Vargsunda/Norrsunda byar
<i>Areal:</i>	1,05 ha
<i>Biotoptyp:</i>	Trädfattig mosse eller myr
<i>Beskrivning:</i>	Myr som är bevuxen med små tvinvuxna tallar och björkar. Död ved förekommer i form av torrträd. Myrens omgivning är avverkad.
<i>Behandling:</i>	se SB10.
SB24	Trädfattig myr, Norrsunda by
<i>Areal:</i>	0,99 ha
<i>Biotoptyp:</i>	Trädfattig mosse eller myr

Beskrivning: Långsmal trädfattig myr som är bevuxen med tvinvuxna tallar, gran och björk. Myren och dess omgivning är påverkad av avverkning. Körspår genom myren.
Behandling: se SB10.

SB25 Rikkärr, Vestansunda by
Areal: 0,54 ha
Biotoptyp: Rikkärr
Beskrivning: Rikkärret består av en trädlös inre del samt en trädbevuxen yttre kant. I norr är fältskiktet blåtåtel- och starrdominerat, vass och starr dominerar i söder. Ängsstarren bildar ett stort bestånd, som täcker nästan hela figuren.
Behandling: Kontakta miljöbyrån.

SB26 Rikkärrsartat skogskärr, Vestansunda by
Areal: 0,09 ha
Biotoptyp: Rikkärrsartat skogskärr
Beskrivning: I rikkärret tvinvuxna klibbalar, granar, tallar, glasbjörkar. I buskskiktet brakved, gråvide, klibbalsly. I fältskiktet blåtåtel, knagglestarr, ävjestarr (VU), grönstarr, skogsnycklar, kärrknipprot.
Behandling: Kontakta miljöbyrån.

SB27 Rikkärrsartat starr- fattigkärr, Vestansunda by
Areal: 0,09 ha
Biotoptyp: Rikkärrsartat starr- fattigkärr
Beskrivning: Det våta kärret är långsmalt. Det finns inga träd, men ställvis växer buskaktiga klibbalar. I det våta fältskiktet dominerar bunkestarr. Här växer även bl.a. kärrviol, kärrspira och kråklöver.
Behandling: Kontakta miljöbyrån.

SB28 Rikkärrsartat skogskärr, Vestansunda by
Areal: 0,02 ha
Biotoptyp: Rikkärrsartat skogskärr
Beskrivning: Rikkärret med tvinvuxna granar, klibbal, björk, skogsolvon och brakved. I fältskiktet Jungfru Marie nycklar och nästrot samt ställvis rikligt med ängsnycklar. Knagglestarr, trådstarr och vattenklöver dominerar fältskiktet.
Behandling: Kontakta miljöbyrån.

SB29 Rikkärr, Vestansunda by
Areal: 0,19 ha
Biotoptyp: Rikkärr
Beskrivning: Källpåverkat rikkärr. I norra ändan en öppen källvattengöl. Omgivningen är mycket sank. I fältskiktet trådstarr, bunkestarr, vass, stor daggört, ullsäv. I gölen grodyngel. Åkergroda påträffades i kärret.

Behandling: Kontakta miljöbyrån.

SB30 Rikkärr, Vestansunda by

Areal: 0,13 ha

Biotoptyp: Rikkärr

Beskrivning: Rikkärret domineras av vass, vide och klibbalsbuskar. Buskvegetationen är tät, speciellt vid kanterna. Det öppna kärret håller på att växa igen. I bottenskiktet kärrbräken, trådstarr och tranbär.

Behandling: Kontakta miljöbyrån.

SB31 Rikkärr, Vestansunda by

Areal: 0,06 ha

Biotoptyp: Rikkärr

Beskrivning: Rikkärret håller på att växa igen av klibbalsly och videbuskar. Fältskiktet domineras av vattenklöver. Växtlighet värdefull: ängnycklar, kärrknipprot, blodnycklar (VU), näbbstarr, loppstarr, gräsull, tätört, kalkkällmossa (EN).

Behandling: Kontakta miljöbyrån.

SB32 Skogsmad, Vestansunda by

Areal: 0,05 ha

Biotoptyp: Skogsmad

Beskrivning: Thelypteris-typens skogskärr, som kännetecknas av ett mycket vått fältskikt med rörligt ytvatten och kärrbräken som den dominerande arten. I trädbeståndet tvinvuxna klibbalar och granar.

Behandling: Kontakta miljöbyrån.

SB33 Hassellund, Vestansunda by

Areal: 0,02 ha

Biotoptyp: Hassellund mellan 0, 1-2 ha

Beskrivning: Två små hassellundar uppe på en ås. Trädbeståndet på åsen har avverkats och hassellundarna lämnats kvar.

Behandling: Kontakta miljöbyrån.

SB34 Hassellund, Vestansunda by

Areal: 0,02 ha

Biotoptyp: Hassellund mellan 0, 1-2 ha

Beskrivning: Två små hassellundar uppe på en ås. Trädbeståndet på åsen har avverkats och hassellundarna lämnats kvar.

Behandling: Kontakta miljöbyrån.

SB35 Trädfattig myr, Karrböle by

Areal: 0,3 ha

Biotoptyp: Trädfattig mosse eller myr

Beskrivning: Liten öppen mosse med riklig förekomst av död ved i form av torrträd.

Behandling: se SB1.

SB36 Trädfattig myr, Karrböle by

Areal: 1,05 ha

Biotoptyp: Trädfattig mosse eller myr

Beskrivning: Långsmal myr som är glest bevuxen med tvinvuxna tallar, björk och vide. Myrens omgivning är avverkad i fröträdställning.

Behandling: Myren och dess närmiljö lämnas orörd. Dikning, avverkning, röjning, körning med skogsmaskiner samt andra åtgärder som kan förstöra livsmiljön kräver tillstånd från [landskapsregeringens] miljöbyrå.

SB37 Trädfattig myr, Rangelmossen, Södersunda by

Areal: 3,57 ha

Biotoptyp: Trädfattig mosse eller myr

Beskrivning: Myr som är glest bevuxen med tvinvuxna tallar. Myren gränsar till ett upplagringsområde i väster och till landsvägen i söder.

Behandling: se SB10.

SB38 Stenåker, Ingby

Areal: 0,52 ha

Biotoptyp: Stenåker större än 0,5 ha

Beskrivning: Stor öppen stenåker uppe på Ingby bergen. Stenåkern befinner sig i naturtillstånd förutom några små gropar och körspår. Invid stenåkern växer gamla tvinvuxna tallar och granar.

Behandling: Kontakta miljöbyrån.

SB39 Klibbalskärr, Ingby

Areal: 1,63 ha

Biotoptyp: Klibbalskärr

Beskrivning: Klibbalskärr med öppen, delvis starrbevuxen vattenyta och alar och små granar som växer på mossbevuxna socklar. Förekomst av död ved och högvuxna ormbunkar. Avverkat runt och delvis även i kärret, speciellt i den östra delen. Gamla diken.

Behandling: Kontakta miljöbyrån.

SB40 Hamlingsängar, Prestgården by (Ramsholmen)

Areal: 2,8 ha

Biotoptyp: Hamlingsängar. Gräsrika friska ängar.

Beskrivning: Vårdad löväng, med hamlade askar och almar.

Behandling: Kontakta miljöbyrån.

SB41 Ädellövsträdshagar, Prestgården by (Ramsholmen)

Areal: 8,8 ha

<i>Biotoptyp:</i>	<i>Ädellövträdshagar/Hassellundar</i>
<i>Beskrivning:</i>	<i>Betad ädellövträdshage; gamla askar, almar och hasselbuskar. En del av träden hamlade.</i>
<i>Behandling:</i>	<i>Kontakta miljöbyrån.</i>
SB42	Havsstrandängar, Prestgården by (Ramsholmen)
<i>Areal:</i>	<i>0,59 ha</i>
<i>Biotoptyp:</i>	<i>Lågväxta tåg-, gräs- och starrdominerade havsstrandängar.</i>
<i>Beskrivning:</i>	<i>Betad havsstrandäng.</i>
<i>Behandling:</i>	<i>Kontakta miljöbyrån.</i>
SB43	Klibbalsmadkärr, Prestgården by / Jettböle by (Iriskärret)
<i>Areal:</i>	<i>1,6 ha</i>
<i>Biotoptyp:</i>	<i>Klibbalsmadkärr</i>
<i>Beskrivning:</i>	<i>Klibbalsmadkärr med reglerad vattenhushållning, vars vegetation är representativ och unik.</i>
<i>Behandling:</i>	<i>Kontakta miljöbyrån.</i>
SB44	Klippor av sura bergarter, Ödanböle by
<i>Areal:</i>	<i>0,09 ha</i>
<i>Biotoptyp:</i>	<i>Klippor av sura bergarter.</i>
<i>Beskrivning:</i>	<i>Öppna flacka klippor av sura bergarter nära kusten (NT), hållmarkstorräng (EN). Träd på bergsimpediment med en lägre skoglig produktion än tvinmark.</i>
<i>Behandling:</i>	<i>Kontakta miljöbyrån.</i>
SB45	Förkastning, Dalkarby
<i>Areal:</i>	<i>0,72 ha</i>
<i>Biotoptyp:</i>	<i>Förkastning.</i>
<i>Beskrivning:</i>	<i>Brant och mycket hög förkastning som vetter mot nordväst. Beskuggad och sval miljö med mossbevuxna lodytor och högvuxna ormbunkar. Död ved förekommer rikligt.</i>
<i>Behandling:</i>	<i>Kontakta miljöbyrån.</i>
SB46	Förkastning, Jettböle by
<i>Areal:</i>	<i>0,71 ha</i>
<i>Biotoptyp:</i>	<i>Förkastning.</i>
<i>Beskrivning:</i>	<i>Brant förkastning som vetter mot nordväst. Beskuggad miljö med mossbevuxna lodytor och block, högvuxna ormbunkar. Trädbeståndet nedanför stupet består av gran och björk som skuggar stupet.</i>
<i>Behandling:</i>	<i>Kontakta miljöbyrån.</i>
SB47	Rasbrant, Sviby
<i>Areal:</i>	<i>1,06 ha</i>
<i>Biotoptyp:</i>	<i>Rasbrant.</i>
<i>Beskrivning:</i>	<i>Brant bergvägg och mossbevuxen blocksluttning.</i>
<i>Trädbeståndet i rasbranten består av bl.a. gran, björk och hassel och befinner</i>	

sig i nära naturtillstånd. Död ved förekommer både i form av lågor och torrträd.

Behandling: Kontakta miljöbyrån.

SB48 Trädfattig mosse eller myr, Torp by

Areal: 0,45 ha

Biotoptyp: Trädfattig mosse eller myr.

Beskrivning: Liten trädfattig myr med ett öppet starrbevuxet parti.

Behandling: Kontakta miljöbyrån.

SB49 Hassellund, Vesterkalmare by

Areal: 1,26 ha

Biotoptyp: Hassellund omfattande mellan 0,1-2 ha.

Beskrivning: Hassellund – Starkt hotad (EN) naturtyp.

Behandling: Kontakta miljöbyrån.

SB50 Hassellund, Vesterkalmare by

Areal: 1,16 ha

Biotoptyp: Hassellund omfattande mellan 0,1-2 ha.

Beskrivning: Hassellund – Starkt hotad (EN) naturtyp.

Behandling: Kontakta miljöbyrån.

SB51 Klibbalskärr, Österkalmare by

Areal: 1,42 ha

Biotoptyp: Klibbalskärr

Beskrivning: Stort alkärr med öppen vattenyta och mosstäckta socklar som är bevuxna med al, gran och björk samt enstaka tallar. Beskuggad och sval livsmiljö. I den östra delen är andelen björk och gran större, död ved förekommer rikligt.

Behandling: Kontakta miljöbyrån.

SB52 Åkerholme, Österkalmare by

Areal: 0,36 ha

Biotoptyp: Åkerholme under 0,5 ha omgiven av öppen odlingsmark med stort inslag av en artrik busk- och snårvegetation.

Beskrivning: Friska näringsrika lundar – Akut hotad (CR) naturtyp.

Behandling: Kontakta miljöbyrån.

SB53 Hassellund, Österkalmare by

Areal: 0,44 ha

Biotoptyp: Hassellund omfattande mellan 0,1–2 hektar.

Beskrivning: Hassellund – Starkt hotad (EN) naturtyp.

Behandling: Kontakta miljöbyrån.

SB54 Hassellund, Österkalmare by

Areal: 0,72 ha

Biotoptyp: Hassellund omfattande mellan 0,1–2 hektar.

Beskrivning: Hassellund – Starkt hotad (EN) naturtyp.

Behandling: Kontakta miljöbyrån.

SB55 Hassellund, Österkalmare by

Areal: 0,36 ha

Biotoptyp: Hassellund omfattande mellan 0,1–2 hektar.

Beskrivning: Hassellund – Starkt hotad (EN) naturtyp.

Behandling: Kontakta miljöbyrån.

SB56 Hassellund, Österkalmare by

Areal: 0,28 ha

Biotoptyp: Hassellund omfattande mellan 0,1–2 hektar.

Beskrivning: Hassellund – Starkt hotad (EN) naturtyp.

Behandling: Kontakta miljöbyrån.

SB57 Hassellund, Österkalmare by

Areal: 0,32 ha

Biotoptyp: Hassellund omfattande mellan 0,1–2 hektar.

Beskrivning: Hassellund – Starkt hotad (EN) naturtyp.

Behandling: Kontakta miljöbyrån.

SB58 Förkastning, Österkalmare by

Areal: 0,46 ha

Biotoptyp: Förkastning

Beskrivning: Förkastning, ca 8-10 meter hög, som vetter mot öster. Beskuggad livsmiljö med mossbevuxna lodytor och block och högvuxna ormbunkar. Träd- och buskskiktet nedanför stupet består främst av gran, asp och hassel. Död ved förekommer rikligt.

Behandling: Kontakta miljöbyrån.

SB59 Rasbrant, Önningeby

Areal: 0,84 ha

Biotoptyp: Rasbrant

Beskrivning: Liten bergsbrant samt mossbevuxen blocksluttning. Trädbeståndet i sluttningen består av bl.a. björk, hassel och gran, död ved förekommer rikligt. Frodig vegetation med högvuxna ormbunkar.

Behandling: Kontakta miljöbyrån.

SB 60 Rasbrant, Ytterby

Areal: 0,64 ha

Biotoptyp: Rasbrant

Beskrivning: Liten bergsbrant och mossbevuxen blocksluttning. Trädbeståndet i rasbranten befinner sig i nära naturtillstånd, förutom den södra delen som är påverkad av avverkning. Delvis beskuggad miljö med högvuxna ormbunkar och förekomst av död ved.

Behandling: Kontakta miljöbyrån.

SB61	Hassellund, Jomalaby
<i>Areal:</i>	0,45 ha
<i>Biototyp:</i>	Hassellund mellan 0,1-2 ha
<i>Beskrivning:</i>	Liten bergsbrant och mossbevuxen blocksluttnig. Trädbeståndet i rasbranten befinner sig i nära naturtillstånd, förutom den södra delen som är påverkad av avverkning. Delvis beskuggad miljö med högvuxna ormbunkar och förekomst av död ved.
<i>Behandling:</i>	Kontakta miljöbyrån.
SB62	Skyddad biotop, Jomalaby
<i>Areal:</i>	0,49 ha
<i>Biototyp:</i>	Särskilt skyddsvärd biotop.
<i>Beskrivning:</i>	-
<i>Behandling:</i>	Kontakta miljöbyrån.
sb63	Flyttblock, sex (6) platser
<i>Biototyp:</i>	Flyttblock
<i>Beskrivning:</i>	Flyttblock som är högre än 2 m.
sb64	Grotta, tre (3) platser
<i>Biototyp:</i>	Grotta
<i>Beskrivning:</i>	Grottformation som egentligen är en klyfta som sluter sig kilformigt upptill (Ingby). Grotta, en s.k. Breccia-håla, i berget invid Lumparns strand. Grottan är 3 meter bred och 1,10 m hög i mynningen. Djupet är 3,60 m (Önningeby).
sb65	Kärr med fridlysta/hotade växter, elva (11) platser
<i>Biototyp:</i>	Kärr med fridlysta/hotade växter.
<i>Beskrivning:</i>	Kärr i olika varianter (Flarkrikkärr, tallkärrsartat rikkärr, skogskärr, lundkärr, phragmites-dominerad fattigkärr, medelrikkärr, carex-elatamadkärr, extremrikkärr, rikkärrartad strandäng) med fridlysta och hotade växter.
sb66	Minst 6 meter hög en, tretton (13) växtplatser
<i>Biototyp:</i>	Minst 6 meter hög en.
<i>Beskrivning:</i>	Enar över 6 meter är särskilt skyddsvärda biotoper, lämnas orörda.
sb67	Asp med minst 170 cm omkrets, sjuttioen (71) växtplatser
<i>Biototyp:</i>	Asp med minst 170 cm omkrets.
<i>Beskrivning:</i>	Grova aspar över 180 cm, lämnas orörda, ringbarkning inte tillåten.
sb68	Enstaka träd, femton (15) växtplatser

Biotoptyp: Enstaka skyddsvärda träd.
Beskrivning: Fina exemplar av gamla träd, lämnas orörda.

4.5 Fasta fornlämningar

På kartorna har införts de fornlämningar som är kända enligt landskapsregeringens register. Numreringen är samma som i museibyråns fornminnesinventering. Nedan redovisas en sammanfattning. Där det finns ett namn på fornlämningen har detta angetts före fastighetsbeteckningen.

Andersböle by

SF Jo 1.1 Skifte 1:5 Andersböle. Två ristningar, sentida.
SF Jo 1.2 Skifte 1:5 Andersböle. Två gravhögar från järnåldern.
SF Jo 1.3 Skifte 1:5 Andersböle. Ett gravröse från förhistorisk tid.

Björnsby by

SF Jo 2.1 Skifte 4:8 Törns och 5:11 Veckmans. Trettioåtta höggravfält från järnåldern.
SF Jo 2.2 Skifte 4:8 Törns och 5:46 Nyåker. Nitton höggravfält från yngre järnåldern.
SF Jo 2.3 Skifte 2:25 Vestergård och 3:40 Nybonds. Fjorton gravar i höggravfält, yngre järnåldern.
SF Jo 2.4 Folkskolan, skifte 4:8 Törns. Två gravhögar, yngre järnåldern.
SF Jo 2.5 Skifte 6:27 Södra Björnsby och 6:8 Söderskog. Ett gravröse, äldre järnåldern.
SF Jo 2.6 Skifte 6:15 Norrgård (två skiften). Tre fältbefästningar, sentid.
SF Jo 2.7 Skifte 6:17 Björkslingan och 6:19 kv 6 Tomt 1. Ett Ammunitionsförråd, ålder okänd.
SF Jo 2.8 Skifte 6:27 Södra Björnsby. Ett runt röse, järnåldern.

Buskböle by

SF Jo 4.1 Söderhage, skifte 1:10 Nedergård. Sex husgrundskomplex, sentid.
SF Jo 4.2 Mosshagan, skifte 2:9 Mellangård. Tre gravar i höggravfält, yngre järnåldern.

Dalkarby by

SF Jo 5.1 Skifte 4:71 Travbanan III. Ett gravröse, förhistorisk tid.
SF Jo 5.2 Skifte 4:94 Nedergård I. Tio gravar i höggravfält, ålder okänd.
SF Jo 5.3 Skifte 878:1 Samfällighet Svinvallen och 3:53 Solliden I. Nio gravar i rösegravfält, äldre järnåldern.
SF Jo 5.4 Skifte 2:74 Södergård. En fornborg, järnåldern.
SF Jo 5.5 Söderhagen, skifte 4:69 Nedergård II. Fem gravar i höggravfält, yngre järnåldern.

SF Jo 5.6	Skifte 4:73 Söderåker och 1:101 Uppgård. Trettiofem gravar i högggravfält, yngre järnåldern.
SF Jo 5.7	Fårberget, skifte 2:79 Vattenverket. Tjugofem gravar i högggravfält, yngre järnåldern.
SF Jo 5.8	Kalvfällan och Korshaga, skifte 2:74 Södergård och 1:101 Uppgård. Trettiosju gravar i högggravfält, yngre järnåldern.
SF Jo 5.9	Movalls hage, skifte 2:74 Södergård. Fyra gravar i högggravfält, yngre järnåldern.
SF Jo 5.10	Skifte 3:129 Borgberget. Sex gravar i rösegravfält, förhistorisk tid.
SF Jo 5.11	Borgberget, skifte 3:177 Östergård. Två gravrösen, förhistorisk tid.
SF Jo 5.12	Bergängarna, 2:74 Södergård. En boplats, förhistorisk tid.
SF Jo 5.13	Borgberget, skifte 3:177 Östergård. Ett gravröse, förhistorisk tid. Totalförstört.
SF Jo 5.14	Skifte 3:129 Borgberget. Två gravrösen, järnåldern.
SF Jo 5.15	Skifte 3:129 Borgberget och 3:172 tomt 2 i kvarter V. Fornlämningstyp och datering okänd.
SF Jo 5.16	Skifte 3:163 Prebo. Två gravrösen, järnåldern.
SF Jo 5.17	Borgberget, skifte 3:177 Östergård. Ett gravröse, bronsåldern.
SF Jo 5.18	Borgberget, skifte 1:101 Uppgård. En boplats, stenåldern.
SF Jo 5.19	Skifte 2:74 Södergård. Ett gravröse, bronsåldern.
SF Jo 5.20	Borgberget, skifte 1:101 Uppgård. En boplats, stenåldern.
SF Jo 5.21	Skifte 1:102 Fallgärdan I. Fyra gravar i rösegravfält, förhistorisk tid.
SF Jo 5.22	Skifte 0:208 och 2:69 Hags. Ett Röjningsröse, historisk tid. Avskrivet.
SF Jo 5.24	Skifte 3:177 Östergård. Ett gravröse, förhistorisk tid.
SF Jo 5.25	Skifte 1:101 Uppgård. Ett gravröse, äldre järnålder.
SF Jo 5.26	Skifte 5:1 Byvalla och 878:1 Samfällighet Svinvallen. Ett gravröse, bronsålder.
SF Jo 5.27	Skifte 11:0 Kvarnberget och 878:1 Samfällighet Svinvallen. Ett gravröse, förhistorisk tid.
SF Jo 5.28	Skifte 3:129 Borgberget. Fyra gravar i rösegravfält, bronsålder.

Djurvik by

SF Ha 6	Skifte 2:51 Djurviksgård. Trolig bunker, datering okänd. (Forn ID felaktigt, Ha 6 borde vara Jo 6).
----------------	---

Gottby by

SF Jo 9.1	Rödbergshagen, skifte 3:17 Örjans, 7:20 Thoras, 7:5 Enebacken och 10:9 Torpet. Femtiosju gravar i högggravfält, yngre järnåldern.
SF Jo 9.2	Södra gravfältet, skifte 5:30 Nedre Pörjens. Fyra gravar i högggravfält, yngre järnåldern.

- SF Jo 9.3** Högåsen, skifte 15:9 Junkars. Sjutton gravar i rösegravfält, äldre järnåldern.
- SF Jo 9.5** Skifte 10:27 Österskog, 10:28 Karlberg och 1:290 Gottby-Kungsö. Fyra gravar i rösegravfält, förhistorisk tid. (låga och osäkra till sin karaktär).
- SF Jo 9.6** Skifte 4:16 Berga. Ett gravröse, förhistorisk tid. (Osäkert röse, se punkt 9.5).
- SF Jo 9.7** Skifte 12:6 Mickels. Tre gravar i rösegravfält, förhistorisk tid.
- SF Jo 9.8** Skifte 1:36 Rafaels. Ett gravröse, bronsåldern.
- SF Jo 9.9** Skifte 1:36 Rafaels. Ett gravröse, bronsåldern.
- SF Jo 9.10** Skifte 15:34 Lilla Ramsö. En fältbefästning, sentid.
- SF Jo 9.11** Skifte 6:13 Seffers. Tre fältbefästningar, sentid.
- SF Jo 9.12** Skifte 6:13 Seffers och 1:23 Bengtas II. Två artilleriställningar, sentid.
- SF Jo 9.13** Skifte 2:3 Böjsas skogen och 0:1 Mariehamn-Berghamn. En fältbefästning, sentid.
- SF Jo 9.14** Skifte 2:3 Böjsas skogen och 6:9 Vallgård. Tre fältbefästningar, sentid.
- SF Jo 9.15** Skifte 2:3 Böjsas skogen. En fältbefästning, sentid.
- SF Jo 9.16** Skifte 2:3 Böjsas skogen och 5:30 Nedre Pörjens. En fältbefästning, sentid.
- SF Jo 9.17** Skifte 5:30 Nedre Pörjens. Ett gravröse, förhistorisk tid.
- SF Jo 9.18** Skifte 1:6 Löfvelund och 3:15 Soläng. Femton artilleriställningar, sentid.
- SF Jo 9.19** Skifte 3:17 Örjans, 8:48 Hägnan, 8:52 Alfredsbackan och 8:54 Dyrskog. Fyra fältbefästningar, sentid.

Gölby by

- SF Jo 10.1** Lagneskärsbacken, skifte 6:8 Lagneskärsbacken, 6:9 Jans och 6:40 Grönsaksbacken. Nittiosex gravar i höggravfält, yngre järnåldern.
- SF Jo 10.2** Lökhälla, skifte 1:6 Snellmans. Tjugo gravar i höggravfält, yngre järnåldern.
- SF Jo 10.3** Brömsängsbacken, skifte 6:20 Karls. En husgrund, yngre järnåldern.
- SF Jo 10.4** Skifte 3:24 Mellangård och 1:47 Enbacka. Femtiofem gravar i höggravfält, yngre järnåldern.
- SF Jo 10.5** Skifte 6:20 Karls och 6:31 Grinns. Fyra gravar i höggravfält, yngre järnåldern.
- SF Jo 10.6** Skifte 4:45 Vestergård. Tio gravar i rösegravfält, förhistorisk tid.
- SF Jo 10.7** Skifte 5:34 Norrgårdsberget. En husgrund. Datering okänd.
- SF Jo 10.8** Skifte 5:57 Kvarnhagen. En boplats, förhistorisk tid.
- SF Jo 10.9** Skifte 5:63 Oskars. En boplats, förhistorisk tid.

Hammarudda by

SF Jo 11.1	Skifte 4:26 Hammarudda. Depofynd/myntskatt, yngre järnåldern.
SF Jo 11.2	Skifte 4:26 Hammarudda. Ett gravröse, förhistorisk tid.
SF Jo 11	Skifte 4:39 Havsviken. Två fältbefästningar, 1900-tal.
SF Jo 11	Hammarudda fort. Datering okänd. Till Hammarudda fortområde ingår skiftena: 1:6 Alebo II, 1:8 Talludden, 1:12 Alebo, 2:5 Rosenhill, 3:4 Dojan, 3:5 Vesterudden, 3:6 Örviken, 3:7 Örnabba, 3:8 Sydvändan, 4:4 Stråhlars, 4:16 Storbötet, 4:20 Storbötet I, 4:21 Hammarstrand, 4:23 Knifvars I, 4:26 Hammarudda, 4:30 Lillböte, 4:32 Stormviken, 4:33 Havsstranden, 4:34 Grönkulla, 4:36 Sannasberg, 4:37 Strandmo, 4:39 Havsviken, 4:40 Snäckvik, 4:41 Grönudda, 878:1 Samf. Markområde, 878:2 Strandplats.
SF Jo 11.5	Skifte 4:39 Havsviken och 4:40 Snäckvik. Två Skyttevärn, datering okänd.
<u>Ingby by</u>	
SF Jo 13.1	Ingbyberget, skifte 2:15 Nybo. Två gravrösen, bronsåldern.
SF Jo 13.2	Kvarnhagen, skifte 5:0 Markusas, 2:15 Nybo och 6:14 Backas Brink. Två husgrunder och femtio gravar i högggravfält, yngre järnåldern.
SF Jo 13.3	Skifte 5:0 Markusas och 5:1 Markusas I. Minnesmärke. Monumentet utgör den västra mätpunkten av baslinjen mellan Ingby och Ytterby uppsatt vid de ryska geografiska mätningarna 1908. Den består av en fyrkantig slipad sten med halvklotformad kopparhuva på toppen.
SF Jo 13.4	Skifte 1:25 Stallbacken, 1:29 Oceansgränd och 3:15 Sandåsen. En traditionsplats, sentida. En av tre stenar som jätten i Lemland enligt sägen slungade mot Jomala kyrka. Stenen är 3 x 3 meter stor och 1 meter hög, materialet är rapakivi. Se 36.10 Österkalmare.
SF Jo 13.5	Skifte 5:0 Markusas. Traditionsplats, ”Ingbygrottan eller Trollkyrkan”, sentid.
<u>Jettböle by</u>	
SF Jo 14.1	Jettbölekomplexet, skifte 414-1-2 Jettböle, 414-2-0 Sandbacka, 437-1-14 Berghäll, 437-1-15 Bergmanstorp, 437-5-1 Grönkulla och 895-0-230 Jomala Prästgården-Önningeby. En boplat, stenåldern (avgränsningarna ej tydligt fastställda).
SF Jo 14.2	Jettböleberget, Skifte 1:2 Jettböle. Ett gravröse, bronsåldern.
SF Jo 14.3	Kasberg, skifte 1:2 Jettböle. Ett gravröse, bronsåldern.
SF Jo 14.4	Skifte 1:2 Jettböle. Två gravrösen, förhistorisk tid.
SF Jo 14.5	Kantors, skifte 1:2 Jettböle. Två gravhögar, en husgrund med spisiröse från yngre järnålder. 4 sentida odlingsrösen.
SF Jo 14.6	Skifte 1:2 Jettböle. Ett gravröse, förhistorisk tid.
SF Jo 14.7	Skifte 1:2 Jettböle. En boplat, stenåldern.
SF Jo 14.8	Skifte 1:2 Jettböle. En boplat, stenåldern.

SF Jo 14.9	Skifte 1:2 Jettböle. En boplats, förhistorisk tid.
<u>Jomala by</u>	
SF Jo 15.1	Mittiga skiftet, skifte 1:15 Sellens. Tio gravar i högggravfält, yngre järnåldern.
SF Jo 15.2	Storåker, skifte 1:15 Sellens, 5:10 Thors och 5:17 Norrgård. Fjorton gravar i högggravfält, yngre järnåldern.
SF Jo 15.3	Kalkbacken, skifte 6:0 Jomalagård. Tretton gravar i högggravfält, yngre järnåldern.
SF Jo 15.4	Jomalaön, skifte 5:15 Jans. Ett gravröse, bronsåldern. Röset finns omnämnt redan 1671 i de rannsakingar efter antikviteter som då hölls i Jomala socken.
<u>Karrböle by</u>	
SF Jo 16.1	Hopberget, skifte 2:26 Staffans. Sex gravar i rösegravfält, bronsåldern.
SF Jo 16.2	Västeråkersbacken, skifte 1:12 Ollas, 5:0 Utmossan och 5:1 Ängesbacken. Sexton gravar i rösegravfält, äldre järnåldern.
SF Jo 16.3	Västerskog, skifte 2:26 Staffans. Tolv gravar i högggravfält, yngre järnåldern.
SF Jo 16.4	Söderåker, skifte 3:3 Nygård och 4:0 Östergård. Fjorton gravar i högggravfält, yngre järnåldern.
SF Jo 16.5	Söderåker, skifte 3:3 Nygård och 4:0 Östergård. Elva gravar i högggravfält, yngre järnåldern.
SF Jo 16.6	Söderängsbacken, skifte 1:12 Ollas, 2:10 Södergård och 3:3 Nygård. Femtiotvå gravar i högggravfält, yngre järnåldern.
SF Jo 16.7	Skifte 2:26 Staffans, 3:5 Vestergård och 4:1 Svelandet. Åtta gravar i rösegravfält, äldre järnåldern.
SF Jo 16.8	Skifte 5:1 Ängesbacken. Två gravrösen, förhistorisk tid.
SF Jo 16.9	Skifte 3:5 Vestergård och 5:1 Ängesbacken. Tretton gravar i högggravfält, yngre järnåldern.
SF Jo 16.10	Skifte 3:3 Nygård. Ett gravröse, bronsåldern.
SF Jo 16.11	Skifte 4:4 Nygård II. Två gravrösen, förhistorisk tid.
SF Jo 16.12	Skifte 3:3 Nygård och 4:4 Nygård II. Trettiotvå gravar i rösegravfält, äldre järnåldern.
SF Jo 16.14	Skifte 4:1 Svelandet. Ett gravröse, förhistorisk tid.
<u>Kihla enstaka</u>	
SF Jo 17.1	Rihagen och Överby, skifte 1:9 Kihla. Tjugoåtta gravar i högggravfält, yngre järnåldern. Utsatt läge, gravfältet skadat vid stentäkt.
<u>Kungsö by</u>	
SF Jo 18.1	Skifte 3:107 Hindersskog. Arton gravar i rösegravfält, förhistorisk tid.
SF Jo 18.2	Skifte 3:128 Hinders. Ett gravröse, förhistorisk tid.
SF Jo 18.3	Skifte 1:19 Bengtas. Två gravrösen, förhistorisk tid.

SF Jo 18.4	Möskatan, skifte 3:107 Hindersskog. Tre gravar i rösegravfält, äldre järnåldern.
SF Jo 18.5	Burskatan, skifte 2:26 Jakos. En ristning, vattenståndsmärke daterat 1857.
SF Jo 18.6	Skifte 3:38 Hemskiftet. Ett gravröse, förhistorisk tid.
SF Jo 18.7	Skifte 3:38 Hemskiftet. Ett gravröse, förhistorisk tid.
SF Jo 18.8	Skifte 4:46 Tallmarken. Två gravar i rösegravfält, bronsåldern.
SF Jo 18.9	Skifte 3:61 Solgläntan och 3:151 Havslyckan. Tre artilleriställningar, 1900-tal.
SF Jo 18.10	Skifte 3:62 Grunnebo. En fältbefästning, 1900-tal.
SF Jo 18.11	Skifte 4:6 Ramsösund och 4:48 Smultronstället I. Vägglämning/fältbefästning, stenlagd körväg från Gottby till Kungsöbatteriet, anlagd av ryska trupper 1916.
SF Jo 18.12	Skifte 4:51 Harebo. Två gravar i rösegravfält, äldre järnåldern.
SF Jo 18.13	Skifte 4:51 Harebo. Tre förvarings-/fångstgropar, förhistorisk tid.
SF Jo 18.14	Skifte 2:26 Jakos. Ett gravröse samt 4 förvarings-/fångstgropar, förhistorisk tid.
SF Jo 18.15	Skifte 1:19 Bengtas. Ett gravröse, förhistorisk tid.
SF Jo 18.16	Skifte 1:21 Kungsövik. En fältbefästning (skytte/förbindelsegrav), 1900-tal.
SF Jo 18.17	Skifte 1:19 Bengtas. En fältbefästning (sicksackformad skyttegrav), 1900-tal.
SF Jo 18.18	Skifte 1:22 Jomalskog. Två fältbefästningar (rektangulära skyttevärn), 1900-tal.
SF Jo 18.19	Skifte 1:129 Igelpotten. Ett gravröse, förhistorisk tid.
SF Jo 18.20	Skifte 1:128 Hinders. Två förvarings-/fångstgropar, förhistorisk tid.
SF Jo 18.21	Skifte 1:19 Bengtas. En fältbefästning (skyttevärn), 1900-tal.
SF Jo 18.22	Skifte 1:19 Bengtas. Tio förvarings-/fångstgropar, förhistorisk tid.
SF Jo 18.23	Skifte 3:34 Storgärdan och 4:51 Harebo. En fältbefästning (skyttevärn), 1900-tal.
SF Jo 18.24	Skifte 2:28 Holmas och 3:34 Storgärdan. En fältbefästning (skyttevärn), 1900-tal.
SF Jo 18.25	Skifte 3:128 Hinders. En fältbefästning (skyttevärn), 1900-tal.
SF Jo 18.26	Skifte 3:130 Vaddhavet. Tre fältbefästningar (skyttevärn), 1900-tal.
SF Jo 18.27	Skifte 3:130 Vaddhavet. En fältbefästning (skyttevärn), 1900-tal.
SF Jo 18.28	Skifte 1:19 Bengtas. Två fältbefästningar (skyttevärn), 1900-tal.
SF Jo 18.29	Skifte 1:19 Bengtas, 2:26 Jakos och 878:4 Samfällighet Sandplan. Tre fältbefästningar (skyttevärn), 1900-tal.

- SF Jo 18.30** Skifte 1:21 Kungsövik. Två fältbefästningar (ett maskingevärnsnäste och en förbindelsegrav, 1900-tal.
- SF Jo 18.31** Skifte 1:19 Bengtas. Två fältbefästningar (skyttevärn), 1900-tal.
- SF Jo 18.32** Skifte 1:20 Svanebo. En fältbefästning (skyttevärn), 1900-tal.
- SF Jo 18.33** Skifte 2:26 Jakos. En fältbefästning (skyttevärn), 1900-tal.
- SF Jo 18.34** Skifte 2:26 Jakos. Sex gravar i rösegravfält, äldre järnåldern.
- SF Jo 18.35** Skifte 2:26 Jakos. Ett bevaknings-/signalerings torn (eldningstorn), 1900-tal.
- SF Jo 18.36** Skifte 2:26 Jakos. Två sjömärken (två runda stenrösen), sentid.
- SF Jo 18.37** Skifte 2:26 Jakos. Fem gravar i rösegravfält, äldre järnåldern.
- SF Jo 18.A** Skifte 878:7 Kungsö batteriberg. En befästningsanläggning, fornlämningen omfattar lämningarna efter Kungsöbatterierna från första världskriget, 1900-talet.

Möckelby by

- SF Jo 19.1** Skifte 3:28 Österbacka, 3:52 Callens och 3:56 Vesterbacka I. Två gravrösen, bronsåldern.
- SF Jo 19.2** Skifte 2:8 Mellangård och 895:0:2 Mariehamn-Prästö. Trettio gravar i höggravfält, yngre järnåldern.
- SF Jo 19.3** Skifte 1:26 Norrgård. Tio gravar i höggravfält, yngre järnåldern.
- SF Jo 19.4** Skifte 1:23 Björkhaga och 1:35 Villa Berglind. Två gravhögar, yngre järnåldern.

Möckelö by

- SF Jo 20.1** Bollarvik, skifte 1:7 Bergknallen och 1:8 Ryska Kronan. Två ristningar/minnesmärken, den sydvästra avser Tsar Alexander II:s namnchiffer daterat 1857. Oklart vad den nordöstra ristningen avser.
- SF Jo 20.2** Skifte 12:37 Lövsboden. Tre gravar i rösegravfält (en del sannolikt odlingsrösen), järnålder.
- SF Jo 20.3** Skifte 2:102 Östergård. Sex gravar i rösegravfält (en del sannolikt odlingsrösen), järnåldern.
- SF Jo 20.4** Skifte 2:98 Trouville. Ett maskingevärnsnäste, andra världskriget.
- SF Jo 20.5** Skifte 2:98 Trouville. En skyttegrav och två bunkrar, första eller andra världskriget.
- SF Jo 20.6** Skifte 2:98 Trouville. Skyttegropar, andra världskriget.
- SF Jo 20.7** Skifte 2:98 Trouville. Ett maskingevärnsnäste, andra världskriget.
- SF Jo 20.8** Skifte 2:98 Trouville. Ett maskingevärnsnäste, andra världskriget.
- SF Jo 20.9** Skifte 3:50 Pellas. Skyttevärn/kanonställning, första eller andra världskriget.
- SF Jo 20.10** Skifte 3:50 Pellas och 4:61 Westwood. Sex maskingevärnsnäten/skyttevärn, sentid.

- SF Jo 20.11** Skifte 3:50 Pellas. En hamnanläggning (stenröse/stolphål mot en berghäll), sentid.
- SF Jo 20.12** Skifte 3:32 Sjöberget, 3:46 Hamnskär och 3:50 Pellas. Tre maskingevärnsnäten/skyttevärn, sentid.
- SF Jo 20.13** Skifte 3:50 Pellas. En eventuell bunker, sentid.
- SF Jo 20.14** Skifte 3:31 Berghäll och 3:57 Söderhavet. Ett maskingevärnsnäte, sentid.
- SF Jo 20.15** Skifte 3:55 Solgläntan. Ett maskingevärnsnäte, sentid.
- SF Jo 20.16** Skifte 4:60 Backebo och 12:2 Norrgårds. En bunker, första eller andra världskriget.
- SF Jo 20.17** Skifte 12:2 Norrgårds. Ett skyttevärn, första eller andra världskriget.
- SF Jo 20.18** Skifte 12:2 Norrgårds. En övernattningsgrund (u-formad stensättning), första eller andra världskriget.
- SF Jo 20.19** Skifte 4:23 Pellas-Vestergård. En övernattningsgrund (u-formad låg stenvall), första eller andra världskriget.
- SF Jo 20.20** Skifte 4:84 Södergård-Rosenholm. En ammunitionsgröp för luftvärnsskulspruta, andra världskriget.

Norrsunda by

- SF Jo 21.1** Rihagen, skifte 2:17 Ollas, 3:6 Solhagen och 3:12 Markusas I. Nitton gravar i höggravfält, yngre järnåldern.
- SF Jo 21.2** Tomtbacken, 1:7 Per-Matts, 2:4 Per-Matts I och 4:0 Mellangård. Tjugotre gravar i höggravfält, yngre järnåldern.
- SF Jo 21.3** Skifte 6:2 Markusas II. Två gravrösen, förhistorisk tid.
- SF Jo 21.4** Näs, skifte 1:6 Södergård och 1:9 Backas I. Tre gravar i rösegravfält, förhistorisk tid.

Prästgården by

- SF Jo 22.1** Gregersö, skifte 1:9 Prästgården. Fem gravar i rösegravfält, även två oidentifierade objekt, äldre järnåldern.
- SF Jo 22.2** Gregersö, skifte 1:9 Prästgården. Nitton gravar i höggravfält, yngre järnåldern.
- SF Jo 22.3** Gregersö, skifte 1:9 Prästgården. Sju gravar i rösegravfält, äldre järnåldern.
- SF Jo 22.4** Kyrkoby, skifte 1:1 Begravningsplatsen, 1:9 Prästgården och 24:25 Ättebacka. Hundrafemtio gravar i höggravfält från yngre järnåldern. Tio husgrunder från medeltiden.
- SF Jo 22.5** Korshaga, skifte 13:2 Kyrkoby XXIV:2 och 16:0 Kyrkoby XXIV:11. Sex gravar i höggravfält, yngre järnålder.
- SF Jo 22.6** Korshaga, skifte 13:50 Kyrkbacka. Nio gravar i höggravfält, yngre järnålder.
- SF Jo 22.7** Jomala kyrka. Skifte 881:1 Kyrkans område och 1:1 Begravningsplats. En av Ålands äldsta medeltida kyrkor, sannolikt uppförd på 1200-talet. Helgad åt St Olof. Kyrkobyggnaden utgörs av långhus med torn i V, ett mäktigt sentida tvär-skepp sammanbyggd med en korliknande

sakristia. Enligt rekommendation bör ej bebyggelse tillåtas inom en 200 meters radie kring kyrkan.

Ringsböle by

- SF Jo 23.1** Västermossen, 2:9 Mellangård och 3:0 Södergård. Ett gravröse, bronsåldern.
- SF Jo 23.2** Skifte 1:17 Norrgård. Två gravrösen, förhistorisk tid.
- SF Jo 23.3** Skifte 1:17 Norrgård. Ett gravröse, förhistorisk tid.
- SF Jo 23.4** Skifte 2:9 Mellangård. Ett gravröse, förhistorisk tid.
- SF Jo 23.5** Skifte 1:17 Norrgård. Ett gravröse, förhistorisk tid.
- SF Jo 23.6** Skifte 1:17 Norrgård, 1:20 Björkhagen och 895-0-40 Näfsby Hv1-Björbyå kern. En sentida väglämning. Lämningen består av ett 100 meter långt fossilt vägavsnitt som utgjort en del av den tidigmoderna postvägen genom Åland.
- SF Jo 23.7** Skifte 2:9 Mellangård och 895-0-40 Näfsby Hv1-Björbyå kern. En sentida väglämning. Lämningen består av ett ungefär 70 meter långt fossilt vägavsnitt som har utgjort en del av den tidigmoderna postvägen genom Åland.

Sviby by

- SF Jo 24.1** Skifte 2:60 Jakos. Sex gravar i rösegravfält. En vällagd hällkista utan daterade fynd, bronsåldern.
- SF Jo 24.2** Kilen, skifte 1:34 Ollas II. Sexton gravar i höggravfält, yngre järnåldern.
- SF Jo 24.3** Kasberget, skifte 3:163 Fågelberget. Ett gravröse, bronsåldern.
- SF Jo 24.4** Skifte 2:60 Jakos och 5:126 Kantarellen II. Fem gravar i rösegravfält, förhistorisk tid.
- SF Jo 24.5** Kasberg, skifte 3:163 Fågelberget. Ett gravröse, förhistorisk tid.
- SF Jo 24.6** Skifte 871:1 Flygplats och 895-1-210 Nya HV 2 – Sviby skola. Fyra röjningsrösen, äldre järnåldern.
- SF Jo 24.7** Stadsgränsen, skifte 11:2 Östra Sviby BPL. Sex gravar i rösegravfält. Tre av anläggningarna är mera osäkra fornlämningar, äldre järnåldern.
- SF Jo 24.8** Skifte 2:64 Jakos I. Två gravhögar, förhistorisk tid.

Södersunda by

- SF Jo 26.1** Bredhällsberget, skifte 5:30 Dalberga. Ett gravröse, förhistorisk tid.
- SF Jo 26.2** Skifte 8:9 Solbackan och 8:10 Erikpers. Fem gravar i höggravfält, yngre järnåldern.
- SF Jo 26.3** Karsveden, skifte 15:1 Högarna och 895-0-260 Jomala Kyrka - Gottby. Fyrtiotvå gravar i höggravfält, yngre järnåldern.
- SF Jo 26.4** Sandskiftet/Sandborg, skifte 4:1 Sandskiftet, 5:14 Norrängs, 6:3 Sandborg, 7:7 Sandåker och 16:6 Thors. Tjugonio gravar i höggravfält, yngre järnåldern.
- SF Jo 26.5** Rishagen, skifte 5:21 Östra hägnaden. Fyra gravar i rösegravfält, äldre järnåldern.

SF Jo 26.6 Rishagen, skifte 5:21 Östra hägnaden. Ett gravröse, äldre järnåldern.

Torp by

SF Jo 27.1 Skifte 7:14 Mansas. Fem gravar i höggravfält, yngre järnåldern. Öster om bostadshuset finns en råsten med en inhuggen majstång, en markering av byns gamla midsommarstångplats.

SF Jo 27.2 Degerberget, skifte 3:41 Norrgård. Två gravrösen, bronsåldern.

SF Jo 27.3 Degerberget, skifte 3:41 Norrgård. Två gravrösen, äldre järnåldern.

SF Jo 27.4 Degerberget, skifte 8:9 Nygård I. Två agrara lämningar i form av hägnader. Eventuellt resterna av en förhistorisk försvarsanläggning. Datering okänd.

SF Jo 27.5 Skifte 4:50 Pellas och 7:14 Mansas. Ett splitterskydd från andra världskriget i formen av en stor U-formad vallanläggning. Det enda kvarvarande flygskyddet från 1940-talet på Åland.

SF Jo 27.6 Skifte 4:50 Pellas. Belägen inuti Jo 27.7. En fältbefästning från 1900-talet.

SF Jo 27.7 Skifte 4:50 Pellas. Fem gravar i rösegravfält, äldre järnåldern.

Ulfsby enstaka

SF Jo 28.1 Trekanten, skifte 1:24 Södergård., Trekanten. Rösen, bronsåldern/äldre järnåldern.

SF Jo 28.2 Åkerhagen, skifte 1:22 Norrgård. Höggravfält, äldre järnåldern/yngre järnåldern.

SF Jo 28.3 Hemhagen, skifte 1:24 Södergård, 1:31 Villa Gerhard och 895-1-263 Ulfsbyvägen. Sju gravar i höggravfält, yngre järnåldern.

SF Jo 28.4 Kvarngärdet, skifte 1:22 Norrgård och 1:29 Kvarnbacken. Arton gravar i höggravfält, yngre järnåldern.

SF Jo 28.5 Skifte 1:22 Norrgård. Åtta gravar i rösegravfält, datering okänd.

SF Jo 28.6 Skifte 1:22 Norrgård. Agrara lämningar i form av en fossil åker. Ett äldre odlingslandskap från medeltiden/järnåldern blandat med gravanläggningar från järnåldern.

Vargsunda by

SF Jo 29.1 Skifte 2:4 Södergård. Sextio gravar i höggravfält, yngre järnålder.

SF Jo 29.2 Västerhägnaden, skifte 1:15 Norrgård. Sexton gravar i höggravfält, yngre järnålder.

SF Jo 29.3 Skifte 2:4 Södergård. En gravhög och ett gravröse, järnåldern.

- SF Jo 29.4** Skifte 1:15 Norrgård. Sju gravar i högggravfält, yngre järnåldern.
- SF Jo 29.5** Skifte 1:15 Norrgård. Ett gravröse, förhistorisk tid.
- SF Jo 29.6** Skifte 1:15 Norrgård. Ett gravröse, förhistorisk tid.

Västansunda by

- SF Jo 30.1** Skifte 1:11 Erlands, 5:10 Bengtes, 7:23 Micklas, 8:14 Hermans, 8:19 Mattas och 895-1-267 Södersunda-Västansunda. Sextio gravar i högggravfält, yngre järnåldern. Nordost om gravfältet finns ett ringkors inhugget i en berghäll.
- SF Jo 30.2** Skifte 2:19 Solbacka och 2:20 Hemhagen. Fjorton gravar i högggravfält, yngre järnåldern.
- SF Jo 30.3** Skifte 4:22 Westerskogen. Tre gravar i rösegravfält, förhistorisk tid.
- SF Jo 30.4** Skifte 4:22 Westerskogen. Ett gravröse, förhistorisk tid.
- SF Jo 30.5** Skifte 4:22 Westerskogen. Ett gravröse, bronsåldern.
- SF Jo 30.6** Skifte 4:22 Westerskogen. Ett gravröse, bronsåldern.
- SF Jo 30.7** Skifte 6:11 Lassas. Två gravrösen, förhistorisk tid.
- SF Jo 30.8** Utskogarna, skifte 3:14 Nilsas. En boplatz från stenåldern. Boplatsens avgränsning är inte fastställd, i dikeskanten längs vägen har det påträffats keramikskärvor.
- SF Jo 30.9** Skifte 5:10 Bengtes. Åtta gravar i rösegravfält, förhistorisk tid.
- SF Jo 30.10** Skifte 3:14 Nilsas. Tre gravar i rösegravfält, förhistorisk tid.
- SF Jo 30.11** Skifte 2:25 Utskogen. Ett gravröse, förhistorisk tid. Osäker fornlämning.
- SF Jo 30.12** Djupdal, skifte 1:11 Erlands. En boplatz från stenåldern. Boplatsens avgränsning är inte fastställd.
- SF Jo 30.13** Utskogarna, skifte 2:25 Utskogen och 2:50 Lassas-Utskogen. Fem gravar i rösegravfält, äldre järnåldern. Några anläggningar är otydliga/osäkra fornlämningar.

Västerkalmare by

- SF Jo 31.1** Skifte 2:14 Nybonds. Tio gravar i högggravfält, yngre järnåldern.
- SF Jo 31.2** Skifte 4:98 Tommases, 6:0 Lindesberg och 895-1-233 BV 232 – V.Kalmarevägen. Tjugosju gravar i högggravfält, yngre järnåldern.
- SF Jo 31.3** Byberg, skifte 1:47 Mattas och 3:16 Södergård. Två gravrösen, bronsåldern.
- SF Jo 31.4** Skifte 1:47 Mattas. Gravrösen, förhistorisk tid. Ett långröse och elva stora rösen är registrerade, en av anläggningarna betecknas som osäker.
- SF Jo 31.5** Skifte 2:14 Nybonds. Fem gravar i rösegravfält, förhistorisk tid.
- SF Jo 31.6** Skifte 2:14 Nybonds. Ett gravröse, förhistorisk tid.
- SF Jo 31.7** Skifte 3:80 Seffers. Ett gravröse, förhistorisk tid.

- SF Jo 31.8** Skifte 2:14 Nybonds. Ett gravröse, förhistorisk tid.
- SF Jo 31.9** Skifte 2:16 Tallbacka. Ett gravröse, äldre järnåldern.
- SF Jo 31.10** Skifte 4:59 Nedre Tommases. Ett gravröse, förhistorisk tid. Mindre stenåker, småhögar av hopplockade stenar som möjligen härrör från ett förstört röse.
- SF Jo 31.11** Skifte 1:47 Mattas och 405-3-181 Mellangård. Ett gravröse, förhistorisk tid.
- SF Jo 31.12** Skifte 4:138 Tommases II. Ett gravröse, förhistorisk tid. Skadat enskiktat röse.
- SF Jo 31.13** Skifte 1:47 Mattas. Tre gravrösen, förhistorisk tid. Strukturlösa, med urplockat stenmaterial. Två av anläggningarna är sammanbyggda.
- SF Jo 31.14** Lindmans, skifte 3:93 Solbacka och 5:2 Lindmans. En boplat, förhistorisk tid. Boplatsens utbredning är inte fastställd.
- SF Jo 31.15** Skifte 3:80 Seffers. Ett gravröse, förhistorisk tid. Rund stensättning med tydlig kantkedja.
- Ytterby by
- SF Jo 32.1** Monumentberget/Tomtberg, skifte 8:7 Hanses. Ett gravröse från bronsåldern. Röset är mycket fragmentariskt.
- SF Jo 32.2** Gullhöga, skifte 6:4 Fridhem I, 6:20 Blåkulla, 6:24 Gullhögabacken, 8:3 Vestergård, 895-1-238 Grönbacka-Ytterby och 895-1-243 Norra Ytterbyvägen. Sextiosex gravar i högggravfält från yngre järnåldern. Gravfältet är svårt skadat av bebyggelse.
- SF Jo 32.3** Skifte 3:6 Söderängen och 8:7 Hanses. Sjuttio gravar i högggravfält och tre husgrunder från yngre järnåldern. Utsatt läge, gravfältet är svårt skadat i södra delen av en nydragen skogsbilväg. Husgrunderna ligger 200 meter öster om gravfältet.
- SF Jo 32.4** Skifte 5:3 Nybacka och 7:15 Asplund. Fjorton gravar i högggravfält och en husgrund från yngre järnåldern. Utsatt läge nära bebyggelse. 100 meter SV om Nybacka torp ligger på åschrönet en husgrund.
- SF Jo 32.5** Kvarnbacken, skifte 8:7 Hanses. Elva gravar i högggravfält från yngre järnåldern. Anläggningarna är mycket låga och oansenliga.
- SF Jo 32.6** Svedlandsbergen, skifte 5:15 Karlsgård. Två gravrösen från bronsåldern.
- SF Jo 32.7** Monumentberget/Tomtberg, skifte 8:7 Hanses. Minnesmärke. Monumentet utgör den östra punkten av baslinjen mellan Ytterby och Ingby som sattes upp vid de ryska geografiska mätningarna 1908. Den består av en fyrkantig slipad sten med en halvklotformad kopparhuva på toppen.

SF Jo 32.8 Skifte 8:7 Hanses. Ett gravröse, förhistorisk tid. Ojämn struktur, kan möjligen vara ett rösegravfält med tätt sammanbyggda anläggningar.

Ödanböle by

SF Jo 34.2 Sörten, skifte 2:6 Larmyra och 409-12-08 Österskogen. Fyra rösegravfält, äldre järnåldern.

SF Jo 34.3 Skifte 2:21 Nygård och 2:27 Böletorp. Femton gravar i rösegravfält, förhistorisk tid. Utsatt läge intill avstjälningsplatsen, fornlämningens avgränsning är inte fastställd.

SF Jo 34.4 Skifte 2:10 Myran. Trettio gravar i rösegravfält. En boplats. Datering okänd. Utsatt läge inom avstjälningsplatsen.

SF Jo 34.5 Skifte 1:36 Rafaels. Två gravrösen, förhistorisk tid. Ett av rösen är skadat.

SF Jo 34.6 Skifte 1:36 Rafaels. Ett gravröse, förhistorisk tid.

Önningeby by

SF Jo 35.1 Hallberget, skifte 8:40 Kungsnäs. Två gravrösen från bronsåldern.

SF Jo 35.2 Åkerberg, skifte 2:9 Östergård och 4:22 Hinders. Tre husgrunder med osäker datering. Lämningen kan antingen dateras till järnålder eller sentid.

SF Jo 35.3 Utterhagen, skifte 5:18 Isaks, 7:1 Dalbacka och 7:17 Knutas. Femtio gravar i högggravfält från yngre järnåldern. Gravfältet är skadat av vägar och bebyggelse.

SF Jo 35.4 Ersnäset, skifte 1:8 Näset och 4:22 Hinders. En treudd (grav) från yngre järnåldern. Treudden finns omnämnd redan 1671 i de rannsakingar efter antikviteter som då hölls i Jomala socken. Treudden kallas jättens grav därför att de utlagda stenarna i folktraditionen har tolkats som en utsträckt människofigur. Stenarna sägs vara lagda över vikingahövdingen Greger Ram.

SF Jo 35.5 Åkerberg, skifte 2:9 Östergård och 4:22 Hinders. Tre husgrunder med osäker datering. Lämningen kan antingen dateras till järnålder eller sentid.

SF Jo 35.6 Skifte 3:23 Södra Mattas. Tio gravar i högggravfält från yngre järnåldern. Utsatt läge.

SF Jo 35.7 Signildsbacka/Sebbolsta, skifte 10:10 Backas och 10:15 Östergård. Tjugotre gravar i högggravfält och en husgrund från yngre järnåldern. Vackert, väl sammanhållet gårdsgravfält. 25 meter söder om gravfältet finns terrasserings samt en husgrund.

SF Jo 35.8 Fallen, skifte 9:36 Jonases. Tjugofem gravar i högggravfält från yngre järnåldern. Gravfältet är skadat av skogsavverkningsmaskiner.

SF Jo 35.9 Gräftlandet, skifte 1:28 Ers. Fjorton gravar i högggravfält från yngre järnåldern.

SF Jo 35.10	Skifte 2:45 Norra Bentes, 2:48 Södra Bentes, 3:2 Björkelund, 3:3 Furulund och 10:4 Mellanåker. Trettiofem gravar i rösegravfält från äldre järnåldern.
SF Jo 35.11	Skifte 3:23 Södra Mattas. Ett gravröse från järnåldern.
SF Jo 35.12	Skifte 8:42 Lerbacka. Ett gravröse från järnåldern.
SF Jo 35.13	Skifte 8:20 Strandgläntan, 8:31 Strandgläntan I, 8:32 Strandgläntan II och 8:44 Sjöbo. Fyra gravrösen från järnåldern. Två anläggningar i vardera område.
SF Jo 35.14	Hallberg, skifte 8:40 Kungsnäs. Två gravrösen från bronsåldern.
SF Jo 35.15	Hallberg, skifte 4:22 Hinders. Ett gravröse från bronsåldern.
SF Jo 35.16	Skifte 10:58 Lugnet. Sjutton gravar i högggravfält från yngre järnåldern. Utsatt läge i anslutning till sågen.
SF Jo 35.17	Skifte 9:36 Jonases. Fyra rösegravfält från bronsåldern.
SF Jo 35.18	Skifte 10:11 Norrgård. En skeppssättning (grav) från förhistorisk tid.
SF Jo 35.19	Skifte 10:60 Öfra Knapans. Tio rösegravfält från järnåldern.
SF Jo 35.20	Skifte 10:60 Öfra Knapans. Ett gravröse från bronsåldern. Anläggningen är skadad.
SF Jo 35.21	Skifte 9:5 Vesteråker. Tre rösegravfält från förhistorisk tid.
SF Jo 35.22	Skifte 4:22 Hinders och 4:33 Östra Hinders. Fyra agrara lämningar i form av hägnader. Inom området finns stensträngar, rösen och skärvstensrösen. Datering saknas.
SF Jo 35.23	Skifte 6:0 Seffers. Ett gravröse från bronsåldern.
SF Jo 35.24	Skifte 4:19 Hermanro. Fyra rösegravfält från järnåldern. Två anläggningar är uppbyggda kring flyttblock. Ca 50 meter norrut finns en stensättning.
SF Jo 35.25	Skifte 2:45 Norra Bentes och 2:48 Södra Bentes, 4:22 Hinders. Trettiofem gravar i högggravfält från yngre järnåldern. En anläggning undersöktes 1998 och gav vikingatida fynd.
SF Jo 35.26	Skifte 2:48 Södra Bentes. En gravhög från järnåldern. Antydan till plundringsgrop. I området finns gropar och jordhögar efter kalkgrävning.
SF Jo 35.27	Skifte 2:48 Södra Bentes. Tre rösegravfält från förhistorisk tid.
SF Jo 35.28	Skifte 9:36 Jonases. Ett gravröse från äldre järnåldern. Kan vara ett röjningsröse. I området finns även en 20 meter stor terrassering med stenskoning på S och Ö sidan.
SF Jo 35.29	Skifte 10:60 Öfra Knapans. En agrar lämning i form av en hägnad från historisk tid. I området finns även en mer osäker stensättningsliknande anläggning.
SF Jo 35.30	Skifte 1:35 Bergskullen. Tre rösegravfält från äldre järnåldern.
SF Jo 35.31	Skifte 4:33 Östra Hinders och 436-2-8 Janses. Ett gravröse från förhistorisk tid.
SF Jo 35.32	Skifte 5:20 Sandvik. Ett gravröse från förhistorisk tid.

- SF Jo 35.33** Skifte 2:48 Södra Bentes. Ett gravröse från förhistorisk tid. Röset är urplockat i mitten så att en 1,5 meter vid och 0,5 meter djup grop bildats.
- SF Jo 35.34** Skifte 3:23 Södra Mattas och 3:24 Mattas Norra. Fyra täkter/brott från historisk tid. Fornlämningen är undersökt och rubbad. Kalktäckerna utgjordes av sammanlagt 286 kalkutvinningsgropar i nordsydlig riktning. Groparna var spåren av en intensiv kalkutvinning som var arkivaliskt belagd i trakten främst under 1500-talet. De fyra områdena bestod av 11, 56, 105 respektive 114 kalkutvinningsgropar räknade från söder mot norr. Den totala arealen är ca 15.000 kvadratmeter.
- SF Jo 35.35** Skifte 4:22 Hinders och 9:36 Jonases. Sex rösegravfält från äldre järnåldern.
- SF Jo 35.36** Skifte 4:22 Hinders. Ett gravröse från äldre järnåldern.
- SF Jo 35.37** Skifte 9:36 Jonases. Två höggravfält från yngre järnåldern. Det södra gravfältet är skadat i öster av en körväg. Gravhögen i norr har en nedgrävning i mitten.
- SF Jo 35.38** Skifte 7:17 Knutas och 836-2-8 Janses. Sex höggravfält från yngre järnåldern.

Österkalmare by

- SF Jo 36.1** Narmon, skifte 1:44 Länsmans. Åtta rösegravfält från förhistorisk tid. Utsatt läge intill grustaget. Fyra stensättningar med hällkistliknande konstruktioner.
- SF Jo 36.2** Skifte 2:8 Janses, 2:20 Janses I, 3:113 Örjans, 435-6-0 Seffers och 895-1-235 Österkalmarevägen. Åttiotvå höggravfält från yngre järnåldern. Utsatt läge. Gravfältet delvis skadat genom odling. Anläggningarna är fördelade på tre grupper inom ett 200 meters område.
- SF Jo 36.3** Skifte 3:223 Bergdal. Ett gravröse från bronsåldern.
- SF Jo 36.4** Råklint, skifte 2:8 Janses. Två runda rösen med brätte från bronsåldern. Anläggningen är skadad.
- SF Jo 36.5** Skifte 2:16 Norra Gräftlandet och 895-0-230 Jomala Prästgården – Önningeby. Ett gravröse från förhistorisk tid.
- SF Jo 36.6** Skifte 3:113 Örjans. Två gravrösen från bronsåldern.
- SF Jo 36.7** Åkerberget, skifte 3:113 Örjans. Tre rösegravfält från äldre järnåldern.
- SF Jo 36.8** Åkerberget, skifte 3:113 Örjans. Ett gravröse från förhistorisk tid.
- SF Jo 36.9** Råklint, skifte 2:8 Janses. Ett röse med brätte, ett hästskoformat vindskydd av sten, tre runda stensättningar och en osäker anläggning (kanske råsten). Ingen datering.
- SF Jo 36.10** Narmoberget, skifte 1:44 Länsmans. En traditionsplats, sentida. En av tre stenar, som jätten i Lemland enligt sägen slungade mot Jomala kyrka. Stenen har en tresidig form är 1,8 meter vid och 1,3 meter hög, materialet är rapakivi. Se 13.4 Ingby.

- SF Jo 36.11** Bölsberget, skifte 3:223 Bergdal och 3:173 Solvalla. Två gravrösen från förhistorisk tid. Båda anläggningarna har något insjunkna mittpartier.
- SF Jo 36.12** Narmoberget, skifte 1:44 Länsmans och 2:8 Janses. En traditionsplats, sentida. *”Enligt sägnen en spöksten vid vilken hästarna brukade skygga. Det berättas att traktens pojkar brukade förbättra spökelegenden med hjälp av fyrverkeri och svartkrut. Ändamålet var att begränsa konkurrensen om flickorna”*.
- SF Jo 36.13** Skifte 2:16 Norra Gräftlandet. En boplats från stenåldern. Fornlämningens begränsning är inte fastställd.
- SF Jo 36.14** Skifte 2:8 Janses. Fem rösegravfält från förhistorisk tid.
- SF Jo 36.-** Skifte 2:8 Janses. En krigstida fornlämning, anläggningen har blivit utredd.
- Överby by
- SF Jo 37.1** Stockmyra, skifte 1:12 Myran och 1:13 Bergdal. En boplats från stenåldern. Utsatt läge. Omfattar en eller flera hyddbottnar med tillhörande kulturlager. 2002 synliggjordes boplatsens yttre begränsningar.
- SF Jo 37.2** Djupviksberget/Lumparbergen, skifte 3:18 Klockars. Ett gravröse från bronsåldern. Skadat av stentäkt i samband med uppförandet av spirkasen.
- SF Jo 37.3** Narmoberget, skifte 7:22 Skomakars. Ett gravröse från bronsåldern. Anläggningen är skadad.
- SF Jo 37.4** Kalles hägnan, skifte 5:5 Bergdal och 1:20 Södermalm. Tjugoåtta rösegravfält och en boplats. Fyra anläggningar i sydost har gått förlorade, troligtvis i och med en sandtäkt. Fem av gravfälten i nordväst skadades vid en markberedning 1991, dessa undersöktes och återställdes. Gravfälten är genom fynd av Morbykeramik daterade till förromersk ålder ca 500 f.Kr – 0/50 f.Kr.
- SF Jo 37.5** Skifte 2:4 Daniebo, 3:12 Karlshem och 3:22 Överby detaljplan. Två gravhögar från yngre järnåldern. Utsatt läge intill bebyggelse. Hör troligtvis samman med Jo 36.6.
- SF Jo 37.6** Skifte 7:16 Högvalla, 7:22 Skomakars och 895-1-238 Grönbacka – Ytterby. Nio högggravfält från yngre järnåldern. Utsatt läge, gravfältet är svårt skadat. Två anläggningar förstörda 1975.
- SF Jo 37.7** Skifte 8:11 Tomten I. Fyrtio högggravfält från yngre järnåldern. Utsatt läge, de perifera anläggningarna är skadade av odling, gravfältet har troligtvis i sitt ursprung sannolikt varit avsevärt större. Ett av Ålands största gravanläggningar från yngre järnåldern.
- SF Jo 37.8** Grönbacka, skifte 5:5 Bergdal. Två gravrösen från bronsåldern. Ett lågt röse och en stensättning.
- SF Jo 37.10** Skifte 5:5 Bergdal. En boplats från förhistorisk tid.

- SF Jo 37.11** Skifte 1:13 Bergdal och 5:17 Matts-Ols. En boplats från förhistorisk tid. De yttre begränsningarna av boplatsen är fastställda i en inventering år 2001-2002.
- SF Jo 37.12** Skifte 1:6 Alfhem. En boplats från förhistorisk tid. Boplatslämning med troligt centrum på mangårdsbyggnadens plats. Fynd av keramik som saknar ornering och har kännetecken som antyder datering till såväl stenålder till bronsålder. De yttre begränsningarna av boplatsen är fastställda i en inventering år 2002.

Högsjär eller Måssjär

- SF Jo 38.1** Skifte 1:0 Högsjär eller Måssjär. Fornlämningens typ och datering är okänd.
- SF Jo 38.2** Skifte 1:0 Högsjär eller Måssjär. Fornlämningens typ och datering är okänd.

Kobbaklinter enstaka

- SF 40.1** Hertonklubb, skifte 2:6 Kobbaklinter. Ett minnesmärke/monument. Monumentet är rest till minne av de sjömän som omkom 1933 då järnbarken Plus

Brändö by

- SF Jo 46.1** Skifte 2:44 Södra Brändö och 2:48 Solsidan. En fältbefästning (ett skyttevärn) från 1900-talet. Anläggningen löper parallellt med stranden.

4.6 Fredade maritima kulturlämningar

På kartan redovisas de maritima fornlämningar som är kända enligt landskapsregeringens register. Likt de fasta fornlämningarna härrör numreringen till det byområde där vraket befinner sig. Nedan redovisas en sammanfattning.

M1 Jo 409.1	Vattenomr. 876:1. Lejonet. Vrak i furu, Slopas omkring 1850-talet.
M1 Jo 409.2	Vattenomr. 876:1. Storskär II. Vrak i furu, Slopas under 1800-talet.
M1 Jo 409.4	Vattenomr. 876:1. Gottbysund I. Klinkbyggt vrak, ålder okänd.
M1 Jo 409.5	Vattenomr. 876:1. Gottbysund II. Klinkbyggt vrak, ålder okänd.
M1 Jo 409.6	Vattenomr. 876:1. Gottbysund III. Klinkbyggt vrak, ålder okänd.
M1 Jo 409.7	Vattenomr. 876:1. Gottbysund IV. Klinkbyggt vrak, ålder okänd.
M1 Jo 409.8	Vattenomr. 876:1. Kravellbyggt vrak, namn och ålder okänd.
M1 Jo 409.9	Skifte 3:15 och 15:7. Okänt namn. Kölen flyttad till sjökvarteret 2009.
M1 Jo 411.1	Vattenomr. 876:1. Vidar. Vrak i obestämt material. Slopas på 1950-talet.
M1 Jo 411.2	Vattenomr. 876:1. Klinkbyggt vrak, namn och ålder okänd.
M1 Jo 415.1	Vattenomr. 876:2. Klinkbyggt vrak, namn och ålder okänd.
M1 Jo 415.2	Vattenomr. 876:2. Klinkbyggt vrak, namn och ålder okänd.
M1 Jo 418.1	Vattenomr. 876:1, skifte 2:26. Klinkbyggt vrak, namn och ålder okänd.
M1 Jo 420.1	Vattenomr. 876:1, skifte 1:15, 12:2. Klinkbyggt vrak, namn och ålder okänd.
M1 Jo 422.1	Vattenomr. 1:9 och skifte 3:1. Klinkbyggt vrak, namn och ålder okänd.
M1 Jo 426.1	Vattenomr. 876:1. Klinkbyggt vrak, namn och ålder okänd.
M1 Jo 427.1	Vattenomr. 876:1 och skifte 878:2. Vrak i trä, namn och ålder okänd.
M1 Jo 427.2	Vattenomr. 876:1 och skifte 878:2. Vrak i trä, namn och ålder okänd.
M1 Jo 427.3	Vattenomr. 876:1 och skifte 2:52. Kravellbyggt fartyg. Sjönk sent 1800-tal.
M1 Jo 427.4	Vattenomr. 876:1 och skifte 878:2. Vrak i trä, namn och ålder okänd.
M1 Jo 431.1	Vattenomr. 876:1 och skifte 8:82. Selim. Slopas segelsump, ålder okänd.
M1 Jo 431.2	Vattenomr. 876:1 och skifte 3:9. Klinkbyggt vrak, namn och ålder okänd.

M1 Jo 431.3	Vattenomr. 876:1 och skifte 2:8. Klinkbyggd galeas, namn och ålder okänd.
M1 Jo 431.4	Vattenomr. 876:1, skifte 1:97, 1:12 och 2:15. Klinkbyggt vrak, ålder okänd.
M1 Jo 432.1	Vattenomr. 876:2. Kravellbyggt vrak, namn och ålder okänd.
M1 Jo 435.1	Vattenomr. 876:2. Vrak i okänt material, namn och ålder okänd.
M1 Jo 435.2	Vattenomr. 876:2. Kravellbyggt vrak, namn och ålder okänd.
M1 Jo 435.4	Vattenomr. 876:2. Klinkbyggt vrak, namn och ålder okänd.
M1 Jo 435.5	Vattenomr. 876:2. Klinkbyggt vrak i ek, namn och ålder okänd.
M1 Jo 435.6	Vattenomr. 876:2. Klinkbyggt vrak, namn och ålder okänd.
M1 Jo 440.1	Vattenomr. 2:3. Ail. Vrak i obestämt trä, ålder okänd.
M1 Jo 440.2	Vattenomr. 2:6. Taimi. Vrak i obestämt trä, förlist på 1930-talet.
M1 Jo 440.3	Vattenomr. 1:2. Dagmar Clausen. Stålfartyg, grundstött 1942.
M1 Jo 440.4	Vattenomr. 2:6. Virgo. Vrak i järn. Undersöktes för bärgning 1957.
M1 Jo 440.5	Vattenomr. 2:7. Vrak i trä av skonarskeppet Angela av Sund, ålder okänd.
M1 Jo 440.6	Vattenomr. 2:6. Nederland. Ståltjalk från Holland, ålder okänd.
M1 Jo 440.7	Vattenomr. 2:6. Caskelot. Vrak i okänt material, ålder okänd.
M1 Le 411.3	Vattenomr. 1:1. Fräck (Helge). Ångare sänkt 1915 av tysk ubåt. Forn ID numret avser Lemland men vraket är beläget på Jomalas vattenområde.

4.7
SBM 33.1

Byggnadsminnen
Kobbaklinter, Lotsstation

Skifte 2:9 Mariehamns Kobbaklinter. Samtliga byggnader och anläggningar på ön är skyddade som byggnadsminne, d.v.s. gamla lotsstugan, stora lotsstugan, oljemagasinet (Petroleummagasinet), redskaps- och vedlidret, gamla hamnen, latrinen, brunnen, stenpiren, rester av smedja och bastu samt hela området på ön. Skyddet gäller exteriören för gamla lotsstugan och stora lotsstugan samt delar av interiören. Del av Kobbaklinter dvs. Storlandet jämte byggnader och hamnanläggningar har skyddats enligt landskapslagen om kulturhistoriskt värdefull bebyggelse (ÅFS 1988:56). Beslut om skydd med sammanhörande föreskrifter, ”*Kobba Klinter. Underlag och bestämmelser för byggnadsskydd. Museibyrån 28.2.2006.*” fattades av Landskapsregeringen den 7.3.2006 (U40/05/5/35).

SBM 33.2

Nybondas, Gårdsmiljö

Skifte 3:104 Nybondas. Byggnadsminnet omfattar gårdsmiljön med mangårdsbyggnad, lillstuga, ladugård samt dess exteriör. Skyddad sedan 01.06.2004. Beslutets diarienummer: U40/03/05/69.

4.9 Vattenskyddsområden

Vattenskyddsområdena är tillrinningsområden för vattentäkterna där 80% av Ålands befolkning får sitt färskvatten ifrån. För tillrinningsområdet gäller särskilda föreskrifter, förutom bestämmelserna i vattenlagen. För närmare precisering av förbud och restriktioner inom området, se Västra Finlands Vattendomstols utslag gällande fastställande av skyddsområde för Dalkarby träsk, Markusböle fjärden och Långsjön samt dess tillrinningsområden i Jomala och Finströms kommuner.

1 Vattenskyddsområde för Långsjön

Det fastställda skyddsområdet för vattentäkten i Långsjön sträcker sig från Ingby by norrut över Gölby, Ringsböle och Buskböle byar. Del av tillrinningsområdet ingår i *delgeneralplanen för Jomala centrum* (GP 1). Långsjöns hela tillrinningsområde är sammanlagt 29,64 km², varav den del som ligger i Jomala kommun uppgår till ca 590 ha. Den del av vattenskyddsområdet som finns på Jomalas sida finns illustrerad i kommunöversiktskartan som en blå linje där pilar visar tillrinningsriktningen.

2 Vattenskyddsområde för Dalkarby träsk

Fastställt skyddsområde för vattentäkten i Dalkarby träsk ligger till största delen inom område med delgeneralplan eller i område med kommande delgeneralplan. Dels inom *delgeneralplan för Jomala centrum* (DGP1), dels inom *delgeneralplan för delar av Öster- och Västerkalmare* (DGP4), dels inom kommande *delgeneralplan för Överby* (DGP8). Hela vattenskyddsområdet finns illustrerad i kommunöversiktskartan som en blå linje där pilar visar tillrinningsriktningen.

4.9 Särskilda skydds- och bevarandeområden (S1 – S29)

Här upptas s.k. I-klassområden enligt naturvårdsinventeringen (1972). Nummer inom parentes hänvisar till denna. SN* betyder att inventeringen rekommenderar att området inrättas som naturskyddsområde eller fågelskyddsområde. Text med kursiv stil utgör citat ur inventeringen.

S1	Södra och västra skärgården, området utanför den röda linjen (I.1) SN*
<i>Areal:</i>	5250 ha (land och vatten)
<i>Landskap:</i>	Allmänt om skärgården i Jomala kan sägas att den i stort har samma karaktär
<i>Botanik:</i>	som Lemlands skärgårdar, med vissa olikheter. Västerut övergår lemlands graniten i andra former av yngre kalkrika graniter
<i>Zoologi:</i>	Skärgården visar västerut en kraftig tendens till "urtunning" och utanför Hammarudda saknas skärgård. Skärgården i Jomala är mer söndersplittrad och den består genomgående av mindre land. Någonting av havsbands karaktär finns ända in mot kusten. Jomala skärgård är således ur naturvårdssynpunkt en öppen och mycket känslig skärgård som ingenstans egentligen är lämplig för fritidsbebyggelse. Helt konsekvent går den röda linjen längs stora sträckor nära eller inne på kusten.
<i>Havsbandet:</i>	Långa sträckor är havsbandet här endast ett enkelt band av skär och lika ofta ligger havsbandet in i kusten. Havsbandet i Jomala är emellertid av en mycket förnämlig och kanske mer typisk karaktär än i Lemland. Landen är här mindre och mer i söndersplittrade grupper. Hela detta havsband visar upp en förnäm flora och fauna. Här finns flerstädes en typisk vitfågelskärsflora utformad och vitfågelkolonierna är här rätt många.

Följande typiska havsbandsland och havsbandsgrupper är att märka i Jomala:

1. Kobba Klintar,	10. Resningarna,
2. Marhällan,	11. Rankgårds Gnaten,
3. Marbådan,	12. Druvan,
4. Tvibenan,	13. Svartbådan,
5. Södergadden +	14. Stora Skivgrundet,
Södergaddshällarna,	15. Lilla Skivgrundet,
6. Mellangadden +	16. Österkläpp,
Mellangaddshällarna,	17. Västerkläpp,
7. Norrgadden +	18. Flatskärshällen,
Norrgaddshällarna,	19. Ståtbådarna,
8. Vindklubb,	20. Högskär eller Måsskär och
9. Kakan,	21. Högskärshällen.

Ovan nämnda områden är ännu opåverkade av fritidsbebyggelse.

Slutsatser: Hela ovan nämnda havsband bör i framtiden om möjligt skyddas och bevaras. Fritidsbebyggelse är direkt olämplig. Med beaktande av de typiska vitfågelskärens fåtalighet bör fredning och landstigningsförbud (15.4-1.7) ske på de land som anges i naturvårdsinventeringen.

Mellanskärgården: Mellanskärgården utanför den röda linjen (strandskyddsgränsen) är i Jomala inte av samma omfattning som i Lemland. Utanför Hammarudda saknas mellanskärgård helt och den röda linjen går inne på kusten eftersom havsstranden här är av största betydelse för landskapsbilden. Den mellanskärgård som finns är också över stora områden någon slags mellanform mellan ytterskärgård och mellanskärgård. Skärgårdslandskapet i Jomala är mycket känsligt ända in till kusten och över långa sträckor också på själva kusten. Sjöfågellivet är rikt. De land och grupper av land som ur naturvårdssynpunkt är anmärkningsvärda och inte bör bebyggas eller på annat sätt exploateras så att naturen påverkas negativt uppges i naturvårdsinventeringen.

Slutsatser: Hela Jomalas södra och västra skärgårdsområde är ett förnämt skärgårdsområde med en landskapsbild och flora och fauna av känslig karaktär. Havsbandet bör inte under några som helst omständigheter i framtiden påverkas av fritidsbebyggelse och överhuvudtaget är det ur naturvårdssynpunkt en rekommendation att all skärgård utanför den röda linjen planeras synnerligen restriktivt med beaktande av just fritidsbebyggelse och rörligt friluftsliv. Inom detta skärgårdsområde finns inga naturskyddsområden och som direkta insatser rekommenderas här ur naturvårdssynpunkt:

1. Vissa typiska vitfågelskär och häckningskolonier fridlysta enligt rekommendationer.
2. Större sammanhängande fredningsområden för sjöfågel.
3. Ev. fritidsbebyggelse är ur naturvårdssynpunkt tänkbar endast på följande land med beaktande av nödvändig strandskyddszon:
 - a. Bogskär
 - b. Pepparn
 - c. Rankgården
 - d. Granö och
 - e. Eventuellt Skogsö

S2 Tistronöarna-Gumsholmen-Gottbysund (I.2), Gottby och Kungsö.

Areal: 5,75 ha

Landskap: Vackert och mångformigt miljökomplex bestående av en udde, några holmar och grund samt ett brant berg (Möberg) väster och söder om Gottbysund.

Botanik: Möberget är mycket brant och effektfullt i landskapsbilden, de små holmarna och grunden är i de flesta fallen bevuxna med al, en och havtorn. Den fingerlika udden är gammalt bete och visar upp en ännu öppen hagörbackskaraktär med vackra enar, al och björk.

Zoologi: Den vackra, fladlika, grunda fjärden och den kontrastfyllda miljön gör området till ett värdefullt område för sjöfågellivet.

Slutsatser: Området lämpar sig inte för fritidsbebyggelse eftersom samtliga lokaler har känsliga positioner i landskapsbilden. Tät fritidsbebyggelse runtomkring gör att området behövs för det

rörliga friluftslivet. Stränderna är företrädesvis olämpliga för fritidsbebyggelse emedan de är grunda sankar och mjuka.

- S3 Kungsöfjärden (I.3), SN*, Gottby och Kungsö**
Areal: 20,5 ha
Landskap: Grund (ca 0,5 m) sjö av Chara(kransalg)-typ. Centralt i sjön en ö med ett gammalt hus.
Botanik: Omgivningen av lundar, lövängar och odlingar men i öster ställvis barrskog. Stränderna delvis sumpiga, delvis fasta, platsvis kraftig strandvegetation av älggräs, lysning, vide, björk och al. Vass och dunkavle dominerar i strandzonen och av vattenväxterna gäddnate och andmat. Igelknopp och hästsvans förekommer, likaså blåsört. Botaniskt viktig lokal. Stränderna opåverkade av fritidsbebyggelse.
Zoologi: Zoologiskt är Kungsöfjärden värdefull som fågelsjö.
Slutsatser: Kungsöfjärden är både botaniskt, zoologiskt och vad landskapsbilden anbelangar en omistlig miljö. Stränderna är olämpliga för bebyggelse. Vattenkvaliteten och igenväxningen bör bevakas.
- S4 Katthavet (I.4), SN*, Kungsö och Gottby.**
Areal: 3,75 ha (del av området ligger inom område med detaljplan, DP2.)
Landskap: Grund Chara-sjö. Omgivning av betes och odlingsområden.
Botanik: Tämigen rik vattenvegetation av kamnate, krusnate, andmat, blåsört, igelknopp, svalting, hästsvans, vattenranunkel. Området opåverkat av bebyggelse.
Zoologi: Värdefull fågelsjö.
Slutsatser: Sjön är en omistlig naturmiljö och stränderna är olämpliga för fritidsbebyggelse. Vattenkvaliteten bör bevakas.
- S5 Gottby sund (I.5), Gottby.**
Areal: 7,0 ha
Landskap: Det inre av Gottby sund är en grund vik bevuxen med vass i små dungar. Stränderna är sankar och mjuka och här utbreder sig vidsträckta strandängar och buskmarker som utnyttjas som betesmark. En intressant landskapstyp utgör detta vidsträckta betesmarksområde.
Zoologi: Området är zoologiskt av betydelse. Utmärkt biotop för andfåglar och svanar. Ängsmarken värdefull för spov, tofsvipa, beckasiner o.a. vadare samt lärkor. Kraftig buskvegetation runt området.
Slutsatser: Det inre av Gottby sund är ur ornitologisk synvinkel en värdefull miljö. Området lämpar sig illa för bebyggelse. Området är en intressant kulturmiljö (betesmark-hed).
- S6 Kungsö by (I.6), Kungsö.**
Areal: 9,25 ha (del av området ligger inom område med detaljplan, DP2.)
Landskap: Mycket förnämlig landskapsbild och vacker kulturmiljö mellan Kungsö by och Katthavet.
Botanik: Stora höjdskillnader och genuin bebyggelse ger byn en ovanlig karaktär av ödemarksby. Vackra hamlade askar och buskmarker.

Slutsatser: *Naturvårdare och kulturhistoriker bör närmare studera området. Fritidsbebyggelsen bör här noggrant planeras så att inte byns genuina karaktär förstörs.*

S7 Buröfjärden – Skäret (I.7) SN*, Torp och Möckelö.

Areal: 16,0 ha (del av området ligger inom planerat område, DGP3 och DGP5.)

Landskap: *Fjärden söder om Ramsholmen, det lilla landet Skäret samt östra stranden från inloppet till Bursundet ända till vägbanken vid Torpfjärden.*

Botanik: *Botaniskt visar stränderna upp en typisk mellan-inre skärgårdskaraktär.*

Zoologi: *Den grunda fjärden är främst av betydelse för sjöfågellivet.*

Slutsatser: *Fjärden är av betydelse för fågellivet och landskapsbilden sedd från huvudvägen och området här bör inte ur miljövårdssynpunkt sett bebyggas. Bevakning av vattenkvaliteten är önskvärd.*

S8 Sävvisken (I.8) SN*, Kungsö och Gottby.

Areal: 23,40 ha

Landskap: *Sävviskens västra strand från Burvad upp till vikbotten och det tillandade området ända upp till landsvägen är ett botaniskt och zoologiskt värdefullt område.*

Botanik: *Området har främst karaktär av vassbevuxen vik och innanför vassen ligger vida sankängar. Sundet mellan Hindersskäret och fastlandet är helt vassbevuxet. Ovanför strandängarna utbreder sig en omväxlande och trevlig berg- och buskmarkstopografi. Platsvis en vacker kapp av havtorn. Getapel, olvon förekommer också men buskfloran domineras av en. Trakten botaniskt värdefull.*

Zoologi: *Området är zoologiskt av betydelse, främst för olika andarter, svanar och vadare men också sångare av olika slag finner utmärkta biotoper i den välutvecklade buskvegetationen ovanför strandängarna.*

Slutsatser: *Området, ca 23,4 ha, är zoologiskt och botaniskt värdefullt. Stränderna är olämpliga för fritidsbebyggelse, de är både sank och grunda. Området bör inte bebyggas.*

S9 Brändö (I.10), SN*

Areal: 2,25 ha

Landskap: *Nordväst om Brändö alldeles invid landsvägen på södra sidan en mycket vacker*

Botanik: *en-björk- (hamlade) hage.*

Slutsatser: *Hagen är av största betydelse för landskapsbilden eftersom den ligger alldeles invid vägen till Hammarland-Eckerö. Hagen är sällsynt vacker och karaktären bör bevaras. Ingen bebyggelse bör tillåtas inom området. Åtgärder: Skonsam uppbuskning av en, hamling av nya och gamla träd, stegvis förnyelse. Tänkbart fredningsobjekt.*

S10	Vargsundet (I.13), Västansunda, Södersunda, Vargsunda och Norrsunda.
<i>Areal:</i>	29,23 ha
<i>Landskap:</i>	Östra stranden av Vargsundet ända från gränsen mot Finström ner till vikens slut i söder har värdefull natur.
<i>Botanik:</i>	Det är fråga om omväxlande lövängslund-, hagmarks-, örtmarks-områden av vacker och omväxlande karaktär. Strandvegetationen är främst vass, dunkavle och säv med täta bestånd av al, älggräs och lysning innanför. Många vackra sankastrandängar finns likaså. Typiska lövängslundområden finns med hassel och vårörtsflora men igenväxningen av gran och sly gör sig gällande. Mindre röjningar har gjorts. I övrigt dominerar hag- och buskmarkerna. Området är botaniskt anmärkningsvärt.
<i>Zoologi:</i>	Zoologiskt är området också värdefullt, främst som biotop för andarter och knölsvan samt för vadare. Lundarna innanför erbjuder en rik småfågelfauna biotoper. Viltbiotoper för hare, rådjur, morkulla, duvor och järpe.
<i>Slutsatser:</i>	Området har stora naturvärden både vad flora, fauna och landskapsbild anbelangar. Vattendragen är känsliga varför t.ex. en expanderande fritidsbebyggelse med utsläpp här kan ställa till skador snabbt. Områdena borde i viss grad röjas och för övrigt hållas som beten. Vattenkvaliteten bör bevakas och kontrolleras kontinuerligt. Strandområdena bör ur naturvårdssynpunkt inte bebyggas.
S11	Vargsunda (I.15), Vargsunda.
<i>Areal:</i>	0,50 ha
<i>Landskap/</i>	
<i>botanik:</i>	Alldeles invid vägen söder om byn ett vackert björkbestånd.
<i>Slutsats:</i>	Björkbeståndet påverkar kraftigt landskapsbilden positivt och ur naturvårdssynpunkt är det önskvärt att det inte kalhuggs.
S12	Bredhällsberget (I.16), Södersunda.
<i>Areal:</i>	4,75 ha
<i>Landskap:</i>	Norr om, alldeles intill vägen mellan Södersunda och Ulfsby ett vacker öppet
<i>Botanik:</i>	tuvigt starr-vitmossekärrområde. Bevuxet med små tallar, pors och starr på tuvorna. Helt öppen ljung-starrtyp. I laggen, vitmossor, ljung, pors, kråkris, björk och tall. Fläckigt nyckelblomster.
<i>Zoologi:</i>	Biotop för hare och orre.
<i>Slutsatser:</i>	Ligger invid vägen och påverkar positivt landskapsbilden. Bör därför ur naturvårdssynpunkt bevaras outdikad.
S13	Lemström, Näset 1 (I.17), Önningeby.
<i>Areal:</i>	3,75 ha

<i>Landskap:</i>	<i>Ett hagmarksområde på båda sidor om Lemlandsvägen just norr om Lemströms kanal. Ett mycket vackert hagmarksområde av björk och örnbräken företrädesvis och med klibbal i en kapp mot stränderna.</i>
<i>Botanik:</i>	<i>Stränderna är grunda, steniga eller svagt vassbevuxna.</i>
<i><u>Slutsatser:</u></i>	<i>Landskapsbilden runt Lemströms kanal har alltid hört till Ålands vackraste och fortfarande är den mycket tilltalande. Bebyggelsen i detta område har under de senaste åren påverkat landskapet i negativ riktning. Vackra fragment av vad som en gång varit en helhet bör räddas för att bevara områdets karaktär.</i>
<i>Åtgärder:</i>	<i>Röjning, eventuell betning. Björken bör bevaras som dominerande trädslag i området med undantag av just invid kanalen där ädla lövträd bör hållas.</i>

S14 Södervik 1 (I.18), Önningeby.

<i>Areal:</i>	<i>3,75 ha</i>
<i>Landskap:</i>	<i>Mellan Södervik och Lemlandsvägen finns ett område med mycket vacker landskapsbild.</i>
<i>Botanik:</i>	<i>Det är en öppen delvis betad hagmark i norra ändan dominerad av klibbal, björk och en i buskskiktet. Området har ingen större zoologisk betydelse.</i>
<i>Zoologi:</i>	
<i><u>Slutsats:</u></i>	<i>I norra delen bör detta område bevaras intakt och i fortsättningen betas. De vackra alarna som bildar den glesa kappan mot Södervik får inte huggas bort. Bebyggelse är här olämplig emedan landskapsbilden är mycket känslig. I södra delen borde det fina askbeståndet gallras fram och bilda trädskikt bakom havtornskappan. Stränderna olämpliga för fritidsbebyggelse (grunda, sank).</i>

S15 Nättelsvik (I.19) SN*, Önningeby.

<i>Areal:</i>	<i>7,25 ha</i>
<i>Landskap:</i>	<i>Långgrund, öppen vik med till stor del låga madliknande stränder, som vid högvatten översvämmas.</i>
<i>Botanik:</i>	<i>Viken är till stor del bevuxen med vass och innanför vassen mot stranden bårder av säv. Innanför strandmaderna strandkappa av klibbal, hallon och älgräs. En vacker vik som har en rätt stor betydelse som fågelvik.</i>
<i>Zoologi:</i>	<i>Viken är ett av de mest omtyckta ställena av gräsänder i närheten av staden och i synnerhet under höstflyttningen slår flyttande fåglar gärna ner här. Vanliga fåglar i Nättelsvik är skedand, kricka, skäggdopping, sothöna, vigg men här häckar också knölsvan.</i>
<i><u>Slutsatser:</u></i>	<i>Ur naturvårdssynpunkt är det angeläget att Nättelviks zoologiska karaktär bevaras. Jakten på höständer är idag hård i Nättelsvik och en total fredning är önskvärd. Den grunda viken är en känslig recipient och risken för eutrofiering är säkert stor från ovanliggande åkrar och fritidsbebyggelse. Runt viken och på den vackra udden väster om Nättelsvik är ytterligare fritidsbebyggelse inte önskvärd.</i>

- S16 Kungsnäsudden (I.20), Önningeby.**
Areal: 4,75 ha
Landskap: Kungsnäsudden är mycket vacker med en dominerande lövträdsvegetation av björk, al och ask.
Botanik: Örtfloran, i synnerhet vårörtsfloran med blåsippor i stora mängder är påfallande. Viken på västra sidan, Åskviken, är av vass- och sävtyp medan den lilla viken på nordsidan saknar vass och är typisk sävtyp.
Zoologi: Zoologiskt sett är Kungsnäsudden en utmärkt biotop för andfåglar, sångarter, orre, järpe, duvor, hare och rådjur.
Slutsats: Med beaktande av den hårda fritidsexploateringen av de förnämliga Önningebyuddarna och vikarna runtomkring är det ur naturvårdssynpunkt önskvärt att Kungsnäsudden icke bebyggs utan bibehålls i dess nuvarande skick. En försiktig uppbuskning och fortlöpande översyn är önskvärd.
- S17 Brännholmsudden, Apalnäs, Kungsnäsudden, Vassgrundet (I.21) SN*, Önningeby.**
Areal: 1,25 ha
Landskap: På spetsen av Brännholmsudden, Apalnäs, Kungsnäsudden finns mycket täta
Botanik: och höga havtornsbestånd. I synnerhet på Apalnäset är beståndet högt, på Kungsnäsudden är det mycket vackert. Dessa havtornsbestånd präglar i hög grad dessa uddar från sjön. Uddarna påverkar kraftigt landskapsbilden.
Zoologi: Zoologiskt utgör dessa havtornsbestånd både en bra näringsbiotop för många bärätande fågelarter och en bästa tänkbar skydds- och häckningsbiotop för sångare och vattenfåglar. Ca 300 m från uddarna finns ett märkligt vassbevuxet grund av zoologisk betydelse som häcknings- och vistelseplats för andarter och andra vattenfåglar.
Slutsatser: De vackraste havtornsbestånden och Vassgrundet bör fredas. Ingen bebyggelse är lämplig ute på uddarnas spets eller Vassgrundet.
- S18 Rödgrunden, Hummelvik (I.22), Önningeby.**
Areal: 9,80 ha
Landskap: Ett av de ställen där Lumparns monotona kust bryts i en skärgårdslik miljö och
Botanik: i synnerhet zoologiskt, men också botaniskt bör man relativt sett värdera området högt. Hummelvik är en grund vik, delvis bevuxen med vass utanför stora fuktiga strandängar med säv-, tåg- och starrarter.
Zoologi: Områdena runt Rödgrunden och Hummelviken erbjuder en mångsidig fågelfauna utmärkta häckningsbiotoper och matplatser.
Slutsatser: I sydöstra Önningeby hör området runt Rödgrunden och Hummelvik till de ur botanisk och zoologisk synvinkel mest värdefulla områden. Området är främst av zoologisk betydelse

(sjöfågel) men också botaniskt anmärkningsvärt (lundar, strandängar, vassar). Fritidsbebyggelse är olämpligt ute på Rödgrundet och inne i den inre delen av Hummelvik.

- S19 Nordanberget (I.23) SN*, Önningeby.**
Areal: 3,5 ha
Landskap: Havet har nordost om Nordanberget grävt ur förvittrade partier av rapakivin och strandgrottor har på så sätt uppstått. Strandgrottor är unika i Finland.
Slutsatser: Dessa grottor bör enligt Nils Edelman fridlysas.
- S20 Önningeby (I.24), Önningeby.**
Areal: 1,5 ha
Landskap: Vacker hage av höga rakstammiga björkar och aspar nordost om vägskalet till Önningeby vid huvudvägen till Lemland.
Botanik: Björkarna och asparna påverkar kraftigt landskapsbilden positivt från landsvägen.
Slutsatser: Träden har stor betydelse för landskapsbilden och bör inte huggas ned.
- S21 Björsby (I.26) SN*, Björsby.**
Areal: 0,75 ha
Landskap/ botanik: Poppelbestånd öster om landsvägen invid Björsby skola.
Slutsatser: Poppel är sällsynt i landskapet och detta bestånd påverkar kraftigt landskapsbilden invid vägen. Poppelbeståndet bör bevaras och skötas.
- S22 Röda kon (I.27) SN*, landskapet Åland.**
Areal: 0,75 ha
Landskap: På östra stranden av Röda kon finns i rapakivin gammalt förvittringsgrus, som
Botanik: hårdnat till en bergart långt före istiden, troligen för mer än 1000 miljoner år sedan. Skärflora, ingen fritidsbebyggelse.
Zoologi: Av betydelse för sjöfågelfaunan i Lumparn. Även i övrigt zoologiskt anmärkningsvärd.
Slutsatser: Ur geologisk synvinkel är Röda kon ett tänkbart fridlysningsobjekt (Nils Edelman). Också för sjöfågelfaunan måste Röda kon, som ett av de få skären i Lumparn, anses vara av stor betydelse. Olämpligt för fritidsbebyggelse.
- S23 Ytterbyviken, Ämnäsviken, Kaldersfjärden, Långsjön (I.28) SN*, Ytterby, Jomalaby, Björsby och Gölby.**
Areal: 74 ha
Landskap: Vidsträckta grunda innanvatten av inre skärgårdstyp, som sträcker sig från Ytterbyviken till kommungränsen uppe vid Långsjön.

Botanik: Åkaraktär vid Ämnäs bro, omväxlande stränder, delvis karga bergsstränder med barrskog ovanför, delvis mjuka sankstränder bevuxna med säv och vass och innanför vida strandängar. Lundar, busk- och hagmarker förekommer allmänt längs stränderna i denna miljö. Ett öppet och attraktivt landskap, delvis betat. Rik och omväxlande busk- och örtflora. Rik vatten- och strandväxtlighet. Förnäm landskapsbild.

Zoologi: Utmärkta fågelmarker. Alla slags änder, doppingar och sot- och sumphöns. Vadarbiotoper på sankmarkerna. Sångarbiotoper i buskmarkerna.

Slutsatser: En främst värdefull zoologisk miljö men även botaniskt intressant område. Stränderna är längs långa sträckor olämpliga för fritidsbebyggelse. De är grunda och sank och vattnen bör bedömas som känsliga. Vattenkvaliteten bör bevakas.

S24 Degerbergsfjärden (I.33), Södersunda, Torp, Västansunda.

Areal: 7,0 ha (del av området ligger inom delgeneralplan GP 5)

Landskap: Artrik grund brunmossesjö i odlingslandskap. Östra sidan brant bergstrand.

Botanik: Kantas av en bård av vass, dunkavle och säv. Vattenvegetationen domineras av kamnate, ålnate, blåsört, näckros, igelknopp, svalting, hästsvans och vattenranunkel.

Zoologi: Värdefull fågelsjö.

Slutsatser: Sjön är en omistlig naturmiljö och stränderna är olämpliga för fritidsbebyggelse. Vattenkvaliteten bör bevakas.

S25 Lemströms kanal 1 (I.34)

Areal: 1,75 ha

Landskap/ botanik: Vacker parkmiljö med ädla lövträd (alm, lind, ask, lönn, oxel) och björk.

Zoologi: Vintertid oftast öppen strömfåra med förekomst av knölsvan, gräsand och storskrake. Parkområdet har nyligen igenplanterats med björk, al, tall och lärk. Åtgärden bedöms negativ ur naturvårdssynpunkt.

Slutsatser: Området är en värdefull kulturmiljö. Ur naturvårdssynpunkt bör området skötas som park med ädla lövträd. I synnerhet barrträdsplantorna bör avlägsnas.

S26 Möckelö havsbad (I.35)

Areal: 18,25 ha (del av området ligger inom delgeneralplan, GP3)

Landskap/ Botanik: En öppen grund sandstrand mot väster med berg och barrskog innanför. Mot nordväst bergiga djupa stränder. Omgivningen påverkad av bebyggelse och slitaget är hårt på floran.

Slutsats: Möckelö havsbad samt bergsområdet norr och öster om sandstranden bör bevaras som strövområde med tanke på det stora behovet runt badplatsen och campingplatsen. Slitaget på

lavar och mossor är här mycket stort och i praktiken återstår på många platser blott en barmatta. Gångstigar bör markeras. Fritidsbebyggelse är olämplig inom området.

S27

Lumparbergen, Sandviksberget, Fallberget, Nordanberg, Tallnäs (I.38), Ytterby, Överby och Önningeby.

Areal:

205 ha

Slutsatser:

Lumparbergen, Sandviksberget, Fallberget, Nordanberget och Tallnäs har skogs-produktionsmässigt mycket litet att ge. Endast på sluttningarna och i de större dalarna är skogen växtlig men transportförhållandena är svåra. Bergskomplexet har stor betydelse för landskapsbilden och ur naturvårdssynpunkt vill man rekommendera att detta bergskomplex bevaras som strövområde som inte bör bebyggas utan bebyggelsen bör koncentreras till någon lämplig plats intill strövområdet, i detta fall t.ex. Norrviken. Obs. dock att de högre belägna lav-ljungtyperna är slitagekänsliga. De geografiska förhållandena är här inte heller sådana att det är lämpligt med en fritidsbebyggelse, stränderna stupar i regel brant och olägligt mot sjön. Området är speciellt lämpligt för: skogsvandringar av mer krävande typ, skidning i vissa delar, jakt och sportfiske, bär och svampplockning. Benviken ev. av framtida betydelse för rörligt friluftsliv.

S28

Saltholmen och Kattgrundet (I.39) SN*, Österkalmare och Önningeby.

Areal:

4,75 ha (del av området ligger inom område med delgeneralplan, DGP2)

Landskap:

Till Saltholmarnas grupp av skär hör tre land, Saltholmen, Lilla Saltholmen och

Botanik:

Kattgrundet. Saltholmarna har en mycket omväxlande natur, delvis är de bergiga med tallskog och granskog, delvis lövträdsbeksädda. På södra stranden är Saltholmarna vassbevuxna, men å norra sidorna är stränderna klippiga. Floran är uppmärksamman av botaniker och anses vara intressant.

Zoologi:

Saltholmarna är tillhåll för sjöfågel.

Slutsatser:

Saltholmarna är obebyggda med undantag av MSF:s stuga på Kattgrundet och ett gammalt oanvändbart hus på stora Saltholmen. I alla avseenden är Saltholmarna lämpliga som fritidsområde. Möjligheterna till fiske och bad är utmärkta vid Saltholmarnas klippiga stränder samtidigt som besökaren här erbjuds en vacker och intressant natur. Ur naturvårdssynpunkt bör dock Saltholmarna vara fredade för jakt året runt. Ingen fritidsbebyggelse är önskvärd ur naturvårdssynpunkt.

S29	Ingby Bergen (I.40) SN* (del av området), Ingby.
Areal:	91,50 ha (södra delen av området ligger inom område med delgeneralplan, GP1)
Landskap:	Berg på 70 meter öh. I kanterna grov skog, högre upp tallskog av lav- ljungtyp.
Botanik:	I öster brant förkastning. Stenåkrar. En hålväg och trollkyrka gör området till ett omtyckt exkursionsmål. Gångstig utmärkt. Fin utsikt och landskapsbild. Mellan förkastningsväggen och vägen en vacker tallskog. Tåktverksamhet i östra kanten.
Zoologi:	Viltbiotoper.
<u>Slutsatser:</u>	Området är lämpligt friluftsområde i kombination med skogsbruk. Den vackra skogen mellan vägen och berget bör inte kalhuggas. Tåkt bör inte tagas upp synlig från vägen. Området bör inte bebyggas. Nuvarande tåkt bör avbrytas och restaureras. Stenåkrarna, hålvägen och grottan är värdefulla. Gångstigar bör markeras för fritidsfolket emedan de högre belägna lav- ljungtyperna är slitagekänsliga.

4.10 Kulturhistoriskt värdefulla miljöer (K1 – K37)

Kulturmiljöinventeringen 1979

Här upptas värdefulla kulturmiljöer enligt kulturmiljöinventeringen (1979). Nummer inom parentes hänvisar till denna. Text med kursiv stil utgör citat ur kulturmiljöinventeringen.

K 1.1 Andersböle/Björnsby, bebyggelse, odlingslandskap, bjökhage (1.1)

- *Andersböle 1:3. Mangårdsbyggnad från 1865. Modern tillbyggnad på baksidan. Ett flertal äldre uthusbyggnader finns bevarade: ria, smedja, bastu, källare, lillstuga, härbre och nyrenoverad kvarn från 1768 samt en yngre ladugård och ett garage. Söder om gården en hage med raka, högstammiga björkar. Beståndet gallras regelbundet. Gården omges i övriga väderstreck av impediment med stora odlingsrösen och av åkrar.*
- *Korsö 3:11 från 1869. Före detta arrendetorp till Norrgårds i Björnsby, nu tillhörigt Andersböle.*
- *Västrasvällandet 3:13. Ett före detta torp med mycket välbevarad 1800-talskaraktär och i gott skick. Frukträdgård och hamlade träd i husets närhet.*

Värdering: Området runt Andersböle är välhållt, markerna är hävdade och byggnaderna är i gott skick. Korsö och Västrasvällandet ligger öppet exponerade nära huvudvägen. Båda har väl bevarat 1800-talskaraktären i exteriörerna och ligger i ett attraktivt landskap.

K 2.1 Björsby; del av by (2.1)

Gårdarna ligger på två kullar på ömse sidor om byvägen och omges av åkrar och betesmarker.

- Mellangård 3:15 (Erik Ers) från 1931 och Veckmans 5:6 (Erikans) har fasader av delvis modern karaktär. Erik Ers har äldre lillstuga samt härbre och lider. Erikans har en långa uthusbyggnader i vinkel mot mangårdsbyggnaden; magasin och källare av sten, saltbod samt lillstuga. Utanför gårdsplanen vedlider, ladugård samt ett timrat lider som tidigare härbärgera byns gemensamma brandredskap. Öster om Erikans öppen hagmark med björkar.
- Norrgård 6:2, som är ett gammalt frälsehemman, har ett dominerande läge på den västra kullen. En byväg löper mellan gårdsbyggnaderna. På Norrgårds finns två mangårdsbyggnader, varav den största sannolikt är uppförd omkring 1830. Huset har en i sen tid omändrad veranda och balkong, men har i övrigt bevarat 1800-talskaraktären. Den mindre mangårdsbyggnaden från 1850 har en omändrad exteriör som ger ett tämligen modernt intryck. Till gården hör en mängd uthus.
- Västergård 2:14 har modernare mangårdsbyggnad och uthus. Ladugårdens äldsta del av sten är en rest av en äldre ladugård.

Värdering: Gårdarna har ett vackert, öppet och dominerande läge, vilket gör området känsligt för förändringar. De många bevarade uthusbyggnaderna på Norrgårds är en intressant rest av traditionen att hålla olika byggnader för olika funktioner. Den äldre mangårdsbyggnaden på Norrgårds har en välbevarad exteriör, där endast entrén med den ovanpåliggande balkongen skiljer sig från byggnadsstilen. Övriga byggnader av kulturhistoriskt värde är främst stendelen av ladugården på Västergårds samt uthusbyggnaderna på Erikans och Erik Ers, med tonvikt på magasinet av sten och det f.d. brandlidret på Erikans.

K 2.2 Björsby/Jomalaby; Odlings-, beteslandskap, byhamn, bönehus (2.2)

- Öppet, vidsträckt kulturlandskap med företrädesvis betes- och odlingsmarker.

Värdering: Vidstäckt, hävdad kulturlandskap av säregen karaktär och med fria vyer. Områdetsvärde ökas av att det är helt fritt från bebyggelse, så när som på nyttobetonade byggnader.

K 3.1 Brändö; Hage (3.1)

- Hage med hamlade björkar och enar, sydväst om huvudvägen.

Värdering: Sällsynt stort och vackert bestånd av hamlade björkar. Utmärkt läge invid huvudvägen. Hagen är av stort landskapsbilds- och kulturhistoriskt värde. Området bör underhållas och föryngras.

K 3.2 Brändö; Tuväng (3.2)

- *Relativt stor, betad tuväng söder om huvudvägen mot Hammarland.*

Värdering: *Väl bibehållen tuväng. Då betning ännu pågår finns möjlighet att upprätthålla karaktären.*

K 4.1 Buskböle; Bebyggelse (4.1)

- *Westergård 2. Mangårdsbyggnad från 1850. Ursprungliga inredningsdetaljer bevarade. Äldre lillstuga, stenkällare och härbre, det senare med plåttak från Bomarsund. Dessutom yngre ladugård, lider och en lillstuga.*
- *Boströms. Torp från 1892, stenkällare och bod.*

Värdering: *Både Westergårds och Boströms är bevarade i mycket bra skick. Vackra omgivningar. Ovanligt välbevarat och vackert vägparti.*

K 9.1 Gottby; By, odlings-, beteslandskap (9.1)

Norra Gottby är en väl samlad, på slät mark belägen by, med omgivande åkrar och betesmarker. I södra Gottby ligger bebyggelsen spridd utmed vägarna.

Mangårdsbyggnaderna härstammar i regel från perioden 1860-1920. Cirka hälften av dem har fått tillskott som avviker från byggnadsstilen. Ett stort antal äldre uthusbyggnader är bevarade i byn.

De kulturhistoriskt värdefullaste objekten i Norra Gottby är:

- *Mickels 12:2. Mangårdsbyggnaden är uppförd 1869. Huset har ett anslående yttre, som understryks av färgsättningen. Veranda med tätspröjsade fönster och andra dekorativa snickeridetalljer. Ett flertal gamla uthusbyggnader hör till gården. Ett nytt boningshus i modern stil är dock uppfört i vinkel mot det gamla huset.*
- *Väster och norr om Mickels ett stort område med välbevarade betesmarker.*
- *Lassas 13:7. Mangårdsbyggnaden från 1890 med veranda och kontursågade fönsterfoder.*
- *Thoras 7:12. Den gamla mangårdsbyggnaden är uppförd 1865. Välproportionerat hus med veranda, som är bevarad i alla detaljer. Vid Thoras och vid granngården Thors står vackra askar som planterades i början av 1900-talet.*
- *Båtmanstorpet Runebo 4:1 i byns västra utkant. Boningshuset från 1885. Gamla uthusbyggnader. Vålhallen och representativ torpmiljö.*
- *Torpet Gilders i östra delen av byn.*
- *Midsommarstången står i vägkorset norr om Jeppas. Stång har funnits på samma plats åtminstone sedan slutet av 1880-talet. Förr var vägkorset samlingsplats för folk i byn.*

I Södra Gottby:

- *Örjans 3:11. Mangårdsbyggnaden från 1883 har glasveranda och kontursågade fönsterfoder. En askallé som planterades 1928 går österut från gården.*

- *Pörjens 5:17. Vacker miljö med välbevarade äldre gårdsbyggnader och vårdträd från mitten av 1800-talet.*
- *Torpet Lindhagen 3:2. Fönsterfoder av samma typ som Örjans. Gammalt härbre och dito källare.*
- *Till Seffers 6:4 hör en timrad kvarn som renoverades år 1969. Intill kvarnen ett härbre.*
- *Norr om Storbåtnäs en välbevarad stengärdesgård som går österut från vägen. Gärdesgården byggdes i början av 1900-talet.*
- *Sydost om vägen mot Djurvik bandfasta gärdesgårdar. På två platser anordningar med sommarbås för kor, byggda av bräder och slakor.*

Värdering: *Det samlade intrycket är en väl bibehållen bebyggelse som i stort sett uppvisar den tidstypiska karaktären. Intrycket förstärks av de många äldre uthusbyggnaderna. Den kulturhistoriska tyngdpunkten ligger på den ovan upptagna bebyggelsen. I planeringen är det av största vikt att området behandlas som en helhet, där man söker bevara den allmänna karaktären.*

K 9.2 Gottby, Gottbysund; Byhamn, betesmark (9.2)

- *Gottby bys samfällda sjöviste med fem sjöbodar och fem båthus. Fyra av sjöbodarna knuttimrade av äldre typ, två av dem rödmålade. Flera av båthusen har inretts till sommarbostäder i övre plan.*
- *Innanför viken ett öppet landskap med betade strandängar och buskmarker.*

Värdering: *Ombyggnaderna på båthusen strider mot husens ursprungliga funktion och måste betraktas som ett ingrepp i hamnmiljön. Platsen har trots detta kulturhistoriskt och estetiskt värde. Gottbysund är den största byhamnen i Jomala. Kulturlandskapet innanför viken är ett värdefullt komplement till bebyggelse/odlingsmiljö i Gottby.*

K 9.3 Gottby; F.d. folkskola (9.3)

- *Före detta Gottby folkskola från 1903. Byggnaden är uppförd i stilen som var på modet i början av detta sekel; ljus oljemålad panel i stående och delvis liggande pärlspont, stora fönster och utskjutande tak med synliga sparrar. Rödfärgade listverk och fönsterfoder.*

Värdering: *Välbevarad byggnad. Skolan är den enda i Jomala i denna byggnadsstil.*

K 10.1 Gölby; Betesmark, bebyggelse, postväg (10.1)

Betesmarker med enbuskar på båda sidor om huvudvägen. Åkrar i områdets västra och södra delar. Parallellt med huvudvägen i områdets nordöstra del är en sträckning bevarad av den gamla postvägen.

Följande äldre bebyggelse uppvisar en tidstypisk karaktär:

- *Torpet Hagbo 6:4, med ladugård.*
- *Torpet Lugnet 6:6 från 1926, med lider.*

- Mellangård 3:17. Mangårdsbyggnadens kärna härstammar enligt uppgift från 1700-talet.
- En kvarn på Karls 6:20, som restaurerades av byalaget år 1969. Kvarnen hörde ursprungligen till Jomala prästgård.
- Borgs 2:27 från 1892, med yngre uthusbyggnader.

Värdering: Vackra betesmarker som ännu är i användning. Karaktärsväxten enen är en typisk kulturväxt som gynnas av betning. Öppet läge invid Gamla Godbyvägen. Den korta sträckningen av postvägen torde vara den enda i Jomala bevarade delen av denna tidigare viktiga öst-västliga förbindelseled. Av i området ingående bebyggelse är i inventeringen upptaget de kulturhistoriskt värdefullaste. De två torpen bör uppmärksammas. Små, välbevarade torp med uthus är sällsynta i kommunen.

K 11.1 Hammarudda; Stengärdesgård (11.1)

- En ca 150 m lång stengärdesgård, som ligger i ett skogsbryn med en sträng av buskmarker och sedan ett öppet fält mot väster. Gärdesgården bitvis något nedfallen.

Värdering: Sällsynt vacker, välgjord och väl bibehållen stengärdesgård i naturskönt kulturlandskap.

K 15.1 Jomalaby; By (15.1)

Byn är uppdelad i två grupper, med Jomala gård och en klunga torp i norr, samt i söder gårdar på ömse sidor om den vindlande byvägen. Jomala gård bildades i mitten av 1500-talet av två hemman. I början av 1600-talet kom gården under kronan. Från ca 1700 är Jomala gård häradshövdingeboställe. Karaktärsbyggnaden flyttades 1914 till Tullarns äng i Mariehamn. Byggnaden brann 1918. Ett tingshus har även funnits på Jomala gård. Byggnaden revs 1913 och av virket uppfördes ungdomslokalen Berghyddan i Möckelby. Gårdens funktion är sedan 1922 lantmannaskola. Anläggningen är av herrgårdstyp med huvudbyggnad (skolbyggnad) och två mindre flygelbyggnader (lärabostäder). På skolbyggnaden från 1921 har tillkommit en flygel mot öster, ny entré samt nya fönster i källarvåningen. Den södra lärabostaden är uppförd 1927, den norra 1931. Byggnaderna har en genomarbetad arkitektur med harmoniska proportioner i huskropparna och dekorativa detaljer som givits olika utformningar på dem båda. På den norra lärabostaden har senare en balkong tillbyggts. Till gården hör en mängd ekonomibyggnader för olika funktioner. En nyrenoverad kvarn är flyttad från Bertilas. Sydost och söder om skolan har uppförts byggnader som på ett iögonfallande sätt i karaktären skiljer sig från Jomala gårds miljö.

Norr om gården ligger två välbevarade torp:

- Linholms 5:8 är i liknande stil som Jomala gårds lärabostäder, dock i enklare utförande.

- Pohjolas är av 1800-talstyp med tillbyggd veranda. Ett äldre härbre står bakom huset.

I södra byn finns flera välbevarade miljöer och objekt:

- Sällsten 1:1 från mitten av 1800-talet. Samtliga uthusbyggnader gamla och välbevarade, inklusive en fullt utrustad smedja.
- Tomtens 3:8, vars mangårdsbyggnad och lillstuga ligger inbäddade i ett stort bestånd av gamla askar. Båda byggnaderna är från 1800-talet och har närmast identiska glasverandor. Till gården hör ladugård i natursten och timmer, två gamla härbren samt källare. Garagebyggnaden är flyttad från den samfällda byplatsen där den tjänade som vagnslider för byns gemensamma brandspruta och som mangelbod. Ålands folkhögskola började sin verksamhet på Tomtens.
- Andersas 2:4 med mangårdsbyggnad från 1917. Verandan lär vara flyttad från tingsgården som stod på Jomala gård. I vinkel mot denna ligger lillstugan samt vid sidan därom ladugården i timmer.
- Södergård 5:13 från år 1900. Mangårdsbyggnaden bevarad i stilen som var typisk i seklets början.
- Vid Bertilas 4:3 står en parbod och ett härbre, båda i mycket gått skick.
- Vid Jomala viken finns en äldre timrad sjöbod samt några yngre båthus vid byns samfällda strand.
- Sydväst om byn finns en tomt med gammal fruktträdgård och en husgrund. Lämningarna härrör från vad som omtalas i Radloffs "Beskrifning öfver Åland" från 1795: "På Häradshöfdinge Boställets ägor företog sig år 1772 Herr Assessoren Jonas Palm odlingen af et äfven til betesmark otjenligt kärr. På denna fordom oländiga mark fås nu 1½ tunnelands rymd, som innehåller öfver 100 unga fruktträd och åtskilliga fruktbärande buskar är äfven anlagd, och i ängar samt hagar finns många unga ekar updragne af ollon. Stängsel omkring dessa ägor som utgöra öfver 30 tunneland, består til en del av Björk och Pilhäckar samt jordvall. Åbyggnaden är tilräckelig och skulle vara prydligare, om ej en olycklig eldsvåda år 1786 hade medtagit någon del. Detta Nybygge har erhållit namnet Joppe".
- Flera stengärdesgårdar är bevarade på olika platser i byn. Under tidigare århundraden har kalkbrytning i trakterna kring byn och vidare runt Lumparen haft stor betydelse för den åländska ekonomin. Lämningar efter verksamhet finns ännu i form av gröppor i marken.

Värdering: Jomala gårds betydelse under tidigare århundraden och kända personers anknytning till den, skänker historiskt djup åt platsen. Under detta sekel har gården haft stor betydelse för den agrara utbildningen i landskapet.

Om- och tillbyggnaderna på skolbyggnaden avviker från ursprungsstilen. Lärarbostäderna har arkitektoniska kvaliteter, vilka dock på den norra flygeln störs av den nya balkongen. Nybyggnaderna sydost och söder om skolan stör helhetsintrycket. Trots stilavvikelserna utgör Jomala gård en unik miljö för kommunen.

Bebyggelsen är i byn i övrigt mycket välbevarad och utgör tillsammans med växtlighet, byväg och omgivande odlings- och betesmarker en betydelsefull enhet.

K 18.1 Kungsö/Gottby; By, byhamn, odlings-, hag-, betesmark, väg (18.1)

Bebyggelse i byn, som i grunddragen bibehållit en äldre karaktär:

- Söderberg 4:4, troligen från mellersta till senare delen av 1800-talet. Huset har välbevarade exteriördetaljer av ålderdomlig karaktär. Stenkällare, lider och ladugård av yngre typ hör till gården.
- Hinders 3:32, av ungefär samma ålder som Söderberg. Öppet dominerande läge på bergshöjden. Välbevarade uthusbyggnader av äldre typ; ladugård, parbod, härbre, källare, svinhus och avträde. Allé utmed vägen.
- Sjölund 3:45. Kärnan stammar från 1700-talet enligt ägaren. Huset fick sitt nuvarande utseende på 1930-talet, då det höjdes, brädslogs och försågs med veranda. Uthusbyggnaderna är av yngre datum, med undantag av en klädbod från ca 1890.
- Jakos 2:4 från 1927, med flera samtida och senare uthusbyggnader.
- Österäng 3:14, som ligger på slätten och omges av mycket vackra enar och träd, delvis hamlade björkar. Huset är uppfört i början av 1900-talet. Yngre uthusbyggnader.

Värdering: Området har en mycket vacker och omväxlande landskapsbild, med en spänning som formas av kontrasterna mellan bergshöjden och slätten/sjön. Vålhallna marker och många vackra buskar och träd inom området. Tilltalande vägpartier med den slingrande sträckningen över höjden i byn och vidare ner på slätten till byhamnen. Karaktären är väl bibehållen hos den ovan beskrivna bebyggelsen. Klädboden på Sjölund är av stort intresse, då dylika bodar numera är mycket sällsynta.

K 22.2 Prästgården/Jettböle/Dalkarby; Bebyggelse (22.2)

Största delen av K 22.2 ligger inom område med delgeneralplan, DGP1. För närmare beskrivning se delgeneralplanen.

- Inom området ligger Jomala prästgård, ett kontorstorp, ytterligare fyra torp samt idrottsplan.

Värdering Samtliga bostadsbyggnader inom området är i stort sett bevarade i tidstypiskt skick. Av dessa är prästgården och kontorstorpet av störst kulturhistoriskt värde, men också de övriga torpen har intresse såsom hörande till miljön kring kyrkan och prästgården. Idrottsplanen har tyvärr placerats alltför nära prästgården och bör ej ytterligare få inkräkta på miljön.

K 23.1 Ringsböle; Båtmanstorp, jordbruksmuseum, varggrop, tegelungsrester (23.1)

På Södergård finns följande anläggningar:

- Båtmanstorp från 1700-talet. Nu inrett till museum. Gårdarna i Ringsböle höll gemensam båtsman här.

- *Albin Siréns jordbruksmuseum, inrymt i en lagerbyggnad. Ålands största samling av äldre jordbruksredskap. Ytterligare delar av samlingen är magasinerade i olika byggnader i byn.*
- *Varggrop, använd fram till tiden efter 1850. Rester av en påle, som var en del av fångstanordningen, är ännu bevarad i gropens botten.*
- *Norr om varggropen finns rester av en tegelugn, som användes gemensamt av gårdarna i byn.*

Värdering: *Båtmanstorpet är en välbevarad kvarleva av det gamla båtmanshållet.*

Albin Siréns jordbruksmuseum är av synnerligen stort värde för hela Åland. Här kan man bl a se Ålands första traktor och skördetröska.

Varggropen är den veterligen bäst bevarade i Jomala, kanske på Åland. Tänkbart restaureringsobjekt.

K 26.1 Södersunda; By, odlingslandskap (26.1)

Byn ligger öppet exponerad på slätten. Bebyggelsen är samlad dels på landsvägens båda sidor, dels kring bygator söder om landsvägen.

Mangårdsbyggnaderna i Södersunda har många gemensamma drag; de är i regel uppförda under 1860-90-talen, de är byggda i en och en halv våning och har rödfärgad eller ljus oljemålad locklistpanel. Flertalet har försetts med senare, från byggnadsstilen avvikande tillskott, såsom verandor, balkonger, moderna fönster och dörrar.

Många av gårdarna har äldre oförändrade uthusbyggnader.

De bäst bevarade miljöerna i byn är:

- *Burs 1:5. Mangårdsbyggnaden från 1880, verandan senare tillkommen. Härbre, källare och lillstuga runt gårdsplanen.*
- *Korsväga I 3:9 från 1881, med tätspröjsad glasveranda. Burs och Korsväga ligger väl synliga intill vägkorset i byns västra del. Båda är kringgärdade av staket och stora träd. Vägkorset användes fram till 1920-talet som dansplats för traktens ungdomar.*
- *Övre Köpmans 9:1 ligger mitt i byn på en höjd invid byvägarna. Mangårdsbyggnaden från 1936 och lillstugan, båda med verandor, ligger invid ett på gammaldags vis gräsbevuxet gårdstun.*
- *Nedre Köpmans 9:8. Mangårdsbyggnaden är delvis nedriven och ombyggd men genom sin ålder, sin välbevarade södra fasad och sitt sammanhang med Övre Köpmans har byggnaden ändå viss betydelse för miljön.*
- *I norra Södersunda ligger torpet Norrgård 8:5 (Skräddars) från tiden omkring sekelskiftet, med rikt spröjsverk på verandafönstren. Skräddars omges av öppna, enbevuxna, betade marker.*
- *Invid vägen norr om de båda Köpmans står byns midsommarstång, som restes på sin nuvarande plats 1923.*

Värdering: *Byn med de ovan beskrivna gårdsmiljöer som de värdefullaste inslagen, de många äldre uthusbyggnaderna, den vindlande landsvägen samt de gamla byvägarna utgör tillsammans med det*

omgivande odlingslandskapet en kulturhistoriskt betydelsefull enhet. Området ger en god bild av en åländsk jordbruksbygd.

K 29.1 Vargsunda; Hag-, lövängs-, lund-, betesområde. (29.1)

Område med omväxlande landskapsbild öster och sydost om Vargsundet.

Utmed stranden i norr ett nyligen röjt område med främst högstammig björkskog och hassel. Längre in mot land mycket vackert utformade betesmarker med enar och annan buskvegetation samt insprängda åkrar. Öster om Södergård en hage med ett stort björkbestånd som dragits upp och gallrats flera gånger av ägaren. I områdets södra del ett lund-, lövängsområde, nu delvis betat och röjt.

Invid vattendraget mellan Vargsundet och Saltsjö finns rester av en bro, som förr förband stränderna. Passagen var en del av gångvägen mellan Vargsundet och Västansunda Bron var uppbyggd av stenbroar och stenkistor med stockar ovanpå och lejdare vid sidorna. Nu återstår endast stenbroarna.

Värdering: Omväxlande landskapsbild. Hela området är välhållt och i användning. Stora insatser har gjorts i form av omfattande röjningar. Passagen över vattendraget är ett tänkbart restaureringsobjekt.

K 32.1 Ytterby; Bebyggelse (32.1)

Flertalet mangårdsbyggnader i Ytterby är uppförda under perioden andra hälften av 1800-talet till ca 1920. Endast ett fåtal nybyggda bostadshus, vilka har placerats utanför de gamla gårdstomterna.

Följande äldre miljöer har en välbevarad karaktär:

- Ollas 7:10. Mangårdsbyggnaden har typiskt läge på en höjd. Den flankeras av lillstuga/lider. Gräsbevuxet gårdstun med fruktträd. Utanför trädgården ligger en smedja. Bakom mangårdsbyggnaden gårdens ria samt en kvarn, som ursprungligen hört till Norrgårds, men som nu har renoverats av Ollas, Norrgårds och Karls, vilka alla haft sina kvarnar på berget. Söder om vägen ladugård av sten och timmer och ett nytt bostadshus.
- I nära anslutning till Ollas ligger Karlsgården 5:12 (Karls) från 1906.
- Sjöbloms, dagverkstorp på Karls mark. Mellan Karls och Sjöbloms en vacker enbacke.
- Stenbacka 1:51 från 1885 med välbevarad exteriör och dito uthusbyggnader.
- Gunnsbacka 1:21. Torp i utkanten av byn, omgivet av vackra buskmarker.
- Storgård 2:17 från 1919 med dominerande läge och utseende.
- Mattas 6:11. Mangårdsbyggnaden från 1893 har nyligen genomgått en pietetsfull renovering.

Värdering: Ovan upptagna äldre bebyggelse har bäst bevarat den tidstypiska karaktären i byn.

Tyngdpunkten ligger vid Ollas och Karls, som utgör en representativ grupp där Ollas uppvisar en välbevarad 1800-

talskaraktär och Karls är exponent för byggnadsstilen efter sekelskiftet.

K 34.1 Ödanböle; Bebyggelse, betesmark, åkrar (34.1)

De två gårdarna Norrgårds och Södergårds ligger invid skogsbrynet, ed vackra betesmarker och åkrar mot väster.

- Norrgård 2:9. Mangårdsbyggnaden uppfördes ca 1870, höjdes och breddades 1891. I salstaket finns schablonmålningar som utförts av Gabriel Jansson från Ingby (död 1912). Äldre uthusbyggnader finns bevarade; lillstuga, ladugård, härbre, källare, lider. Samtliga byggnader i mycket gott skick.
- Södergård 1:6 är uppfört på 1880-talet. Också här finns gamla uthusbyggnader; lillstuga, källare, ria och ladugårdslänga i timmer. Stora träd och fruktträdgård.

Värdering: Byggnadernas exteriörer har mycket väl bevarat det tidstypiska utseendet. De vackra markerna väster om gårdarna fullständiga miljön.

K 35.1 Önningeby; By, odlingslandskap, väg (35.1)

Bebyggelsen ligger samlad på en bergsrygg på ömse sidor om den vindlande landsvägen. Nedanför byn mot öster åkermark i tomternas förlängningar.

Mangårdsbyggnaderna är med några få undantag uppförda under tiden början av 1800-talet till 1925. De flesta har under början av detta sekel fått tillskott i form av verandor, nya fönster och ny panelinklädning, vilken utformats med omväxlande liggande och stående spåntade bräder, målade i ljusa oljefärger.

I slutet av 1800-talet och början av 1900-talet härbärgerade byn en konstnärskoloni, "Önningebykolonin".

I byn finns många välbevarade byggnader och gårdsmiljöer:

- Knutas 7:9. Mangårdsbyggnaden är uppförd 1860 med senare tillkommen panel och veranda. Vägg- och takmålningar finns bevarade på gården. Här finns också äldre uthus; lillstuga sammanbyggd med förrådsbodar i timmer, magasin av sten, källare samt kvarn.
- Jonases 9:14 är uppförd 1830, med veranda tillbyggd 1910. Liksom hos Knutas finns sammanbyggda förrådsbodar/lillstuga samt källare och en ladugård i sten och timmer från 1869.
- Seffers 6 har en ny mangårdsbyggnad från 1950-talet och en gammal från första hälften av 1800-talet. Den senare har en imposant glasveranda i jugend som tillkom i början av detta sekel. Till Seffers hör en nyrenoverad kvarn samt en timrad sjöbod på det samfälliga sjöområdet vid Norrviken.
- Övre Knapans uppfördes 1805 men har fått sitt nuvarande utseende under detta sekel. Gården har varit frälsehemman.
- Högvalla 5:2 i norra byn, troligen från tiden kring sekelskiftet och Råbacka från 1924, som ligger vid åkrarna i östra byn, är goda exempel på välbevarade byggnader på utstyckade små fastigheter.

- Mangårdsbyggnaderna på Hinders 4:22 och Östra Hinders 4:28 uppfördes på 1800-talet, tillbyggdes och försågs med ny panel 1914. På Östra Hinders finns äldre uthusbyggnader bevarade; lillstuga, ladugård, svinhus och källare.
- Södra Bentes 2:34 från 1914 har ett liknande utseende som de båda föregående.
- Pellas 8:26 är uppförd 1925. Samtida uthusbyggnader.
- På Mattas 3:21 finns en nyrenoverad kvarn.
- Mittemot Mattas ligger byns gemensamma mangelbod som senare har använts som förråd för mjölkvagnar.
- Byns midsommarstång står vid vägen mellan Jonases och Seffers.

Värdering: Bebyggelsen i Önningeby är genomgående mycket välbevarad. Mangårdsbyggnaderna har i sina grunddrag en enhetlig karaktär av sent 1800-tal till tidigt 1900-tal. Byn är kulturhistoriskt värdefull som helhet, men gruppen Jonases-Knuters-Seffers bör särskilt betonas. Byvägens sträckning bör behållas.

K 35.2 Önningeby, Näset; Hagmark, bebyggelse, kanal (35.2)

Kulturlandskap norr om Lemströms kanal med insprängda hagmarker av skiftande karaktär från olika tider.

Särskilt tre mindre områden har en välbevarad landskapsbild:

- Hagmark med al, björk och en nordväst om Södervik. Obruten vy från vägen.
- Hagmarker med höga björkar från vägen ner till stränderna väster och nordost om Lemströms pensionat.
- Parklandskap med ädla lövträd vid Lemströms kanal.

Den bäst bevarade äldre bebyggelsen inom området är:

- Pellas Lemströms 8:3(Lemströms pensionat) från början av 1800-talet. Huset är senare tillbyggt. Mycket välbevarade uthusbyggnader; lillstuga, ladugård, svinhus och källare.
- Solhem 3:17 från 1909. Något äldre ladugård.
- Näs 3:19 från 1920. Samtida ladugård.

Övrigt:

- Lemströms kanal med stenskodda kajer tillkom 1882. Enligt sägnen grävdes kanalen upp första gången av tsar Peter då hans flotta under Stora ofreden var instängd i Lumparn.
- Inom området finns stengärdesgårdar och bandfasta gärdesgårdar.

Värdering: Näset är ett mycket vackert område med känsligt läge. För att helhetsintrycket ej ytterligare skall splittras bör eventuell nybebyggelse till karaktären anpassas till traditionell byggnadsstil och inte stänga utsikten mot sjön. De tre ovan nämnda landskapspartierna bör helt skonas från bebyggelse.

K 35.3 Önningeby; Hagmark, åkrar (35.3)

Gammal betesmark på udden mellan Kalmarviken och Nättelsvik, bevuxen med hög, rakstammig björkskog och en. Al utmed stränderna. Området igenväxande med lövsly och delvis också med gran. I områdets norra del åkrar. På dessas norra respektive södra sida stengärdesgårdar, varav främst den södra är i gott skick.

Värdering: *Mycket tilltalande landskapsbild. Igenväxningen borde dock hejdas. Den vackra karaktären kunde upprätthållas genom bete och viss röjning. Ytterligare sommarstugebebyggelse borde undvikas.*

K 37.1 Överby, Grönbacka; Skola (37.1)

Folkskola uppförd 1928. Byggnaden har en arbetad arkitektur med traditionellt formspråk och omsorgsfullt utformade detaljer.

Värdering: *Välhållen och vacker byggnad. Representativt exempel på landsbygdsskola.*

4.11 Kulturhistoriskt skyddsvärd vägmiljö (K2.3)**K 2.3 Björsby/Jomalaby/Överby/Önningeby/Västerkalmare; Landsvägsmiljö**

Landsvägen som går från Ämnäs å genom Björsby, Jomalaby, Överby och vidare genom Önningeby respektive Österkalmare och Västerkalmare fram till Lemlandsvägen.

Värdering: *Vägen får anses vara den längsta sammanhängande sträckan i Jomala, som till största delen bevarat karaktären av gammal landsväg. Genom att den ligger vid sidan av de stora allfartsvägarna och har låg trafikintensitet, torde ett bevarande av sträckningen, utan uträtning eller breddning, vara möjlig. Sträckan uppvisar en mängd representativa kulturmiljöer med omväxlande landskapsbild och välbevarad byggnadskultur.*

5 INFRASTRUKTUR

5.1 Huvudvägar (T)

I kommunöversiktskartan finns huvudväg 1 – 3 inklusive buffertzoner för utplacerade på kartan. Vaghållare på dessa huvudvägar är Ålands landskapsregering.

T1 Huvudväg 1:

Huvudväg nummer 1, Hammarlandsvägen, går västerut från Mariehamn genom Jomala mot Eckerö, Berghamn.

T2 Huvudväg 2:

Huvudväg nummer 2, Nya Godbyvägen, går från Mariehamn norrut mot Godby och vidare österut till Prästö i Sund.

T3 Huvudväg 3:

Huvudväg nummer 3, Lemlandsvägen, går från Mariehamn österut mot Lemland och vidare till Långnäs färjhamn i Lumparland.

5.2 Fastställda vägplaner

Jomala kommun har efterfrågat en sammanställning av fastställda vägplaner från Landskapsregeringen. Till svar kom att det inte finns några pågående vägplaner som berör Jomala kommun, någon förteckning bakåt i tiden finns således inte sammanställd i dagsläget. Pågående vägprojekt på Åland redovisas via Landskapsregeringens kartportal.

5.3 Sjöfartsområden

Med beteckningen anvisas större sjöfartsområden inom Jomala kommun.

5.4 Småbåtsleder

Med beteckningen anvisas en led för småbåtstrafik som är av nationell betydelse.

5.5 Vandringsled

Vandringsleden i Jomala går från Hammarudda genom Djurvik, Gottby, Kungsö, Sviby, Dalkarby, Prästgården, Ingby och Karrböle byar vidare till Emkarby by i Finströms kommun. Vandringsleden finns med i kommunöversiktskartan, visualiserad som en svart picklinje.

6 OMRÅDEN MED SÄRSKILDA BESTÄMMELSER I BYGGNADSORDNINGEN

I Jomala kommuns byggnadsordning finns det inga utpekade områden där särskilda bestämmelser gäller. Det finns dock avståndsregleringar som påverkar exempelvis vägområden och byggande i relation till medelvattenståndet. För ytterligare översikt över fler av dessa bestämmelser se Jomala kommuns byggnadsordning.

I kommunöversikten visas höjdkurvan för två meter över havet i en heldragen linje i färgen magenta. Linjen visas även på planerade områden.

Enligt Byggnadsordningens punkt 3.1.2 Avstånd till vägar:

Då nybyggnad uppförs invid landsväg nr.1, 2 eller 3 ska avståndet från vägens mitt vara minst 40 m. Byggnämnden kan, när särskilda skäl föreligger, bevilja undantag från kravet så länge bestämmelserna i landskapslagen om allmänna vägar (ÅFS 1957:23) eller senare gällande motsvarande lagstiftning beaktas.

En byggnad får inte placeras närmare än 20 m från en allmän landsväg räknat från körbanans mittlinje eller på vägens frisisområde.

Ej heller får byggnad placeras närmare än 12 m från en kommunalväg räknat från körbanans mittlinje om kommunens tekniska chef inte medgett undantag för en placering närmare vägområdet.

Byggnad får ej placeras närmare en enskild väg än 10 m från körbanans mittlinje räknat. Detta gäller om inte närområdets befintliga bebyggelsemönster och struktur motiverar en närmare placering.

Bestämmelserna i detta kapitel gäller inte byggande på ett detaljplaneområde.

Enligt Byggnadsordningens punkt 3.1.3 Höjd över medelvattenståndet:

Vad gäller bostadshus och andra byggnader avsedda för boende samt ladugård, häststall eller andra djurstall får inte första våningsplanet placeras lägre än 2,30 m över medelvattenståndet om inte särskilda åtgärder vidtas för att hindra vatten att tränga in i byggnaden eller dess tekniska anordningar. En strandbastubyggnad om högst 15 m², båthus, sjöbodar och härmed jämförbara komplementbyggnader får dock placeras på en lägre nivå över medelvattenståndet, förutsatt att byggnadens konstruktioner är sådana att bestående skada ej förorsakas av tillfällig översvämning.

7 UTVECKLINGSTRIANGELN

Kommunöversiktskartan visar ett huvudsakligt utvecklingsområde, illustrerat med en lila streckad linje, dem så kallade utvecklingstriangeln. Det är inom detta område som största delen av förtätningen i Jomala kommun förväntas ske i framtiden. Nuvarande och framtida delgeneralplaner bör ses över för att tillåta en tätare bebyggelse inom detta område, samtidigt som de kulturellt betydelsefulla byaområdena skyddas mot ökad förtätning. Ett förslag kan vara att förtäta i anslutning till byakärnorna men inte direkt inuti dem. Detta skulle skapa synergieffekter genom att både öka användning av service- och rekreationsområden samt tydliggöra för förvaltningsrepresentanter var det huvudsakliga underhållet såsom skötsel av kommunala gatu- och parkområden bör fokuseras. I det längre tidsperspektivet växer Jomalas tätorter fram inom denna utvecklingstriangel.

Förtydligande av utvecklingsområdet:

Området innefattar samtliga byaområden som angränsar Mariehamn det vill säga: Möckelö, Sviby, Dalkarby, Hindersböle och Vesterkalmare. Dessutom innefattas hela Ingby, Jettböle, Torp, Prestgården och Österkalmare samt delar av Södersunda, Ulfaby, Överby och Önningeby.

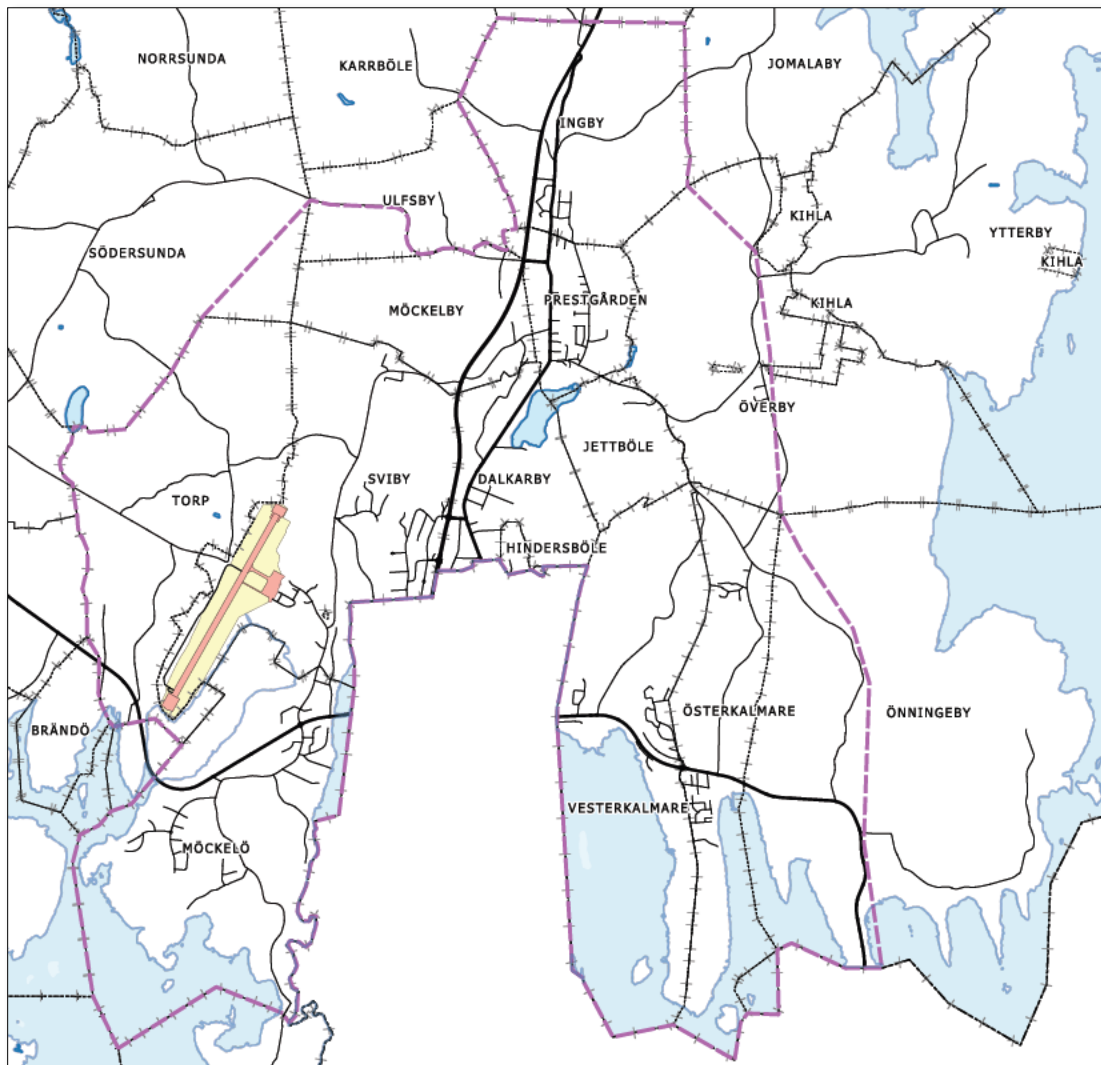

Illustration av utvecklingstriangeln i Jomala kommun. Den lila streckade linjen visar avgränsningen.

7.1 Befolkningsutveckling

Fram till 2050 förväntas Jomalas befolkning mer än fördubblas jämfört med dagens nivåer. Denna prognos baseras på det faktum att det fortfarande finns en stor mängd mark som är lämplig för förtätning, samt en mycket hög efterfrågan på tomter inom Jomala kommun.

Under det senaste decenniet, mellan 2010 och 2020, ökade Jomalas befolkning från 2098 till 5386, vilket motsvarar en ökning med cirka 31,4%. Om denna utvecklingstakt fortsätter, förväntas befolkningsunderlaget vara:

2030: 7 077

2040: 9 299

2050: 12 219

Detta visar på en stark och stabil tillväxt inom Jomala kommun.

Observera att detta är en förenklad uppskattning och den faktiska befolkningstillväxten kan påverkas av många faktorer som inte beaktas i denna uppskattning, såsom ökad migration, födelsetal, dödlighet och så vidare. Dessutom tenderar tillväxttakten att minska när befolkningen blir större, så denna uppskattning kan överestimera den faktiska befolkningstillväxten.

8 SPECIALOMRÅDE (SO)

SO1 Område i behov av inventering

Inom området finns många växt platser för guckusko och flugblomster. Samtliga växtplatser är inte identifierade och området bör därför inventeras innan markanvändningen ändras.

9 AVSLUTNING OCH UPPFÖLJNING

Denna beskrivning och tillhörande karta är utformade för att fungera som ett beslutsunderlag för fastighetsägare och kommunmedborgare vid planering av byggprojekt eller andra åtgärder inom kommunen. Dessutom ska den fungera som ett referensdokument för byggnadstekniska nämnden vid granskning av bygglovsärenden och vägleda vid beslut i plan- och byggfrågor.

Enligt Plan- och bygglagen (ÅFS 102:2008) ska kommunöversikten uppdateras var femte år. Med tanke på den betydande tidsåtgång som ett projekt av denna storlek kräver, bör uppdateringsprocessen inledas inom ett år från att denna plan upphör att gälla.

Jomala den 22 januari 2024

Markus Ögren
Planerare

Uppdaterad å tjänstens vägnar 13.3.2024

Hänvisning till landskapsförordningen om naturvård uppdaterad till gällande förordning (2023:88) samt referenser till landskapsförfattningar uppdaterade enligt nutida praxis.

Mathias Rösgren
Planläggare